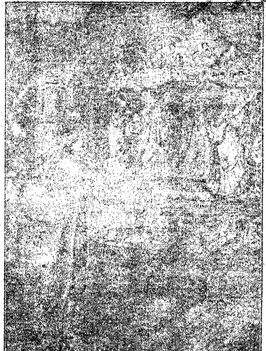
ત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

(ભાગ ૭ મો.)

બાબુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યો. રે. ભાઈશંકરલાલ પાસે રીચીરોડ—અમદાવાદ.

(વાંચો) સચિત્ર ધાર્મીક પુસ્તક

નરસીંહ મહેતા ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

મીરાંબાઈ ભાગ (૧-૨) સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

રામલીલા ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

વીણાવેલી ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

સતિ દ્રૌપદી સચીત્ર ૦-૧૦-૦

મદાલસા ભાગ ૧-૨ સંપૂર્ણ સચીત્ર કીં. ૦-૧૦-૦

રાજ કઠીઆરો સંપૂર્ણ ૧-૮-૦

રક્ષક કે ભક્ષક ? ૦-૧૦-૦

સતિ સીતા સચીત્ર ૦-૧૦-૦

પતિનારાયણ વૃત ૦-૬-૦

સત્યનારાયણની કથા ૦-૬-૦

વારાંગના કે દેવાંગના ? ૦-૧૦-૦

બત્રીસ પુતળીમાંની જુદી જુદી વાર્તા ૧ થી ૧૦ ભાગમાં સચીત્ર દરેક ભાગની કીં. ૦-૮-૦

કામલત્તા સચીત્ર ૦-૮-૦

સમાજનો શીકાર ૦-૧૦-૦

સત્યવાદી હરિશ્ચંદ્ર ને તારામતી ત્રીઅંકી નાટક સચીત્ર ૦-૧૦-૦

જોડનો કરણ કીં. ૦-૮-૦

પ્રતાપી પ્રમિલા કીં. ૦-૮-૦

રૂષિરાજનાં પદ સચિત્ર કીં. ૦-૮-૦

ચતુર સ્ત્રી વિલાસ ગરબાવળી (લગનનાં ગીત સાથે) ૦-૮-૦

જુલ્મી જનેતા યને પરીવર્તન સચીત્ર ૦-૧૦-૦

હિંદુ સંસાર સચીત્ર ૦-૧૦-૦

જીવતી ચુડેલ સચીત્ર ૦ ૮-૦

રાજા હરિશ્ચન્દ્ર હરિગીતમાં સચીત્ર ૦-૬-૦

બોડાણો ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેક ભાગના ૦-૧૦-૦

પવિત્રકુમાર સચીત્ર ૦-૧૦-૦

પારસમણી ૧૯૨ પાનાં ૦-૮-૦
,, મોટી ૨૫૬ પાનાં ૦-૧૦-૦

ભક્તશીરોમણી પાનાં ૧૯૨ કીં. ૦-૮-૦

ઝેરી ઝવેરી સચિત્ર કીં. ૦-૧૦-૦

એકજ પેસો સચિત્ર કીં. ૦-૮-૦

ભક્તશીરોમણી પાનાં ૨૫૬ કીં. ૦-૧૦-૦

પવિત્ર લીલાવતી (હરીગીતમાં) ૦-૬-૦

સતી તારામતી વાર્તામાં સચિત્ર ૦-૧૦-૦

કોણ ચાલાક ? સચિત્ર ૦-૧૦-૦

બત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

ભાગ ૭ મો.

ગોટકાની વાર્તા

જોગણની વાર્તા

માધવા નળની વાર્તા

લક્ષબુદ્ધિની વાર્તા

પ્રકાશક :

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

રીચીરોડ—અમદાવાદ

પ્રથમાવૃત્તિ	::	પ્રત ૨૦૦૦
સને ૧૯૨૫	::	સં. ૧૯૮૨

કિ. ૦-૮-૦

"સૂર્યપ્રકાશ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ"માં મુળચંદભાઈ ત્રીકમલાલે છાપ્યું.
ઠે૦ કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.

ગોટકાની વાર્તા.

ચંદ્રવદની નામની ચોવિસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

શ્રીગણેશાય નમઃ દોહરા—આદ્ય શ્રીઉમીયાપતી, અધીપતી અદકો ઇસ; જુગકાશી જુગની ત્વરો, જુગતી પ્રગટ દશ. દીશ વર દાયક લાયક લહો, ગણનાયક ગુણનિદ્ધ, વાયક સુખ દેણો, ગાયક ગુણ શુભ સિદ્ધ; સરસ્વતી સતી અતિ ઉત્પતી રતી ગતી છતપતી છેક, નીતી રીતી હીત ધરો સરવ સંકટ આત અદભુત એક. ચોખરા—માત મૈયા કરો, બરદમાંહે ધરો; સરવ સંકટ હરો, ઇષ્ટ ત્રાતા. ભોગ ભાવે કરો, ખેલ રાખો ખરો, ઠેઠ કામે કરો. સુખશાંતિ તેહ આણે નરો, પલક નહિ પરહરઃ, એક છે આશરો માન માતા. સાચા સામળ જાણે. વેદ લાયક તણે. આપણે એક દોલ દેવી દાતા. પ્રેમથી પુજીએ સ્નેહથી સુ[illegible] જેથી ઝુઝીએ દેઇ ટાટી, મેહે થી માણીયે, અતરે આણીયે, જુકતિથી [illegible] ચીત ચોટી, સરનો પ્રમાનીએ, વીશ્વ વખાણીએ; આણીયે, નહી હીયે [illegible] ખોટી. શામળજ સેવીયે, દીન મરી દેવીએ, મોટપે ગાજતી માત મોટી, [illegible] વેદતું, બ્રાંતીમાં ભેદે તું, મુક્તમાં મેલતું, વ્રષ્ટી વારી. કોક કાશી તણે, [illegible] શામળ ભણે, વેદ વાયક આનદકારી.

દોહરા—શ્રી ધારાધર ધરણીપત, ખરી વાતમાં ખોજ; ભારે જય [illegible]ખંડમાં ભુપત મોટો ભોજ. પુન્ય પતાપથકી મળ્યું, આસન એક અનુપ; નીર[illegible]ખી યો, રાજસ રૂડો રૂપ. લક્ષવરા એ લાવીયો, ફ્રદો માંહે તે શીદ્ધ; મહુર[illegible] માંડીયું મોટી સભાની મધ. ગામ જમાડ્યું ગુણ વધે. જુગને કીધો જંગ; [illegible]શન પ્રીતથી, રૂડો રાખ્યો રંગ, આરાધન ઇશ્વર તણું, કરી પરહે તે પાપ. [illegible] કહે ચીતથી, મહે વેગળો. નાય; સ્પર્શ કરોમાં રાયજી, જો ચીત રૂડું ચાહો. બુ[illegible] બેઠા તણે, તોખીઆ બહુ થાઓ. ભોજ કહે છે ભામની, તેં શી કીધ[illegible] એ આસન કુણુ બેસતુ. તેજ વખાણે વાત. ચંદ્રવદનીકહે ધીર ધરો, કરૂં [illegible]માણ એ આસન, છે ઇંદ્રનું, પરદુખતો પ્રમાણ, માળવામાં ઉજેણુ પત વ[illegible]રમ વીર-અરીગંજન રંજન સજન, નીરમળ ગંગા નીર. દુખભંજન દુર[illegible]ણુ, ભ્રમ ગણુ દેવણુ માન, અશરણુ સુખી કરણુ. દીન હિન દેયણુ દા[illegible]ધરણુ પ્રીતે પલણુ, કરણુ રીપુકુળ કામ, નીરદખણુ ભુપણ ભલો શુભ લક્ષ[illegible] સુખ ધામ, પ્રતીપાલણુ પ્રજા તણા, નારાયણુ શું નેહ: અક્કલવંત સંતેષ સત, [illegible]વાંશી દેહ, નરૂપતી, છત્રપતી અધીપતી; નીત નીત નમે નરેશ; આપ પ્રતાપે છ[illegible]. દુખે ન વ્યાપે દેશ. પાળે પ્રજા બહુ પ્રીતથી, રીતે રાજી રાખ; ચીત ચીતની ચીંતા [illegible]રે, સકલશાસ્ત્રની શાખ, ઇંદ્ર થકી ઉત્પન્ન હુવો; ચંદ્રકારે ચેન. આનંદ કંદન અ[illegible]ર્નાશે અમ્રત સરખા વેણુ. રંગ રાગ સંગે સદા; અંગે અંગ અતી અરથ; સીંગ શુભ શુ[illegible]જ તણાં; ખરચે ઘણેરા ગરથ; કશી ચીંતા નહી, કશી હશી સઉનં હેત:

ધરી ધ્યાઓ ધર્મને, લશી લશી માગણુ લેત

ચોપાઇ–એવો રાજા ધરમ પવીત્ર, સંક્ષેપે કહ્યું તેજ ચરીત્ર; નીશ ચર્ચા જોવા કારણે, નિકળ્યો રાય તે બારણે; ગલીકુંચીએ જોતો ફરે;પ્રીતિ પ્રજા ઉપર તે કરે; એ પ્રધાન તણિ દિકરિ, બાળા તે બાહેર નીસરી, શણગાર આપ સજ્યા છે સોળ; મુખ બહોળા તાત તંબોળ; રૂમઝુમ કરતી પાય, રાત અંધારી દીઠી રાય. એકલી નારી જોબન વેશ. કયાં કરવો તેને પ્રવેશ,નયને જોવાનું છે વરત લીધી કેડ તેવેળા તરત નગર શેઠ શિરોમણી દાશ, પ્રેમદા પોચી તેની પાસ, કોટીધવજ જેનું ઘર સુત્ર, પ્રતાપવંત એક તેનો પુત્ર, મેહેલે મણી પેહેલી ડેલીએ, સુતો છે મોટીમેડીયે. શામાએ કીધો સંકેત. દ્વાર ઉઘાડયાં આણી હેત; વાર ન લાગી એક ઘડી,ચતુરા એતો મેડે ચડી, સઘળી ગુણ રૂપે શુભ સાલ, લક્ષણ પુરાં વીસનેબાર જોવા સરખી એ છે જોડ, નહિ તેમાં ખાંપણ કે ખોડ; બહુ રઢીઆળા ગુણવંત ગાત્ર, જોવા સરખી છે જાત્ર. બાળા ત્યાં બેસે છે જેટલે; નગ્ર શેઠ બોલ્યો તેટલે;નારી મેહેલથકી નીસરો. પ્રીત ધરીને પાછાં વળો, હવે ન આવશો એકે દીશ,જળ મુકયું મેં શિવને શીશ આજ આવ્યાં તે કરીયે કેમ હવે આવો તો મારા સમ, દોહરા–શામા કહેરે સેઠ શુણ, એશું બોલો આક; તે દિન તરછોડશો, તે શો મારોવાંક,શીવ દેરે આપણ મળ્યાં, કરવા પુજન કાજ કોલ કરયો કર ઉપરે, માટે માનો આજ, અરધી રાતે એકલી; આવી વસમી વાટ, નીરાશ મુકે નર થઇ. શા વાકે શે માટ. ચોપાઇ–શેઠ કહે સાંભળ સુંદરી; નીરખી કાલ મેં દ્રષ્ટે ભરિ; નીતની ચીત હરયું માહરૂપ; દીવ્ય રૂપ દીઠું તાહરૂં કરયું ચરીત્ર રામાની રીત; અરસપરશ ત્યાં થઇ ગઇ પ્રીત; ગયાં ઘેર કદી વાયદો મેં વીચારયો મન કાયદો, કરી પરીક્ષા થઇ ગઇ પ્રીત,નકરૂં રામા કેરિ રીત; ગયો દેખી નારીની પીડ, નજરે મેંતો દિઠ. સાંચા બીજા સમ હું ખાઉં. જુઠે તો પાપી થાઉં. કરે સંગ કુવરિ તણો, પ્રૌઢ પાપા ગર્ભજ તણો, વિષમકાળ વીકરમનું રાજ ચોરી જાર એ બે છે તાજ; રાજા નીત્યે રાતે ફરે; નીશ ચર ચાલો કોની ડરે; કદાચ થાય જો આપણ જાણ. દે શુળીયેત લે પ્રાણ. મારા બાપ ઘેર લક્ષ્મી ઘણી; કહેશે કપુત કુળમાં ઉઠીયા, લક્ષણ ભુંડેથી લુંટીઓ; એવી ભ્રાંત મારે મન ટળી, જાઓ આવ્હા તેમ પાછાં વળી રાજા મહાહરામી ખોર, એ આગળ ચાલે નહી જોર: પ્રેમદા પાગ લાગું તાહરે, ઉતરો મેડીએથી માહરે, શામાં કહે સાંભળો શેઠ, ડાહાપણ તારે; ઉઠી વેઠ; વીકરમને કોને ગંધાય, હું નથી લેખાં ગણુતિ માંહ કેહે તો છેહું એનુ શીશ. દેખાડું ઉગમતે દિશ. મુજ સરખી જે ધરૂની હોય ચરચારાતે ન જાણું કોય નાગા કરી નચાવુ વણુ, મુજ આગળશું મોહોકમ પણું, જોરાવર એ વિકરમતિર. બેઠો પીઠો અરણાવુ નીર. શાહ પુત્રને અચરત અ-

ર. એ વાતે પુરં નવ પડયું;મુસ્તાક છેદિને લાવજો તે દહાડે મેડે આવજો, વિનતા

વિમાશીશ વણું, કહયું નથી કીધુ મુજ તણુ વરદી મુખ ચાલી માનની ગઇ

મંદિર જયારે જામની. સુતિ જઇ પોતાને ઘેર, બીછરો રાજા સઘળી પેર; રાત પાછેલી રહી બે પહોર, દીઠો પુરૂષ તે એ ઠોર. ઉતાવળો તે મારગ ગયો; વીર તેહની કેડે થયો; ઉભો જઇ જુવતી બારણે, રથવાજાર તણે દ્વારણે, કરી સાન ઉઘાડોબાર ઉભો જઇ જુવતીને દ્વાર. નર પ્રત્યે બોલી તે નાર- નહી ઉઘાડું મારૂં દ્વાર :આજથી તુટ પડી તાહરે, રખે મંદીર આવે માહરે; સાની કહું તુજ આગળ વાણ, દીવસપાંચમાં તજશું પ્રાણ જે બોલ્યા તે કરજો તમો માફ, આ દેહ ધરૂં નહી આપ, ત્યારે જાર બેઠે ત્યાં ઠરી,સાંભળરે શામા સુંદરિ- સાચી વાત માંડીને કહો :મુને, કોણે હાવે દુખી તને;શા દુખ કે રી થઇ છે હાણ. જે પરાણે તજશો પ્રાણ ત્યારે કામની બોલી કથી,મારૂ દુઃખ શું જાણુતો નથી મારે રાજે પરણ્યો પર ધણી, તસ્કર વીધા તેતો તણિ, ગયો તેહ ચોરી કારણ.બળીયા ગ્રહસ્થ તણે બારણે, ચતુર તે ચોકીમાંપડયો તેને ઘાટ તે વેળા વડયો, ઉંચે મસ્તક બાંધ્યો વન. તેર વરસનો તેને તન, સુના પિ. તાનું દિઠુ મુખ, તેમાં પ્રગટયું અદકું દુખ. તે બોલ્યો પીતાની સાથ, જળ મુકસું જઇ જમાણે હાથ: મારૂં રાજા વીક્રમાવર, ત્યારે મુખમા લેઉં નીર.લઇ ખાતારીયું ચાયો ત્યાંહ, મહીપત કેરા મહોલો માંહ; પાડી ખાતર પેશે જેટલે; બાંધીતરત લીધો તેટલે તે વેળાએ કારજ કીધ, સુતને ત્યાં જઇ,શુળીએ દીધ; વીકરમ ઉપર મુજને વેર, દેખીના શકું અદકુ ઝેર. બળીયા રાજાને શું કરૂં આતમ ઘાત કરીને મરૂ; જાર કહે છે મારાં સમ,જુવતી તે તું જીવે કેમ. વચન તારૂ મુસ્તક લીજીએ, કાંઇક કામ મુને દીજીએ.માનની દે માગ્યુ આપ; મુસ્તક જઇ રાજાનુ કાપ. મુખ આગળ મુકું જયાહરે; મુજ મંદીર આવે ત્યાહરે. કીધો કાલ પરઠીને પેર, ગયો જાર પોતાને ઘેર, રાયે જોયું તેનુ દ્વાર, પ્રાતકાળે દરબાર. રાત સમે જે કઉતક થયું. લક્ષવંતે મનમાં લહયું; જોયું શું કરે છે એહ,મનમાં એ ઉપજ્યો સંદેહ. દોહરો–પ્રધાનતણી જે દીકરી,ગઇ નમરશેઠને ઘેર;લાગી ચાનક તેડને, પરઠી મનમાં પેર- વચન મહારૂ તે કેમ પળે, કેમ જીતાયે રાય એકે વાત ન ઉકલે,આકુળ વ્યાકુળ થાય.

ચોપાઇ–મસાણમાં રહે જોગી સીધ,તેની પાસે છે એક રીદ્ધ;બે ઘડીકાગઇ છે જામનિ,તે વેળા આવી ભામની.કરયો દંડવત આવી ત્યાંહ.સીધ તણી મહુલી માંહ, સીધે દીઠું રાજાનું મુખ,અતીશે નઉતમ અનુપ. કહે બાળા બેટી કુણ તણી, કુણ તારો છે ઘરનો ધણી,શા કામે અહીં આવવું પડ્યું, એ વાતે મુજ અચરત અડયુ, જુગતે જુગતી જોડી હાથ,બોલી સીધ તણી તો સાથ;મારે મન મોટી આશ, માગવા આવીછું તમ પાસ.તેનું આપો વચનજ મુને, તે કારણ માગી લેઉં તુને; ત્યારે વચન તો તેણે દીધ;વાત કામની કોડે કીધ.કરી પ્રતીજ્ઞા આ દીશ, જાય રાયે વિક્રમનું શીશ; અચરંત સાંભળી રીધજ રહયો, ફરી બોલ કામનીને કહયો; પ્રથવી પત છે ધરમીષ્ટ ધામ, પરદુઃખભંજન એનું નામ, તે સાથે શું તારે કામ; એવડું કેમ રાખેછે ઝેર.તે મારો મારયો કેમ જશે, એને મારતાં અનરથ થશે; અજીત

જીત્યો કેમ જાય, એને માથે હરસીધ માય. કામની કહે વચનજ તુજ ગયુ.તુજમાં સિદ્ધપણું શું રહયું,સીદ્ધ કેહે છે આવજે કાલ,એક બતાવીશ તુજને ખ્યાલ.વિનતા વચનજ લઇને ગઇ, મંદિર પોતાના જઇ રહી;સીધે વિચારશું આપો આપ, મઉંદ્ધું કેમ થાયે મેં પાપ.એનાં વચન તે એને હઉ,માથે ભાર હું શાને લેઉં;તે સીદ્ધનો છે જંગો વરણ,જે પાંગળો તેને નહી ચરણ; પાસે ગોટકો વિદ્યા એય તેમાં વીદ્યા છેજ વિવેક; તે ગોટા રાખે જે મુખે,જાય વન આવે ત્યાં સુખે સકળ લોક કળે તેનસિદ્ધ એ ગોટકો પાસે સીદ્ધ; બીજા દિવસ તણી થઇ રાત; સુતા માનના જાગ્યા જાત, નીજચરચા કેરે કારણે, નીકળ્યો બુધ સગર બારણે; આવ્યો નગરશેઠને વાસ,તેનો મિત્ર એક બેઠો પાસ; હેતપ્રીતથી વાતો કરે, તેતો રાજા મનમાં ધરે, અષ્ટ વિદ્યાએ આવ્યો હોય, તેને દેખી ન શકે કોય.

દોહરા—શાહપુત્રને મિત્ર કહે, કહુ આજની વાત,મધ્યાને નહાવા ગયો,સાંભળી તે ભાંત મેહેલ રાય વિક્રમ તણો, જેવું ઇંદ્રાસન ભાગ્યું દુખ તે નીરખતા; તરૃપ્ત થયું મુજ મન. નીરખતોતો હું નેહશુ; વાદે વારંવાર ઉંચી એક અટારિએ, દિઠી નોતમ નાર ઇંદ્ર તણી કો અપસરા, ભામની રૂડી ભુપ;કે રાણિ રાજા તણિ. શોભા રૂડે રૂપ;હાર પરોવતિ મોતીએ, ચક પડદામાં ચંત; તે વેળા હું તે તળે, જાતો હુંતો પંથ. પડીયુ મોતી કરથકી. વાગ્યું મારે શીશ; ઉંચું મેં નીરખ્યુ અતી,ને વેળા તે દિશ, જેમ આકાશે વિજળી, જેમ આભામાં ચંદ; જેમ કમળકા નીરમાં. માનનિ દીઠી મંદ, નીચુ નિરખ્યુ નારીએ, મુજને દીઠો તુરત;ચકમાં બેઠી ભામની,નેઅલો પે તરત મોતી હાથ મારે રહયું ચીંતામણી સમતુલ્ય; મુખ આગળ મુકયું મીત્રને કહે એનુ શું મુલ્ય, વેચી દામ એના કરૂં;જઇ કાશીએ કાજ,કરવત મુકાવું કોટ પર, મન કરૂં હું તાજ. વરેહ લાગયો વનીતા તણો, પરદેહ નહી તાણ, માકી વાત મારે કહિ, સાંભળ શાહ સુજાણ, માનમાન્યો મીત્ર છે. દે મોતીના દામ. પરમ. કહાડે પંથે પણ કરવું નીશ્ચે કામ.

ચોપાઇ—શાહ પુત્ર કહે સાંભળ મીત્ર,સઉથી મોટું એહ ચરીત્ર;એવડી હુંશ કાહેથી કશી, કયાં જઇશ તું કાશી દશી, તમ વીના રહયું નવજાય સુખ દુખવાત કોને કહેવાય. ત્યારે મીત્રે વાતજ કરી. આવ પ્રધાનતણી દીકરી,મેં હાંકી કહાડી તેહને, પદમણી જેવી દેહને; કહે વાતુ રાજાનું શીશ,ત્યારે મંદીર આવું દીશ. આવી વાત કરિ જ્યાહરે;મેં કાઢી મેલી તાહરે ત્યારે મીત્ર બોલ્યો તેહને,મોહ લાગ્યોછે મન જેહને, મુજને તે રાણી શું હેજ,એકવાર પોઢું તેની સેજ,નોતો સફળ જન્મા રો કરૂં, આ દેહમાં જીવ નહિ ધરૂ, શાહ મંદિર જાઓ,મુજ આગળ એ ગુણ નવ ગાવો; મોટી વાત મોટાના કામ, એવડા તો એમછે નહી હામ. કોટી ધ્વજ અપારા ધર, મોટા વીક્રમરાયનો ડર એક વાત કરો જ્યાહરે, મારે ઘેર નાવોત્યારે. એ વચન બોલ્યો તે સાથ, મોતી પાછું આપ્યું હાથ; તે મીત્રને લાગ્યુ દુખ, ગયો.

ફેર મરડીને મુખ. પરવારયો વીકમ દેડ પાસ;ગયો :તેહ વણીકનો વાસ;તેનામનની લીધી વાત, મેકી આવ્યો મહીપ ૧ પ્રભાત. લક્ષણ સરવનું રાયે લહયું તેનું કઉતક શું થયું, મીત્ર નગરશેઠજ તણો, તેને મોહ લાગ્યો છે ઘણો,નરભેદાસ છે તેનુ નામ તેણે જોજો કીધું કામ, પ્રધાનતણિ જેછે દીકરી, પુજા કાજ દેરે પરવરી નરભેદાસ દેરે જઇ જામ, લાગ્યો પદમની કેરે પાગ; જુવતી આમળ જોડયા હાથ. દીન વચન બોલ્યો તે સાર. પ્રીત ધરી પગે લાગીએ, સાચું બોલો તો માગીએ તે કામનીએ દીધો કોલ, પુછો તે સાચુ કહુ બોલ. કરી પ્રતીજ્ઞા તેને દીશ, તેમાં આણ્યા શ્રી જુગદીસ; કરી પહેલાં દીવસની પેર;ગયા તમો નગરશેઠને ઘેર. ત્યા જે વાત કરી છે તમે; તે સરવે જાણી છે અમે, મોટી છે તમારે હામ,તો કરશો તમો કેમ કામ. મહા બળીયો એ વીક્રમરાય, એને મોહોલે કેમ જવાય, નીરખી રાણી મે એહની; શુદ્ધ નથી મુજને દેહની. તે ઉપાય બતાવો હેજ,જેમ દેશ રાણિની સેજ; એવું સાંભળી હરખી નાર. બે દુખિયાં મળ્યાં તે ઠાર, જા ભાઇ કરીશ તુજ રાજ, ઇશ્વર રાખશે :સહુની લાજ; પુજાએ નીતઆવું છું અમો, કાલ પરમ અહીં મળજો તમો, એવી તેને દીધી આશા, આવી શીવપાંગાને પાસ; કહો મહારાજ મારે જે કામ, કેમ સારપો તમો આ કામ; સિધાઇ તમારી જોઇએ હરો ન હોશ તો વચન પોતે પરહરો, કહે સીદ્ધ વચન કેમ જાય. વચન જતે તો પ્રલે થાય;એક વસ્તુ મુજ પાસે હોય,ત્રીલોકમાં નવ દીઠો હોય. ગોળી એક છે ગોટા તણી,ગુણ કરામત એવામાં ઘણુ મુખમાં રાખી ધારે કામ. જાય ચીંતવે તેણે ઠામ. કાશી અયોધ્યા કે કેદાર મનમાં રાખી અરણુવપાર. લંકા પરલંકા જે દીઠ, જાય ચીંતવી પૃથ્વી પીઠ; એહ વાત મારે મન સેહેલ જઇ પુરાણું વીકરમ મહેલ-કામ હોયતે ગુટીકા લે,કોલ તારા પરિયાનો દે;કામ કરી આવે જેટલે, પાછી ગુટીકા આપે તેટલે. ત્યારે તેણીએ ખાધા સમ, પાછી ગુટીકાના આપુ કેમ;પુત્ર થઇ જે મારે માત, વીધવા નાર કરે ગર્ભપાત, ગમન જે ગોરાણીનું કરે ગોત્રી હણીને ગરથજ હરે, હોય નાર જે કોઇ ગરભણી હત્યા તો ગૈ બ્રાહ્મણ તણી. શેણ ઘાત બાંધા નાતની કરે નીંદા પીતામાતની; જુઠી સાક્ષા લોભે લાંચ, પ્રપંચ પાંખંડ પટેલ પાંચ શેઠાઇ વીપ્રની વીપ્રનુ ધન હરનીશ પરનારિ શું મન;વચ્ચે જઇ પડાવે વાટ, ઘણા ઉથાપે શીવનાઘાટ. વીશ્વાસઘાતને કુડા કોલ; બાપ તણો નવ પાળે બોલ; એ પાતીક માથે લેઉ, જો ગુટીકા પાછી નવ દેઉ. વચન ભ્રષ્ટ કદાચીત થાઉ, તું જ્યા વેચે ત્યાં વેચાઉ; ફરી ફરી હું શું કહું તુને ગુટીકા માટે લીધિ મુને, લઇ ગુટકા ને આવી ઘેર, પોતે મન વિચારી પેર; મેં કેમ થાશે મોકમપણું, હું રાજા કેમ હણું શાહપુત્રને સોંપુ હાથ, અહકી અસ્ત મોટી એ સાથ; રાજામાં લક્ષણ બત્રીશ રાખે ફંદેમાં અહકી રીશ. સાચી વાતનોરચ્યુ પ્રપંચ ચાધુ વાયક સાચો સંચ; નરે નીરખી તિ નારી જેહ,બ્રિછી પ્રેમદા પોતે તેહ.હાથ જોડાવીનેતે ગઇ,રાણિની પાસે જઇ રહી; શુભ દીધાં તેને સનમાન લવીંગ સોપારી પુરણ પાન આવો ભાઇ ભલે આવિયા. ન

અર વાત કાંઇ લાવીયા, નવા જુની તાજી જે વાત, કહો કંઈ ભલેરી ભાત. પ્રધાન પુત્રો બોલી તેહ. તે નારી પણ આણી નેહ; ગામ આપણે આવ્યો સીધ, તે પાસછે નકિતમ નીધ. મેં તેનું કીધુ દરશન પ્રિતે મન થયું પ્રસન્ન નિશા પુરણ થઇ મારુ-ની, ત્યાં મેં વાત કરી તાહરી. મારી રાણીને નહી પુત્ર,સુનુ છે એનું ઘરસુત્ર; પુત્ર ફળ એને કેમ થાય. તેનો કાંઇ કરો ઉપાય.તેણે .પ્રસન્ન જોઇને કહયું,બાળકતોએણે નવ રહયું ફરી અવતાર બીજે અવતરે, ત્યારે ગરભ તે રાણી ધરે, વળી ફરી મેં જોડયા હાથ, સ્તુતિકરી મેં સીદ્ધની સાથ; તમો ઉપાય કહો તે કરે,જોરાણીગર્ભજ ધરે;ત્યારે સીધ બોલ્યો વાણ. સાંભળ ચતુરા ચતુરસુજાણ;કરે પુરૂષબીજાનો સં-ગ, રહે ગરભ રામાને રંગ. અમો મોકલુ પુરૂષ જેહને,દેઇ માન મળે તેહને; રંગ-ભેર રમાડે રાત, પરઠે ગરભ પ્રાંદ પ્રભાત.

દોહરા—રાણી કહે રામા સુણો, પુરૂષ ન તેડું પાસ;એવા ઠગ અનેક છે, સુજને નહી વીશ્વાસ. એક કામ તો નવ કરૂ, આ દેહે આ દીશ, જાણે વાત જો રાયજી,નિસ્ચે છેદે શીશ. વીકરમ વેર્ચા શકાય નહિ. જે જનમ્યો જે માત; સુને પ્રતીજ પડે નહી, રાખ અહિંયાંથી વાત. કહે કુંવરો સુણ સુંદરી, રાણી રાજશ રામ; તેની પથીજ કેમ પડે, કરીએ આપણ કામ, આવે ઉડી અંત્રિક્ષથી, અણુવટયો એકાંત; લોકો કો ચેતે નહી, ભાંખે મનની ભ્રાંત. ગયું મોતી એક માહરૂં, તેને દાઝે તન; તે નર તે લઇ આવશે, માને મારૂં મન. રાજાને રાણી વળી, મનમાને ત્યાં જાય; આવી નીત્ય અણચીતવ્યાં તેનો શો ઉપાય. જોર હોય જાવા જાણું, તો એ કર-જે કામ; નહીતો દેશે શુળીએ, મારે તેણે ઠામ. ચોપાઇ—વારૂ કહીને વીનતા જાય, તે સરવે જાણે છે રાય,ભુપત નવ ભાગે કાંઇ ભરમ,જોઉ કરેછે કેવાં કરમ.કહું વાત ત-સ્કર તેહની, રોતીતી નારિ જેહનિ. તેણે જ્યારે દિધુ વચન, હું જઇને મારૂં રાજન. કરી દીલાસો તે નર વળ્યો, વાટ સિધ્ધપંગાને મળ્યો; ઘણી સ્તુતી સંભળાવી કરણ. આપ શીશ અડાડી ધરણ, ગદગદ કંઠ થયો જેટલે, બોલ્યો સિદ્ધ વચન તેટલે; શા માટે આંટા ખાય છે,તારા મનમાં શું ચ્હાય છે; તારૂ વચન રૂદેમાં લેશ; મુજ પાસે હશે તે દેશ; ત્યારે તો બોલ્યો વાણ, સાંભળરે તું સિધ્ધ સુજાણ.કહ્યુ દુખકેરો અંકાર શું હું શાહ પણ થયો છું ચોર; ભળિયાના ઘર માંહે જવું,એવું એ કામ કરવું છે નવું,ત્યાં ચોકી બેઠી છે ઘણી, મોટી છે ચિંતા તે તણી; બોળોસિદ્ધ લક્ષણ નવલ-હયો, એક બોલ તસ્કરને કહયો.અક્ષત આપ્યા એને હાથ, શીખામણ દીધી તેસાથ. તારે થવાય તેવો થજે. અક્ષર હશે; વેરતો વાટે જજે, ધારણા વિદ્યા એનું નામ,કરી આવજે તારૂ કામ. જ્યા સુધિ કર અક્ષત હશે; નિદ્રાવશ સઉ લોકજ થશે. પામ્યો અક્ષત તે પણ જાય, ઉલટ તેને અંગ ન માય,

દોહરો—બીજા દીવસની રોયણી, શુભ વેળા થઇ સુત્ર; પ્રધાન પુત્રીને મળ્યો, પ્ર-…ન શાહનો પુત્ર, વનિતા કહે આ વસ્તલે. કરી આવજે કામ, રાણીને જઇ રીઝવો,

રહે રાત તે ઠામ. રાતે જમે નારી કને, હરનીશ અડુ દિશ; જ્યારે દાવ તારો પડે, છેદ રાયનુ શીશ.વચે વિસ્વંભર આણુયા, સમદીધા સઉસાથ, કોટી પ્રતિજ્ઞાએ કરી, ગુટીકા આપી હાથ. મુખમાં રાખી મન કરયુ, મયો માળીએ તરત; રાણિ દેખી રીઝીયાં વિશ્વાસ પડયો તે તુરત,મોતી મુખ આગળધરયું,વનિતા મન વીશ્વાસ,સેજયા બેહેક બરાસની પ્રીતે તેડયો પાસ, ધન વિદ્યાએ સિધનિ ધન એ પ્રાકરમ પુર; પુત્રફળ મારે થશે, ધન એ ન્યાવટ નુર કેરે વારતા વિનોદની, અદકી પ્રિત અકોર,તેટલે આવ્યો તે સમે, ચિતંચરિને ચોર,ધારણા વંનાછે ઘણી,તે કેમ માથ્યાથાય, નરનારી નીદ્રાવશ થયાં, નરખે સઘળુ રાય, તસ્કર તે ઘણુ રીઝયો, દસથી ડહાપણ દિશ, કાઢી ખડગને છેદીયુ, જાણી રાયનુ શીશ હધું ચતુર તેણે કરયું, વીટયુ વસ્ત્ર જે સાથ, ગુટકા મુખમાંથી પડ, આ રાયને હાથ. અક્ષત કરથી થઇ રહ્યા, પ્રિછયો નહિતેપેર; જારગયો તેજ્ઞગમાં, જુવતી કેરે ઘેર. મુસ્તકે દીઠુરાયનું માન્યુ તેનુ મન, ઘાલ્યુખણિને ભોંયમાં, ડાટયું કરી જતન. ચોપાઇ—કઉતક એવાં અદકાં હોય,રાજા બેઠાં દ્રષ્ટેજોય; રેણી પોહોર રહી જયાહરે, તે રાણી જાગી ત્યાહરે;શીશવિના ધડાદદ્રષ્ટ તે કામની પામી બહુ કષ્ટ; કયાં જાઉંને હવે શું કરૂ,ભારે દુખ હૃદે કેમ ધરૂ,કદાચ જાણ રાજાને થશે,ઇજત પ્રાણ અમારો જશે, મહેલનિ પાછળક્ષીપ્રા તિર, અગાધ દ્રષ્ટ નિરમળ છે નીર, અગાધ દ્રષ્ટ રાણિએ ભાખિયુ. સજ્યાસમેત ધડ ત્યાં નાખિયુ; નીચ્યે દેહમાંબિજ અહિ, એકે સૂજ તન તવ વડિ મોંઘી વસ્ત મોટાને મળે, ત્યાં મરમ. રાંક હંશ મોટિ મન ધરે, નિચ્ચે વણ ખુટે તે મરે;પોકારથી થયો પરભાત નીપન્યું તેહ વખાણુ વાત; પ્રધાન પુત્રિ વાટજ જોય ગુટકા આપવા ન આવ્યું કોય, આકુળ વ્યાકુળ તે બહુ થાય, જવાબ સીધને શો દેવાય, એહ વાતનું ઝુરે પેર.નગરશેઠને આવિઘેર.મિત્ર મોકલ્યો તો જ તમો, તેને રત્ન આપ્યું છે અમો; તે મિત્રને પેદા કરો, જીવ્યાનો નથી આશરો.

દોહરા—શાહ પુત્ર કહે સુંદરી, કાંઇક આણે લાજ; મારી નાંખ્યો તેહને, ગળે પડે છે આજ, કહુ હકીકત તાહરી, રાજા આગળ રીત; તુને વલાવુ શુળીયે, પરહુ નહિ મન પ્રીત.

ચોપાઇ—સિદ્ધ પાસે આવી સુંદરિ, આંસુ નેત્ર પોતાને ભરિ; હવે હકીકત શી માહરિ, ગુટીકા વસ્તુ ગઇ તાહરી. જે કો કરિએ કામ. મુજને વેચોને લોદામ. સિદ્ધ તો મુકયો નિશ્વાસ, અરે દેવ ન પહોંચી આશ, પગ વિના મેં કેમ પળાય. ગુટકા પાખી કેમ જવાય; હવે જીવવું તેનો ફોક. એવો મનમાં આણ્યો સોક, નારી સાથે કીધો નેહ,દાવાનળ દુખ પડીયુ દેહ,હવેજીવીને શુ કરિયે ન ખાય અન્ન ન પાણિપિએ,કુંવારીએ મન કીધો કોપ, થયો વચનતણો બહુ લોપ; જ્ઞાન હૃદેમાં વ્યાપ્યુ અસુ, વચન ગયું તે જીવીત કશુ. માઠું ઉપન્યુ મુજને મરમ વિકરમસેન ધોરંધર ધરમ;

તે ઉપર જુવે ભુંડી દ્રષ્ટ, તેતો નીચ્ચે પામે કષ્ટ. હાવે વશી ન કઇકુ' હતું, એમાં શું અમ્બ્લ અડે, ભુંડુ પોતાને મન ભજ્યું, અન પાણી તે વેળા તજ્યું. રાજાની રાણી છે ડાહી, વિચાર ક્યા જે હું વિવાહકી, મારી ભુધ તેનો ક્યાં ગઈ, મુજ માટે હત્યા થઇ. પામવા પુત્ર તણે કારણે. બેઠી હત્યા બારણે, કદાચ રાજાએ મારયો હોય. કરતુત્ર જોવા નવ લહે કોય; કેમ તને દેખાડુ મુખ. એવું દલમાં દાખ્યુ દુખ; માટે દેહ પાડીને મરૂ. કયાં જાઉંને હવે શું કરૂ, ચોરતણી તે હતી જે નાર, તેણીએ મન કરયો વિચાર, પાપી રહયો પ્રાણીઓ, નરૂપત તો જીવનો જાણીઓ, જાર પુરશો મુજને છેતરી, છળ પાડી મુજ કપટે કરી, રાજા તો સત્યવાદી આંક, મરે ચોર તેનો શો વાંક, રામ રાખી મનમાં રીસ, કોનુ છેદી લાવો શીશ; પ્રતાપ શેઠે વીચારયું મન, કર્યા લાડકવાયો તન. કરો વરત કવરાંતાં ઘણાં, સુખ દીઠાંતાં પુત્રજ તણાં; તે પુત્રનો થયો વિજોગ, તો તે કરમ આપણા ભોગ નર નારીએ મુકયું અન્ન, મરવા ઉપર દીધુ મન. નગર શેઠ તણા જે પુત્ર, તેણે વીચારયું સાચુ સુત્ર વેઠી નહી એ મારી રીત, પ્રથમ કરી પ્રેમદાની પ્રીત, ઘણા હેતથી તેડી ઘેર, પછે કરૂં વનીતાનું વેર થતાં થઇ જે હત્યા આંક; એ સરશે તે મારો વાંક, શાહા પુત્ર થઇ માહુ કરયું, તેતો તેને મનમાં ધરયું, પોને તો દીલમાં ડાહરો હવે પ્રાણ તજવા માહરો, સઉ સઉ કેરા મનમાં ગણે, તે ભુપત ભજે વન ભણે. રાજા કહે તજે સઉ પ્રાણ; એ વાનેતો મુજને હાણ, સઉના મનની પુરૂં હામ. તો તો પરદુખભંજન મુજ નામ; દુખ ભંજન કેરે કારણે નગરશેઠ તણે બારણે, ખડગ ચોત્રાક કરમાં ધરી, વેશ તસ્કર કેડી કરી, શાહપુત્ર સુતો એકાંત. ભુપત આવ્યો ભાગીભ્રાંત. તારૂ ધન દેખાડો મુને, નહિતર મારી નાખુ તુને, શાહપુત્ર બોલ્યો છે વાણ. આમે મારે તજવો પ્રાણ. તું મારે તો પગે નમુ; વારૂ વચન તો મુસ્તક ધરૂ. કહે તસ્કર તારે વચમાઇશ. હત્યા નહી બેશે તુજ શિષ, સાચો અક્ષર કહુછુ આંક; એમાં નાહી તમારો વાંક. એમ કહીને સરપાવ દિધ. પ્રધાન પોતાને કેડે કીધ, તેનું આપ્યું ઝાઝુ માન; રિજેથીયાલ્યો રાજન પવિત્ર વિચારી પોતે પેર, ગયો શેઠ પ્રતાપને ઘેર; અનજળ બેઠાં છે તજી, પુત્રપુત્ર મનમાંહિ ભજી, ત્યાં પોહોત્યા ભારેભુપ, પ્રકટ કરી પોતાનું રૂપ; શા દુઃખે કષ્ટો છો પ્રાણ, સાચુ ના કહોતો ઇશ્વર આણ, ઘણાં કરયાં એણે તો વરત, ત્યારે પુત્ર પામ્યાં તરત; તે પુત્રનો થયો વિજોગ, એવો કરમ અમારો ભોગ, રાયે માંડી કારણ કહ્યું, ત્યાંથી જ્ઞાન વણીકને થયું; આણી આપ્યું તેનું શીશ. કીધુ દહન તેહશમે દિશ ઘણો એક ખરચ્યો તેણે ગરથ, સરયો વણીક કહે મારો અરથ; ઘણી લક્ષમીને છે ઘરસુત્ર, બીજો પેટ નહિ કંઇ પુત્ર. તે આવેતો પહોચે અંશ. એમ કહી મુકયો નિશ્વાસ, રાયે પંડીત તેડયા ઘણા. કાઢયા ગ્રંથ સુવરણન તણા મહાઅરણવ મંગાવ્યા ત્યાંહ પોચી છોડાવી તે માંહ, પહેલા જન્મનું નીકળીયું પાપ, શોકય તણો માથે છે શ્રાપ; સુત શોકયના રમે બહાર, તે ઉપર આપે બહુ ખાર, હઇડામાં રાખી વેર.

દીધુ હળાહળ તેને ઝેર,તેણિએ આપ દિધો છે ધાણો,મુવો છે સુત તુજ તણો;સોનુ આડાત્રણુ મણુ દીધ, તે તણો પુરૂષ એ કીધ. મોતી મોર અમુલખ ભયા, આ જળ લઇ કરણાર્પણ કર્યા, તસ્કરને ડેરે જઇ રહયો;અડધી રાત બેઠી રાય, તેને રાજા દ્રષ્ટે જોય,છાની રાખી દિધી ધીર,પરસન થયો ત્યાં થયો ત્યાં વિક્રમવીર;તેણીએ વાત માંડીને કહી જેહ હકીકત પેલી થઇ.તસ્કર વિદ્યા કરે તે મરે. તેમાં તે રાજા શું કરે; કુટુંબ કબીલો મરે. જે ભુખ એ મોટું દીલમાં છે દુખ,આપ્યું પસાયતું દેઇને માન, આ પાંખ કબીલો પકવો ધાન તેનું મન મનાવી વળ્યો, પોતાની રાણીને મળ્યો; તેને દીયામણી દીઠી દેહ. નારને કહ્યું આણી નેહ શું દુખ પરગટયું છે આપ આચુ કેહે જે મુજ હત્યાનું પાપ, ત્યારે જુવતીએ જોડયા હાથ, સોળે બોલી સ્વામી સાથ, સી વાત કહુ છાની એ, નારી બુધ વસે પાનીએ. એક પુત્ર તણે કારણે, જાણિ સોધ તેડયો બારણે, કોણુ જે કોણે હણ્યો, તેનો ભેદ તેનો મેં મનમા ભણ્યો,કાયા કષ્ટી તજશું પરાણ, સાચી કહુ કરજોડી વાણ; રાજા કહે નહી તારો વાંક; અક્ષર સરવે જાણુ આંક. કહુ અમો તે કારજ કરો;તુને ઇશ્વર આપે દીકરો; હરીવંશ સુણાવી કથા, શાસ્ત્ર રીતજે હોય જથા, પંચલક્ષ ચિંતામણી જે હશે, પુત્ર તણું ફળથી તેથી થશે.પરીત ધરી પટરાણી કરી.અચરત દ્રષ્ટે જોયું ભરી,પરધાન પુતળી બેઠી જયાંહ, મહિપત આવ્યો વેગે ત્યાં, અમરત વચને પોંખી તેહ, નારી શું બોલ્યો આણી નેહ. શા માટે તું દુખીયણ થાય, અન ઉદક તે શે નવ ખાય; એને આજ્ઞા દીધી આપ, તે શામા બોલી છે સાચ,જે પ્રાક્રમ પોતાનાં થયા તે સરવે માંડી તે કયાં. આરે દુખ હઇડે કે ધરૂં, કાયા કષ્ટ કરીને મરૂ; રાજા કહેજે જીવો તમો, ઇશ્વર આણ તે કરીએ તમો;ગુટીકા પામે સાહ તો હું પામી નવ નીધ,મારૂ વચન બોલ્યુ તે પાળે, તો તો ભાગ્ય અમારૂ ભળે,બીજુ માંગુ છું એક સુત્ર,નગર શેઠનો પરણે પુત્ર;રાયે દિધો તેને કોલ. અમરતજેવા બોલ્યા બોલ, દેખાડી ગુટીકા જે નીદ્ધ, આપી મન મનાવ્યું સિધ. પોતાના ઘરનો પ્રરધાન. એકાંતેતેડી દીધાં માન; તારી પુત્રીની કરૂ પેર, પરણાવો નગર શેઠને ઘેર, કન્યાદાન શેઠને દેઉ, લાવ જશ લાખેણા લેઉ. પ્રધાને ધરી બહુ પ્રિત, કન્યા પરણાવી રૂડિ રીત.

દોહરા—રાયે સરવેને રીઝવી, અહકી હીધી આશ;પ્રિત ધરીને પરવરયો,પોત્યા સિધની પાસ પ્રણામ કરિ ધરયો ત્યાંહાં, કરજોડી કહે વાત.કાંઇ આજ્ઞા અમને કહો ખરી દિલમાં જે ખ્યાલ;દુરબળ દેહ શાથી થઇ, શીથઇ તમને હાણ; સાચી વાત તમે કહો,નહિ તો ઇશ્વર આણ,સીધ કહે દ્રાડી શકે, ધશીગયાબે હાથ; વાત કરમ તણી કહું,સતવાદિ તું સાથ,કાલબળતું છે કાષ્ટમાં કરવું છે એજ કાજ;અંતે અસત્ય ન બોલીએ,અધીપત તમશુ આજ, ભુતનાથ બાવો મળ્યા. મોટા શીધ સુજાણ;આપ્યો મંત્ર મયા કરી.પુરીપ્રિત પ્રમાણ,વાકયાસોડય અક્ષરી,પામ્યા પુરણ પ્રિત, કરી

આરાધન દિલની; રાજસ ગુણની રીત સોળ લક્ષ તમે જમો, પુરૂષારથતો એક. એ-વાં કામો સો આદરયાં;વિનય કરી વિવેક,હવન હોમ હેતે કરયા, આહુતીદેવીનેહિંધ કાયા માંડી કાપવા,ચરણુથકી તે વીધ,હોમ્યો ચરણ બે કટી, વિપરીત કીધી વાત; ત્રિપુરા તરત પ્રસન્ન થયાં,ઝાલ્યો મારો હાથ, સાજો કીધો શહેજમાં.દયાકરીને દે-વાડ ગુટીકા ગુણની આંગળી; મુજને સોંપી તેહ, અરથ ધરમને કામની મોક્ષ મળ શે તુજ; માતાએ માયાકરી ગુટીકા દીધી મુજ. પુછયું આયુશ માહરૂ,તેનીકહો ચી તચાવ, તે આયુષ આવી રહયું, અડકી રાતે કાલ.

ચોપાઇ–રાજા કહે સાંભળ સિધ. તારે શું કરવીછે રિધ.આમેકાલરાતેતું મરે,ને ગુટકાને તું શું કરે, એ જુવતીનેદ્રષ્ટે જોઇ.તે પાપે એ ગુટિકા ખોઇ;આનવવેળાતા-રી થાય, ત્યારે સિધ કહે સાંભળ રાય, આગળ અન્યા નહીથાય, મારા મનમાં એહ ઉપાય, શું કરી શકે મુજ પાપ. જાઉં નર્મદા તીરે આપ. જે વેળા હશે મુજ મરત તે વેળા ત્યાં જાઉ તરત; કર મોકલી સંગમ સંગ; પાપમળને ન અડે અંગ, જલક એકમાં પાવન થાઉ, સહજ મુક્તિને મારગ જાઉ; મારા દીલમા હતું જોર, તે હાવે કીધો હું ચોર, આ પાપ ભોગવવું ચિતે અટયું. જીવજનમ અવતરવું પર શું; તપ કીધા ઉદિ વાટ, ઝાઝુ શું કરૂં તે માટ પવિત્ર જાણો તો મુજ દેશ,પ્રિ-તમેં કીધો પ્રવેશ; અવશાન કાળ રહેતામાં જાશુ, તે તો કામ સરસુ નહી કશુ, ગુ-ટીકા આવે તો પોહોચે કોડ,તુજને જાણુ બંધી છોડ, મારગ સ્વર્ગ તણો લુટિયે,ગર ભવાસ થકી છુટીએ. શેહેજે સ્વર્ગતણુ સુખલેઉ, તો તુજને આશીષજ દેઉ;વીક્રમ કહે સાંભળ સીધ માંડવાત કહે મુજ વિધ, રોવા ગયે સુખીઓ કેમ થાય,પુન્યવિ-ના વઇકુંઠ કેમ જાય; સ્વરગ પહોચાડે આણિઘડી,રેવા કેમ એવડી છે વડી;સંક્ષેપ સંભળાવે મુને; તો ગુટીકા હું આપુ તુને.

દોહરા–સિધ કહે સ્વામી સુણો, પુરવ લખ્યાછે પાન;પ્રતાપે ગુણ લહયો, કોડે સુણાવું કાનરેવાખંડે રિઝમાં;વચન કહયાં જે વાસ; કહુ શીક્ષા જે શાસ્ત્રની,પ્રીય મન આણી પાસ. પંચવદન ત્રીનેત્રશું, ત્રશ ભવાનશીરઅંગ, જટામુગટ ઝળકી ર-હ્યાં, અતી ઉજ્વળ શુભ અંગ. કોટી અરૂણથી અતીઘણું ત્રણલોકનું તેજ; કલ્યા-ણરૂપ કરૂણારૂપ કરૂણાનીધી, હરીજન ઉપર હેત; મુકતીપદ મહીમા ઘણો,કલ્પવ્રક્ષ કૈલાશ; બેઠા શીવ તે સ્થાનકે. પ્રિતે પારવતી પાસ. ઉમયા અઘ નીવારણ, જગત ભાવની નામ; સાક્ષાતકાર જે શિવશાવા, કલ્યાણરૂપની કામ,શોભા છયે રૂતુ તણી, લીલી છે એ ઠોર; પંખી બોલે પ્રીતશું,મેના હંસ ચકોર.તપીયા બેઠા તપ કરે, સ-નકાદિક કરે શેવ;નારદનુ મન નૃત્ય કરે,દંડવત રૂડે દેવ; ઉપમા અન્યજોદીજીએ,જી-ન્યા હોય પુરણ; શિવ સીંહાસન શોભીએ, શામા સંગ સુજાણ વાત કરે વીનોદની; કરૂણાનીધી કપાળ; પુછુ પ્રસ્ન એને પ્રીતથી,જો દયા કરો દાયાળ;એપદાએ પ્રેમે પુ-

છયું,ક્ષણુ ન રાખે ખેદ; સંદેહ હો મનડા તણો, ભાગુ તેનો ભેદ.

ચોપાઇ—સાત સમુદ્ર તો કુખે રહે; સહુ અચોની શંભુ કહે;દેવતાદેવઇશાન ઇશ. કહે પારવતી નામી શીશ; કહુ કરીગરી જોડીહાથ. પુછયું પ્રેમદાએ નેહથી નાથ. સંદેહ ઉપન્યો મનમાં ઘણો. પ્રતી ઉતર આપો તે તણો. મ્રત્યુ લોકમાં માનવ જેહ, જીવા જેની આગળ દેહ;કુડાં કરમ તેમાં જે કરે; તે માનવી પુન્યે તરે, પુન્ય કરે તે વઇકુંઠ જાય, તેમાં સંદેહ શાનો થાય;જપ તપ પુન્ય નથીછે જેહ, રામનામ ઉપર નહિ નેહ.પાપી સુરા પીયે ઘાતકી, પ્રૌઢપ્રૌઢ તેતો પાતકી જન્મ જન્મનાં પાપી જન, એ શાથી થાયે પાવન, પાટ ઘાવ દીલ રિઝી દેતાંપજ સાચા જનની લે;એવા અનેક અપરાધી આપ, તે પ્રાણી કેમ છુટે પાપ એવું છે તીરથ નહીય, પરોઢા પાખિ પાવન થાય; અઘ મોચ બધાને દેહ, શેહેજે સ્વરગ જઇ પામે તેહ.મન સંદેહ મોટા મહારાજ, ઉતર એથી પતીઆપો આજ, કામની વાયક સુણીયાં કરણ,અતી સુખ પામ્યો અશરણ શરણ સાબાશ.શાહાએ કરયું.પ્રશ્ન પવીત્ર પોતેપુછયું; ઘણાહેતથકીગુણગાય, પલક એકમાં પાવન થાય. ચઉદ લોક કેરાં મેં રચ્યા, પુરાણ પ્રાણી તેમ પચ્યા; તેને છુટાના કેરા ઠામ, અનેક તીરથ નીરમળ નામ. કાશી કેદાર અયોધ્યા આદ, વાણી નેહ વખાણે વાદ;સ્વેતબીંદુ રામેશ્વર રામ,તીરથ ભોમ તણા એ ઠામ. ભક્તિ સેત્ર મોટાં છે નામ; મટે કરે પાપનાં જે કામ;વારૂ તીરથ વિવિધ વિવેક,તમે પુછયું તેવું તોએક. રૂદ્રદેહી છે રૂડું સ્વરૂપ, બ્રહ્મ ન જાણે બ્રહ્મા ભુપ;બીજા તીરથ નહાયે અઘ જાય,રેવા દરશનથી પાવન થાય, લક્ષ ચોરાશી તે નવ ફરે,પલક એકમાં પાવન કરે; રીઝી ખીજીનીરખેનેહ, ફરી ન આવે માને પેટ; વરણન કરે રેવા ગુણ થકી,તે બ્રહ્માએ સરજયો નથી;જેટલું જ્ઞાન રૂદેછે મુને, તેટલો મહીમા કહુછું તુને; પચાસ ક્રોડ પ્રથવીનું પીઠ, રેવા તુલ્યે કો નવ દીઠ; સઘળા રૂપીએ સઘળા દેવ, સહુ કરે છે એની શેવ,એવી વાત કરે છે ઇશ,તવ પારવતીએ નામ્યું શીશ;મોટાદેવ સુરત મહા એની શેવ, એવી વાત કરેછે ઇશ,તવ પારવતીએ નમ્યું શીશ, મોટાદેવ સુરત મહારાજ,કર આરાધન આપે આજ, દોહા—મોટા સઉથી નરમદા, કહયાં તમે જેઆપ; પાપીને પાવન કરે વેદ પુરાણે છાપ કોણે ધરી એહને, કોણ રહયા એ પાસ; કોણ પાપી પાવન થાય,કોણ છુટયા ગરભવાસ કયાંથી પ્રગટયા કોણ એ,કેમ પરયું એનામ;મુકિતમારગ એ મોકલે;કોણ આરો કોણ ઠામ. પામ્યા વઇભવ કેટલા, કુણવામ્યા દેહ રોગ;કોણ સ્વરગ સહેજે ગયા, જળ દરશનસંજોગ.શીવ કહેશામા દેઉ કેટલી શાખ, નીત્ય ઓધરે, કરોડ હજારો લાખ, વાશી એ વઇ કુંડની કઇલાસ સ્વરગ અતી આપ; એ પદ પામ્યા પાણિયા, રેવા જળપ્રતાપ.

ચોપાઇ—વનિતા સાંભળી લે વિવેક, આદ નિરંજન ઇસ્વર એક, નીર્મળરૂપ નારાયણનેહ,રૂદ્ર દેહછે તેનિ દેહ, જોતીસ્વરૂપ પ્રગટયાં જયાહરે, આદનમદાછે ત્યાહરે,ગારિવસ્તથકીપ્રગટ એ થયાં,વ્યાપીવીસ્વ બધામાં રહયાં, અમરકોટથકીઆવીયાં,

ભ્રગુક્ષેત્ર ભાવે ભાવીયાં; ઉભય પાવની જુગતે જોય, તીક્ષ તીલ માત્ર તીરથકોયજે-ટલા કરણુજ રેતિ તણા તેટલા, ક્ષીલ સંદેહી એ ઘણા; સરવે દેવ રહમા એ શરણુ, કથા કહુ એક સાંભળ કરણુ,સહજ મારગે દેઉ એક સાખ્ય,ચંડાળરૂપ રાજચાણા-કય; પાજા રાજવતી તે તણો, પાશી મેઃઢઅતીશે ઘણો, બ્રહ્મ હત્યા લેખે નવગણે, સાચી વાતન ભાવે ભણે; ન કરે કાંઇએ પુન્યનું કામ. મુખ નવ બોલે ફીઝી રામ, શીવ પુજન શમણે નહી નેટ, ચીરયાં એણે ગરભીણીનાં પેટ; સંકટ પાડયુસાધુજન લુંટી લીધું સવળુ અન; ધન હરીહ પમાડવાથરમીયણા, ગઉહત્યાની નહીકાંઇમણા; બ્રહ્મહત્યા એણે ભોગીઓ, જીત્યા જોગેસ્વર જોગીઓ; તપશીને પમાડયા ત્રાસ,વાન પ્રસ્થ કાઢયા વનવાસ; ગર્ભ ગળાવ્યા એણે ઘણા શણગાર લુટયા સતીઓ તણા,વે-પારી ધન લીધાં વાગુ વાંક, ઘરબાર લુંટયા રઇયત રાંક, દાણને મશે દંડજદીધ, કન્યા ઉપર કરમે ક્રોધ, કોપ કારમો નેણે કર્યો, દીઠુધન તે હરીયોભરયો;લુટેલક્ષમી તેણે ઘણી, લાક્ષ ન રાખી ધાતુ રણી, મોહુકેમવખાણુ પાપ, અપરમ સુધ થાયેઆપ; એક વાતની કહુછુ કોડ,નહી પાપી બીજો એજોડ; એવાં અધરમ આચર્યાં તેશેકરમ નાણાંચલાવ્યાંજેણે; મનમાં પોતે કરયો વીચાર, જોઉંદમડોછેકો ઠાર. પારખુ જોવા નીશ્ચળ થય, બાંધ્યુ ઉંટ એક ચઉટેસુઇ મુલ દામડોતે એકજ દીધ, છમાસ મુધી કોઇએ ન લીધ. ન મળે દમડો કોઇને ઘેર, લાવે ઉંટ બાંધે બહુ પેર; ચઉટે.બાંધે ખાતે ખુટ: દમડે મુલ વેચાયે ઉંટ; આવ્યો એક અસુરનો તન. ઉંટ લીધાનું તેને મન;નહી ગઠિ દમડોને આશ, પ્રીતે આવ્યો માતા પાસ, માતા મુજને દમડો દેઊ, વ્હાણે ઊંટ વેચાતો લેઊ; મમત કરીને બોલાવી માત, ઘાલ્યો ભુમીએ તારે તાત. ત્યારે દમડો મુક્યો ત્યાંર, જુવો પુત્ર હશે તેમાંહય;જડે દમડો લીજીએ, કુંવર સીદ્ધ કારજ કીજીએ; કહાડયો દમડો ને ઉંટ આણીઓ, વિચાર માએ તેનો જાણીઓ; જો ટરી ગયો એ દામ, હજી ભોમીમાં દીસે દામ. ખોઠી ભોમીકા તેણે ઘણી, શી હું વાત કહુ તે તણી, એકલી વાત એ દામે રહી પાપીની પછી શી ગત થઇ.

દોહરા—ઇશ્વર કહે ઊમીઆ સુણો,:એવાં મોઢાં પાપ; એક પલકમાં ઊગરયો તે કહુ તમને આજ. જપ તપ નેપુન્ય વીણ અણદયા વીણ. દામ; રેવાજળથી ઊગરયો, મહીપત પામ્યો માન. ચોપાઇ—કાગરૂષીશ્વર મોટા રૂખી. ખોટા પુરૂપ માંહે જે સુખી-ઊજળી દેહ આમર છે અંગ;સહજ ગયા જમલોક સંગ. માંસ છમાસે જાતા જેમ. સહજ માર્ગ પોહોત્યા તે તેમ,સભા સમેત બેઠાછે સરવ જોવાય છે કરતુતનાં કરમ. અસત્ય અન્યાય, નવ બોલાય,ધરમ તણી ધારણુતોળાય; સાચો પુરૂષ બેસેછે આપ, જુઠો જન પામે છે શ્રાપ. ચીત્ર વીચીત્ર ત્યાંતણે લહયું કરતન ધરમ રાજાને કહયું; આણુકય પાપી કઇતજ હુઇ. કોપકરીદે સઊને કઇ; અતીશે આણયો છે અહંકાર, ભોમી ઉપર વધ્યોછે ભાર. થરથર ધ્રુજે અવનની ધણી, શીપેર એ પાપી તણી. મોઢાં

કરે એવાં પાખંડ, જેવાવરેતે દીજે દંડ;થયો આવરદા એનો નુન્ય, પરવાયું પાપીનું પુન્ય; કહો જમદુતોને એ કામ, લાવો મારતા આણે ઠામ; નગ્નરૂપે બાધી આણાયે, તીક્ષણ કાંટામાં તાણીએ,મારતાં રખેકો આણે મહેર,ખરાઅંગારા ધીકાવો ઘેર;સહસ્ર સંવત્સર ઘાલો એહ. દમો ઘણી પાપીને દેહ. સભાસહુ વીસરજન થઇ, સુણાકાગરૂષી એ મન લહી; કરતાં કરમ લાગે છે સહેલ, દુખવેઠવુદીશે ઝેર. કાગે કાનસુણ્યુજેટલુ, કહયું ચાણાકય આગળ તેટલુ;અમને આવ્યું તુજશુ હેત, અરેપાપી ચેતેનાચેત,થોડા દહાડામાં તું નીસ્ચે મરે, પાપી ઘેર નીસ્ચે નવ કરે જમના દુયનો મોટો માર, તારે શીર ભુંડાપણ ભાર. ધીકે ખેર અંગારા જ્યાંહ. નાખે તરત તુજને તે માંહ, અમર જીવકેમે નવ જોય. કોટી કલ્પજ કષ્ટકાય. ખોટા કરમથી ખાવું સેહેલ. દુખવેઠવુંએ મોટી ઘેલ;સાણસે ચુંટે ઘણા કરેઘાય. જેપા થવાય તેવા થયા;એવું કામરૂષીજી વદે. બોલ બાણનો વાગ્યો રૂદે;બાબત પોતાની બુજીયો;થરથર રાજા ધ્રુજીયો;મેંમાઢકરયું છે કરમ. દેશે દંડ ઘોરધરધરમ, પ્રિતધરી પગેલાગીયો, મેલીમાનમહેનત માગીઓ; હવેવલે મારી શી થશે,મારૂ દુખ તે તમથી જશે;અમ્રતવચન સુણાવોકર્ણ. વળગ્યા જઇ રૂષીયે ચરણ; કો આગળ કહુને કયાં જઉં,પાપી તે કેમ પાવન થાઉં; જેહ બતાવો મુજને કાજ. કેમ રહેશે મારી લાજ, મારે કાજ નરક જેકરયું,કઇપેરેતે તો પરહરૂં સહજ મારગ સ્વરગે કેમ જાઉં, તમ કૃપાથી પાવન થાઉં; એમજ એ કરગરીઓ ઘણું. મન પલાળ્યું રૂષીજી તણું. ખાનપાન આપ્યા પકવાન. દીધ બહુ લાખેણાં દાન.

દોહરો—રૂષી કહે રાજા સુણો, શું લાગે છે પાય; ફરી ફરી તું કરગરે, અમથી તે શું થાય, ગળે પડે છે તે ઘણું. તેનું તે શું નામ, અમથી જે કાંઇ થઇ શકે, તે કરીએ અમે કામ. વચન આપી વાણિ કહી;રીઝી બોલ્યો રાંક, એહ વરા મુજ કારણે, ફરિ જમ લોકે જાય. કહેવી પડે તો ત્યાં કહો, સાચી જુઠી વાણ, ચાણોકય પધારો સ્વર્ગમાં, જુમતે દીઠું જાણ. હા કહેજો ત્યાં હેતથી.લેશ નધરશો લાજ;પતી ઉતર પછે તે તણો, અમને કહેજો આજ. નરક થકી છુટું અમો;તેહ તમારૂં પુન્ય; કામ કરો તમે એટલું, ન રહે એક નુન્ય.

ચોપાઇ—એક વચન કહોત્યાં જઇ. પ્રિત થકી પરમારથ થઇ; ચાણાકય રાય તે સ્વરગે ગયો, તે ઠેકાણે એછવ થયો, અનેક મળ્યાં ત્યાં બહુ રૂખી, દીધાં દાન કર્યા બહુ સુખી, શીવ વીમાન બેસી સંચરયો, પ્રીતે સ્વરગમાંહે પરવરયો, શીખ દઇને વળગ્યા સુપ. ઘણી શીખામણ દીધી મુખ. પ્રિતે પાપીને તે શુળ લોભ ઘણો તે પાપનું મુળ કુસંગા સંગત ભુંડું ઘણું, લાગે પાપ તેને તે ઘણું, ઓશીયાળુ જે ખાએ અન્ન. તેથી તજવું પડે કાંઇ તન, વચને બંધાયા તે તે ગયા, જઇ ત્યાં જમ લોકે રહ્યા. બરાસ કસ્તુરી બહુ મસમસે. કષ્ણાગર કુમકુમ કસકસે.

ધરમ ધોરંધર છે રાજન, મરમ વાત તે મોટે મન; સભા સરવ ભરી ભરપુર ન્યાય શાવટ કેરૂ નીર, ખુાવો પધારોજી રૂષીરાજ, આવડુ કુણે અરન કાજ; કોનુ ભાગ્ય પ્રગટયું છે ઘણું, વારૂ પુજન ભીમજ તણું.

દોહરા—રાજા પ્રશ્નને રૂષી કહે. શે તવ જાણે ધરમ; ચીત્ર વિચીત્ર જોતા હરી સહુના કરતુત કર્મ. ભુપત કહે ભરતખંડનો, ચાણાકય મહીપત શુભ નાથ, સ્વર્ગ લોક સધારીયો. બેઠા વિષ્ણુ વીમાન. દુદુભી વાગ્યા દેવનાં જયજયકાર જય હોય, શોભા કરી સભા વીશે જે કહી ન શકે કોય, ચમકે ચેતા ચીતથી, આશનથી અંધ ઉઠ, કહો ભાઇ એ શું કહે, સાચું છે કે જુઠ, ચીત્ર વીચીત્ર લહે સહુ, નીમેખ સાચું નહી તુન્ય; એ પાપી કયાં પરવરે; પલક માત્ર નહિ પુન્ય.

ચોપાઇ—રૂશી કહે શું જાણો તમો, આ ઘડીએ હિંડું છે અમો; એના હાથની પુજા હોય, અહીં જુઠું બોલે નહિ કોય, સાંભળને સભા શહુ રહે, કો જુઠું કે સાચું કહે; ત્યારે બોલ્યા ધરમજ રાય સ્વરગ જવાનો એક ઉપાય, મહા મહા પાપ મુકાવિ દે અંતરીક્ષ સ્વર્ગ ઉપાડી લે; તેનો ઉપાય છેજી એક; કદાચ કરયો હોય વિવેક. શ્લોક. ગવાકમ સાંણે દ્રત્વાકી દિપ સુરાલ એ સકળ તીરથે પ્રત દ્રષ્ટા વાંકીદ્ધા અતીજમાસએ.

દોહરા—આશાન દીધાં હોય ગામના; જન્મ જરા પરંજત, તે નર સ્વર્ગે સંચરે દુઃખ નહીં દેહે અંત; દિપક દેવ સ્થળમાં કરે. નીત પ્રત્યે નહાય; તે નર સ્વરગે સંચરે. પાપ થકી મુકાય પ્રકેદા પાપ કરે ઘણાં કરણુ તણી નહિ ધીર, તે નર સ્વરગે સંચરે તજે સહુ તીરથ શરીર; મુળ મોટુ એ મોક્ષનું, નરમદા નીરમળ નામ; કદાચ કો શંસય થકી, પામ્યો હોય તે ઠામ. પલક એકમાં પરવરે, કોઇ ન ઝાલે હાથ, મહલે થાય થઈ પડે. સ્વર્ગ તણે એ સાથ. ચોપાઇ—સકળ તીરથ નરમદાનું નીર-સેજમાં જો પડે શરીર, કાળા તિલ ત્યાં, ઉજવળ થાય, અંગ સરખી ત્યાં જઇ નહાય વરસ એક દીન આવે અંગ; નીરમળ કરવ; આપે અંગ શ્રી મારકંડ મુનિએ ભણિ; સ્તુતિ કીધી નરમદા તણિ, શ્રી કુબેર લખે લહિ કાયા કુબલી કંચન થઇ; સોમેશ્વર કીધો શંજોગ, કુશ્ટી ટળી ગયો, રામ લક્ષમણ નાહ્યા મળા, તે વેળા બ્રહ્મહત્યા ટળી, રોપી વાડી સીતા સતી, ઉત્તર હત્યા નીરમળ મતી; કહેતાં પાર ન પામું જોડ, એવા ઉધરયા લક્ષ કરોડ, કદાચ સંગ રવાને થાય, છો ચાણાકય વઈ કુંઠ જાય, કરો વાત બીજી કહું કથી. હવે ઉપાયતો બીજો નથી, કાગ રૂષીએ વાત રહિ, કથા માંડી રાજાને કહિ; અમો કહ્યુ ત્યાં આણી નેહ, પ્રતિ ઉત્તર એને છે એહ; અધમ બુદ્ધિ કીધી તાજ, શોંપ્યુ પુત્રને રૂડુ રાજ. ઉપદેશ ઇષ્ટ તણો લાવીયો. ચાણાકય દરશુ ગંગા ચાલ્યો; શુભ આસન ઝાલ્યું, ફેલીયું વહાણ અમરકંટ મેહેલીયું, દિવ્ય જળ નાહયો દરશન થયું, પાપમુળ હતું તે ગયું; કાળા તમ લીધા

છે ભરી, કૃષ્ણુ વસ્ત્ર ધજા એક કરી, ખેડુ નજીતમ ઉભો તીર, નીરખે નાહે નરમદા નીર, ઉભય તટના દરશન કરે, પાપ પુરવ જનમનાં હરે, પુન્ય સંચો આપેલાવીએ ઉપકાર માન ધાતા આવિયો, ને ના જાએ કહયો, એક ભાગ તો ઉજવળ થયો-સુળ ભેદ આવ્યો જ્યાહરે. ઉજવળ આપ થયો ત્યાહરે. ઓરસંગમાં આવ્યો વડવિર. શુભ નીરમળ થયો શદિર; નેહથી નીરખે છે તે નેત્ર, ભાગ્ય થકી આવ્યો ભગુ ક્ષેત્ર; સીદ્ધ ક્ષેત્રમાં સ્નાનજ કીધ, પવિત્ર જળ પ્રીતથી પીધ, ઉજવળ નીલ દીકા છે આખ, ધજા થઈ બગલોની પાંખ કામ ક્રોધને અનજળ તજી, બેઠા સ્થાનક મંત્ર ભજી લાખિયો મહીમા, લેખે રહયો નિમેશ, માત્રમાં નિર્મળ થયો રૈવાખંડ સાંભળીયો કરણ; તિત્ર તાંદુળ આપ્યું સુવર્ણ, અન વસ્ત્ર દક્ષણાનો દાન, વિપ્રસંતો સુભ સન્માન, પ્રથમ રૂદ્રદેહા થઇ આપ; પ્રતક્ષ બોલ્યું પુન્ય પ્રતાપ; મહિપત મન ગમે તે માગ, ઉણુમ કાંઇ રાખીશ નહિ જાગ, ધન્ય ધન્યરે માતા માહરી. હું કીરતિ શી કહુ તાહરી, પ્રીત ધરી પગે લાગીયો, વરદાનમાં પાસે માખીયો ઓટુ હો પણ સુજમાં ઘણુ, હિઠું છે દુખ પ્રજા તણું એક વાર લડાવે લાડ, તેતો માતા તમારો પાડ, આયુષ હોય મારૂ આ ઠામ, કરૂં રાજ જેવું શીરામ; પરજનને ઓશીઆળ થાઉં પછે સ્વરગ મારગમાં જાઉ, ત્યારે નરમદા બોલજ કરયો, દસ શહસ્ત્ર વરસજ રાજ. કરો, પાપ બુધિનો કીધિ તાજ, કરયુ રામ સરિખું રાજ; ગુણુ ઘણા ચાલ્યા તે તણા, પાળ્યા લાડ પ્રજા સહુ તણા. અવસાન કાળ આવ્યો જ્યાહરે, અયોનરમદા ન્રૂપ ત્યાંહરે; શીતાયે જ્યાંહ વાડી કરી, બેઠા ત્યાંતો ધીરજ ધરી, કુંડ બ્રહમા વિસ્નુ તણા, જેના મહીમા છે અતી ઘણા; ચૈત્રવદ ચૌદશનોદન, માહારૂદ્ર સાથે મેળવ્યું મન, અક્ષ્યું નામ અંભિક્ષ આકાર, ચતુર ચાણાક્ય તણે તે પાસ, વીમાન આપ બેઠા જ્યાહરે, ચંદન વ્રક્ષી થઇ તાહરે, અરર નિશ એ શોભાહશો વરશો વરસ ચંદન વ્રક્ષીથશો શોભા રૂડીથી સ્વરગે શયો અહીયાં કથતાર એવો રહયો સ્વર્ગ થકી ઘટા આપ. ઘર સરાયે હીવો છે શ્રાપ; ઉજળા છો તે કાળા થાઓ, સ્વરગથકી મ્રત્યુમાં જાઓ, રહી રહો નીછોરે સરવે રોમ, ભક્ષ કરે બુડાના ભોગ ત્યારે તેણે જોડયા હાથ; સ્તુતી કરી ધરમરાજા સાથ. દીનબોલ રૂષીએ કહયા, ધરમરાયને આવી દયા, પાંખવડે તમે ઘર વરે મારયા વણુ મોતે નહી મરે, ભોજન પેહેલું દેશો દાન, તેના પીતી પામે માન. વરદાન તેને એવું દીધ, કામ સરવે કાળાકીધ કથન કરૂણા નીરચે કહયાં શ્રીપારવતીપરસન થયાં સંદેહ સ્વામી તણો મળીયો, પ્રીતે પ્રરન રૂડો પામીયો નરમદા નીરખે ને નહાય વેદ વાયદે વૈકુંઠજાય ચોપાઇ—નરમદાતો નીરખી નદી; વાસ વસો બહુ દુર તે નર પાપી કેમ તરે. પ્રીત ધરી કહો પરકાને વાત સુણિ નહી સ્વપ્ને નાવી દ્રષ્ટ આપી હોય તે પ્રાણીઆ તે કેમ છુટે કષ્ટ.

ચોપાઇ—પાપ કરે પ્રાણી ને મરે, નરમદા નીરખ્યા વીણુ કેમ તરે; સાંભળીયે

વનીતાના વાણ, સુભ વાત બોલ્યા છો સુણપાણ તેહ પુછયાં તે વારે વસ્ત. પડાશ નીરમાંહે બે અસ્ત; અસ્તી પાણિ અડેથી તરે, શાસ ગાઉએ દુરે મરે. પશુ પંખી જીવા જોતી એહ અસ્ત જળ તરશે તેહ; કહે પારવતી અચરત એહ, પુછુ મનમારે સંદેહ; અસ્ત થકી ઉધરીયા લાખ; સંક્ષેપ એક દ્રષ્ટાંત સાક્ષ મુકતી ક્ષેત્ર એક કાશી ગામ, સઘળા દેવ સ્થળ વિશ્રામ શ્રીપત રાજ જ્યાં ધણી. પુતરી પવીત્ર પેટજ તણી, વરસ એકાદશ કેરી થાય; વિવા કરવા માંડયો રાય, કહે પુતરી સાંભળરે બાપ; નહી પરણુ હું આપો આપ; જોરાવરી પરણાવો મુને. અસ્રીહત્યા આપુ તુને ત્યારે ભુપત પડયો ભ્રાંત, પુતરી, તેડી એકાંત; એવા વચન બોલો શા માટ, તુ નહી પરણે તે શા માટ. ભામની કહે પેલો ભવ, અસત્ય મત છે તેનો પંથ, અવપત છે સ્વામી; શુ કરૂ બોલ વચન તાહરો સહગતી સ્વામી મારો જાય; તો સાતા મારો દેહ થાય; સાંભળી વનીતાવચન વિમાસ્યોકાસી રાજન, એતો અચરત મોટું હોય પેલી વાત ન પ્રીછે કા... કહે સાંભળરે બાપ. અસત્ય વાત કરૂ નહી આપ. પેલે મારયો તો મોર રૂપે વડીયાળો એબન જેર; તેની સ્રી મોરલી હું નામ રેવાતીરે રહેવાનો ઠામ નીર નરમદા કેરૂ મહે સઊ દાક્ષાયણી ગયા કહે, કન્યાળી સામો પશ્ચીમ ભાગ સમડી વ્રક્ષ રહેવાની જાગ, વામ ધનુઆરેથી ખરો, આગળ પાછળ વર વાચરો નરનારી આનંદજ કરૂં, એક એકને દેખી ઠરૂં, આવ્યે પારધી મેલ્યું બાણ; લીધા બે પંખનાં પ્રાણ માંસમાટી લપચાહેડી ગયો, ઢગલો અસ્તી તણો ત્યાં રહયો. એટલે સીંચાણો આવ્યો સુખે; માનનીનુ અસ્તુ લીધુ મુખે, ઊડયો આકાશે પેલી તિર, વચ્ચે નરમદા કેરૂ નીર, બીજુ પક્ષી વાતે વળ્યું, અસ્ત હતું તે જળમાં પડયુ; નરમદા નીર તણો પરતાપ, અવિચળ પદવિ પામી આપ. પુષ્પવિમાનેબેશી આઇ દાન ફાટને દેવજ થઈ, સુખ ભોગવ્યું સ્વરગ તણું, વખાણ કહુ સુખ ઘણુ. મન માહારૂ સ્વામીમાં અડયુ; એકવાર અવતરવું પડયું; પછી પેટ આવી તાહરે, જાણી સ્મરણ જે મન માહરે, કહ્યું મેધાન સાતીને વસ્ત, સમડી હેઠપડયાછે અસ્ત કરી એકઠાં નાંખે નીર, તોયે સ્વામી સ્વરગ શરીર; તે દ્રષ્ટાંત દેખાડુ રાય, સામા નાખુ તે સ્વેતજ થાય, પીતા સાંભળી વારૂ વાણ; અંતઃકરણ સાચી દિલઆણ, ગોર તેડાવ્યો દેઈ માન. ચરચ્યા પુજા આપ્યાં દાન, આપ દેશ માહે છે સુખી, વિસરામ આપ્યે હે લખી; ઠામ ઠેકાણું શુભ સાયમાં, લખી લેખ આપ્યો હાથમાં લોભેલીધો ચાલ્યો વન વનમાં ધિરજ ધાના મન. ધરમ પુન્ય ભાવે ભાવિયો, રૂપી રેવા તીરે આવિયો; સ્નાન કરીને શુદ્ધજ કરયાં, કુળ ઇકોતર તેનાં તરયાં, દીઠો વ્રક્ષ સમાન જ્યાહરે એ ભાવ હસ્ત લાગ્યો ત્યાંહ; કાગળ વાંચી બ્રાહ્મણ જોય; તે વેળા પાસે નહી કોય, રાક્ષસ એક કણવક નામ, ફરતો તેણે ઠામ; વીપ્ર સાથે તેને છે વેર; પીતા શ્રાપ્યો છે માટે, નીત્ય પાંચ બ્રાહ્મણને હણે હત્યા પાપ તેનું નવગણે, વિપ્ર

શોધવાને કારણે, આવ્યો હઈવ એને બારણે; ખડગ મોકલ્યું તેણે દીવ, ધરિ છે- હવા આવ્યો શિશ; બ્રાહ્મણ તો સંકટમાં અડયો,રામ રામ કહીને હેઠો પડયો,દરશન નરમદા કેરૂં થયું,પાપ પાપી પુરૂષનું ગયું; દીઠો કાગળ જ્યારે હાથ, બોલ્યો આવિ વિપ્ર સાથ, શું બોલે છે શું એ જુવે, નહી માર શા માટે રૂવે; વિપરે સઉ હકિકત કહી, ખરિ નિશા પાપીને થઇ.

દોહરા—કૌતક જોવાને રહ્યા, વારૂ દીઠી વસ્ત; બે જણુ મળિ ભુમી ખણિ, આ- વ્યાં એટલે અસ્ત. ચાંચ નખ પગ પાતળા,હધિક આકાર, બે જણુ બાંધ્યા ગાંસડિ, ભલી ભાતના ભાર, નાખ્યા નિર નરમદા તણે,સારિ હેરે સેવ; મોર ફીટી મહીપત થયો દીવ્ય અદકો દેવ. અચરત દીઠું દાનવે, પ્રઉઢ તણો પ્રતાપ; તજ કરિતન કા- રણે; અધિપત બેઠો આપ. એકવિશ મે દીન એ ચિત્તશુ દીઠું દીવ્ય દરશાન; આ- પ રૂપ શ્રિ નર્મદા,પુરણ થઇ પ્રસન્ન, વિમાન આવ્યું વઇકુંઠથી. દેવ સ્વરૂપી દેહ; આનંદમાં આસન કરયું, તેજ પુંજ થયો તેહ; દઇત કહેરે દેવ સુણ, વિમાસે શું આજ;આમ બેશ વિમાનમાં જુવતી જોડે જાત, વિપ્ર પડયો તે લોભમાં, શીવ મા- મની વાટ,કર દેખાડયો ના કહી,કરમ હીણુ તે આટ, મહિમા મોરલી સંગમનો, જીભે ન કહેવાય,અસત પડે જો નીરમાં, તે સ્વરગે જાય, વીપ્ર ગયો વાણારસી, કહયું જાણે તે ઠામ;ત્રાંબાના પત્રે લખી,લીધાં છે તે ગામ.

ચોપાઈ—નરનારી તે સ્વરગે ગયાં, દેવરૂપ દેવાંશી થયાં લક્ષાગુમંગાનાં ગુણગા ય,અકળીત કોને નવ કળાય; શુભ દેવના ગુણ છે ઘણા, પુરે મનોરથ સનડા તણા; રૈવા તઠ રહયા રણછોડ;પુરે જન્મારાગ કોડ દેવના દેવ દેવતાનેદેવ, રાક જાણી ક- રએ શેવ;કંડ નાહે અંધ જડયો, વીષ્ણુ કુંડ વઇકુંઠ પદ પડયો.બ્રહ્મ કુંડ બ્રહ્માદીક નમે,નાહે પાપ સઘળાં તે સમે, રામકુંડ શ્રી આપે રામ મુકતી ક્ષેત્ર તણો એ ઠામ. સીતાવાડી પ્રવરગ બારી એહ, વધાર પામે નરનારી તેહ; મોખડ મોક્ષ તણુ છે મુળ, સકળ પાપ તણું છે શુભ.વારૂ પનોતી લોઢી વડી,અધબાળી નાખે તે ઘડી, મોરલી સંગમ મહીમા મોટ;ટાળે જન્મ પાંચની ચોટ;અગ્ની તીરથ આરાધશે, વિશ્વસકળ પાચે વાધશે,શ્રી કુબેર કલ્યાણજ કરે, ભંડાર અખુટ અભરે ભરે, નિરખે શોમેશ્વર તે નેહ;રોગ ન વ્યાપે તેની દેહ, પગિા કહે સુણ નરપતી, તેનું કરમ જોરાવર રતી; તે પાસે નરમદાનુ નીર, જે વેળા જીવ છોડે શરિર ફરીથી એને નહી અવતાર; શું કહુ તુજને વારંવાર,કાશી રેવા કોડે કહુ, વેદ વ્યાસ લક્ષણથી લહુ.

દોહરો—ગુટીકા આવે માહરી,તોતો સુખીયો થાઉં; આ વેળા આણી ઘડી, રેવા તીર જાઉં,કાલ મધરાતે પડે, દેવરૂપ મુજ દેહ;મારે ઇચ્છુછું ગોટીકા; નારાયણ શું નેહ. કહે વીક્રમ સીદ્ધ સુણ. લે ગુટીકા કર કામ, તારી દેહ પડયા પછી, એ મુદીરા કોણ ઠામ.સીદ્ધ કહે છે સાંભળો, કરૂં કોઇ જુગતે જાત્ર; પછે ગુટીકા આપ્યા તણું,

સોંપુ તુજ સરખું પાત્ર, ઘણાં પુન્ય તમે કરયાં, શુભ બુધે સમરથ; તે માટે પુન્યે કરી, આપુ તારેહાથ. મહિપતે ગુટીકા મુખ ધરી, વારૂ કહિને વીહ્વ;સમરી હરસીધ માવડી; ખોળે લીધો સીદ્ધ, આખ મીંચી ઉઘાડતાં,પુરણ મન પ્રસન,રાજા રેવા પામીઓ દિઠું દિવ્ય દરશન,કાયા તોળી કનકણ, સિદ્ધ સહિત સુજાણ. દિધાંદાન દઇ વિપ્રને, પરઠિ પુન્ય પ્રમાણ. મધરાતે તે મહીપતિ સીધ્ર સાનીધે સુર નહિ, પમાડીઓ નરમદિ ભાવ થકી ભરપુર, પુષ્પ વિમાને પરઠીઓ, સ્વરગે પહોચ્યો સિધ; કોટી કલ્યાણ તારૂં થજો,રાય સોંપ્યો શીધ. એક પલક ઉજેણમાં આવ્યો વિરવઠે હાથ,દાને માને ડાહાપણે, સુભ બાતે સમરથ. પાળે લાડ પ્રજા તણા.જેવું રામનું રાજ;પરદુઃખ ભંજન પ્રીતશું, નીત નીત કરતો કાજ, શાસ્ત્ર મારગ લોપે નહી, વખાણેવાયુ પુરાણ; સરવેને સરખા ગણે, પર કાજે આપે પ્રાણ, એમ કહિને પુતળિ આપે ગઇ આકાશ; એહ કથા પુરણ થઇ કહે કવિ સામળદાસ, શ્રોતા વક્તા સમજતા, કહે કવિતા કરજોડ; એકવાર સઉ બોલજો. જે જે શ્રી રણછોડ.

વારતા ૨૫ મી જોગણની.

સુગંધા નામનિ પચીસમી પુતળી બોલે છે, તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

છપ્પો—નમું શ્રી સારદા દેવી, કોટી કોટી દુત કામ; શામ શીવ સરખે સેવી,સકળ ગુણ નીધી ધામ, ગાંધરવ ગુણ ગ્રામ, પુરે મન હિતનાં કામ; મન ચીતવ્યાં કરે કામ, વામક મંડળ ઠામ. બાણ દક્ષણ પુસ્તક તણું. નામ જુમજુ પસાંસુધાં; શામળ કહે શેવો સરસ્વતી, પામો મનવાંછીત સુદા.

ચોપાઇ—એક સમે ધારાધીશ, સમરણ શ્રી દીધું જુગદિશ,સીંહાસન પુજ્યુ સરસ્વતી,આસનબેસવાનું મન મતી,શાકળસભા ભરીછેજ્યાંય; ભોજરાયપધારયાત્યાંહ; પુજીને પ્રદક્ષણા કરી,આસનબેસવાની ઇચ્છા ધરી.જમણો પગધરે જેટલે,પુતળીએક બોલી તેટલે;સુગંધનાછે તેનું નામ,ભોજ રાય નરધરશો એ કામ.ભોજ રાયનાધરશો ચરણ,કહુ વાત તે સાંભળોકરણ.વીક્રમ શરખા જ્યાં થાય,ત્યારે આશનઉપરે જો પાય; બાકી સ્મરશ કરે નહિ કોય,જો બેસતાં અનરથ હોય;કહે ભોજ તું સુજાણ કરોડ;વીક્રમ કેરા વખાણતેવો થાઉં તો પગજ ધરૂ,નહિ તો એહનિ પુજા કરૂં,કહે પુતળીસાંભળરાય,કહુ તુજને તેનો મહિમાય, નગર ઉજેણી માળવ સુખ ગામ, દેવસથળ સકળનો ઠામ,રાજ્ય કરે ત્યાં વીક્રમવીર; સુંદર ગઢ ક્ષીપ્રાનાં નીર;શ્રી હરસીદ્ધ મોટી શાહકા.વાંછીત શેવક વરદાયકા;મહાકાળેશ્વરનો મહાજતી. શ્રીગુણ રૂપ ત્રીલોકયપતિ, વરણે અઢાર વસે શુભ વાસ,લોક સહુને લીલ વિલાસ, એકસમે ઉજણી માંહ-પુરૂષ એકલો આવ્યો ત્યાંહ; ઘેલો ઘેલો સઉકો કહે, દુકાન વંબોળીની રહે, કશી

વાત ઉપર નહિ નેહ, નંદ છ સઉની તે દેહ;એ વસ્ત તેને નવ ગમે,અલમસ્ત થઇ ને ઘરમાં રમે. તેને સઉ કહે મસ્તાન, રહે તંબોળીની દુકાન;સભા ભરી છે રાયજ તણિ, થઇ વાત ત્યાં પેલા તણી.એક મસ્તાન સરિખો હોય;કળી ન શકે તેને કોય, ભાત ભાત જણાયજ નહી; જાયે માગે ના જાયે કહી; સેજ વાત થઇ અનુમાન, તે સાંભળ્યું રાજાએ કાન;એક સમે રાજા એકલો મસ્તાન બેઠો ત્યાં મહીપત મળ્યો. આશપાશ મળે નહી કોય, ચતુર રાયજી ચરચા જોય,દીઠા બત્રિશ લક્ષણો તેહ, નરપતને મન ઉપન્યો નેહ. તેજ પુજમાં કોટીક કામ, જાણે પ્રકટ્યો બીજો કામ, દીઠા બાહુ ચક્ષે લોળ; ઢળેક કુંદરપવત કપોળ, સામુદ્રિકનું એંધાન;રાજ ચીન્હ પુરણ પ્રમાણ; સજચેન સઘળાં સચજપણાં, પાંચ રાતાં પાંચ ઉન્નત ઘણાં. એ વાસી ચેન તે રાયેજ તણાં, ચેન બીજાં તે જોયા ઘણાં; રાજબીજ રહીયાળો રૂપ, ન હોય ઘેલો નર એ ભુપ. દોહરો–પાસે બેઠી પ્રીતશું, આપ્યાં બીડાં પાન,ભેટ્યો તેને ભાવશું, મળીને દિધાં માન ઘેલાના નિરખ્યા ગુણ બહુ, ધારણ રાખી ધીર. લક્ષણ જોતાંમાં લહે, એતો વીક્રમવીર, ગુણેગુણ જેના મળે, તેને તેશું પ્રિત. બાહી જેગી વરતીઓ,ત્યાં શા રૂડી રીત. ચતુરને ચતુર મળે. મળી જાય ત્યાં મેળ;બળ સંગાથે બળ મળે,જેમ ભંગી ભેળાભેળ, ચોપાઇ–પુરણ હેતને પ્રિતે પેર,તેડી લાવ્યાપોતાને ઘેર; સંતોષ્યા સનમાનજ કરી, અધીક હેતથી આદર કરી. બેઠા બે જઇને એકાંત; ભુપને વળતી ભાગી ભ્રાંત કયાંથી આવ્યાને કયાં રહો, ઇશ્વર આણુથી સાચુ કહો, ઘેલુ કરી બેઠા કેમ રૂપ, છો તો કો નગરીના ભુપ;બ્રહ્મહત્યાદીક પાતીક તને, જો વિસ્તારિ નવ કહો મુને; કાંઇ ભ્રાંત રાખો જો આપ;મુજ સરખાં કોટી વધ પાપ, નીમે આ વાતમાં જો રાખો પુન્ય, તો પાંચ જન્મ હરખ્યાનુ પુન્ય; લેશ માત્ર ન ધરશો લાજ. આપણ વચ્ચે ઇશ્વર આજ, દોહરા–પુરણ પ્રતિજ્ઞા કરો ત્યારે બોલશો તેહ; વાત કહે શું નિપજે નૃપત સાંભળે નેહ. કો દુઃખભાગી નવ શકે,મટે નહી કો મરમ,કુળ પ્રગટ કરવું પડે કોમટ ખોવો ભરમ, દુઃખના તો છે ડુંગરા,અરણુવ જેવા આજ, તેતો તમ આગળ કહે. એને ન કુળને લાજ,છપ્પો—લેશ નહી કુળ લાજ, જન બાપનું ખુએ; નમે વેરીને પાય, કુઇ આગણ દુઃખ રૂએ, કુળનું કહે કલંક;બેલા બાપીકા બોળે, દે સજ્જનને દુઃખ પછી પોતાનુ ખોલે. અધીન થકી જે અન જમે, લાજ મરજાદા નવ રહે; કવી સામળ કહે સાચું કહ્યુ, લોક કપુત તેને કહે.

ચોપાઇ–કપુત નામ ધરૂ જ્યાહરે,તમને સાચું કહ્યુ ત્યાહરે;એમ અરથએકે નવ સરે,મહા સંકટ કોથી પરહરે.વાત થઇ રાખો એ રાય,તે તમ આગળ નહી કહેવાય,ફરીને વિક્રમ બોલ્યો બોલ, દિધો સાત પરિયાનો કોલ,રાખ વિસ્વાસને વચન માહરૂં, સંકટ નિસ્ચે ભાગુ તાહરૂં;હોલ માત્ર તાહરૂં દુઃખ હરૂહું તો વાવ વિચારી કરૂ;દુઃખીયો કહે સાંભળ પુરપતિ, કહું કરમરેખાની રતી, રત્નવતી જીનગર

અનુપ. રત્નરાજ નગરીનો ભુપ બત્રિશ લક્ષણ પુરણ કામ નરપતમાં શિરોમણુ નામ; પ્રજા પાળે રૂડિ રીત, પુન્ય ઉપર રાજાનિ પ્રિત, પરનારી જાણે પુત્રનિ, ચતુરે શિરોમણુ ચંતનિ; ધણિ રિદ્ધ ને ઘરસુત્ર નિધિ રાજ હું તેનો પુત્ર,લોકટવાયો એક જ એક, વપુએ સુંદર ઘડિ વિવેય, માનનિ એક બીજી જે નાર, નેને પ્રિતે વિરહ અપાર; તે દેખી રીઝે રાજન,તેને તન મન જાણે ધન. દોહરા—એક સમે વઇહરભવ નો નરભસેન રાજન;તે આવ્યો આમ ગામમાં મરવા ઉપર મન. કોપે કટાક્ષ થઇ થકી કીધાં દેરા બહાર; રાજા ઘર કામે ગયો, ગ્રામ રહી ઘરનાર. પુર સોપ્યું પ્રધાનને,રણ ગયો સજન દીવસ ઘણા ત્યાંહ વહી ગયા; ઉપાય બન્યો બહુ અન્ય-

ચોપાઇ—વસંત રૂતુ તણી જે રીત,રમેછોકરા આણિ રિત,રૂપા દરો ગેડિ હાથમાં, રાજપુત્ર રમે સાથમાં. પડયો દરો ગેડિથી જેમ, ગયો મહેલ રાણિને હેમ. ભરજોબનમાં હુતી જેહ, દરો દેખીને પ્રગટયો નેહ. રાજપુત્ર લેવા ત્યાં ગયો, બાળ રાણિયે બોલજ કહયો; દીઠો કુંવર સુભગ સુજાણ,વાગ્યુ વનિતાને મોહ બાણ,નખ શીખ નિહાળ્યું તન, થયુ માનવાને મળવા મન; નિચ બુધ સહુ નારી તણિ, લાગી ખાંત તેને મન ઘણિ,હેતે ઝાલ્યો મારો હાથ,શામા બોલિ સુતને સાથ; કામ વાસના આવ્યું હેજ. નાંખ્યો બાથ ભરીને સેજ,મુજ સાથે તમો રંગે રમો,ભોજન મુજમાં બેશી જમો; તુ મારા હઇડાનો હાર,લાડ લડાવુ અપરમપાર. નિચ બોલ કહયા નારીએ,લાગી દેહને ઝાળ મહારિએ; એશું બોલી મારી માત, વિપરિત એ અણઘટતિ વાત; તું તો માહું તારો તન; એ વાને મળે કેમ મન.એ વાતે તો કોપે ઇશ, ચડે કલંક આણે શીશ; પ્રતક્ષ લાગે મોટું પાપ,દુભાવે પરમેશ્વર આપ;સુને તેં પેટ જણ્યો છે પુત્ર, સાચો અક્ષર એછે સુત્ર.

દોહરા—ત્યારે કોપી કામનિ,કહ્યું ન કરે જો આજ; દેવરાવું હું શુળીએ,તો લોપે મુજ લાજ, રામ દવાઇ રામ કહે, વચમાં રાખુ ઇશ, ના કહીને જો નિકળે. નથી છેદાવું શિશ. તારૂ ચાલે તે કરે, લે જો મારો પ્રાણ; અણઘટતુ કરું નહી,કુળને લાગે હાણ.

ચોપાઇ—કરી જોર તે તો નીસરયો; કટાર કેડેથી વિસરયો; બીક તજી આવ્યો બારણે, રમત રમવાને કારણે. ભોળવાઇ ગયો તે બાળ, કામનીને મન વાપ્યો કામ; લખ્યો કાગળ એક જતન, કરી બીડયો મહોર પોતાની ધરી. ઘરનું માણસ ઘરની દાસ મોકલ્યાં છે રાજાનિ પાસ; મોકલ્યો કટાર નિશાની એક કહાવ્યાં વરૂવાંવચન વિવેક પોહોચ્યો પાંચ દીવસમાં સાથ,આપ્યો કાગળરાયને હાથ;વાંચ્યુ પત્ર ઉગતે દીશ, પગની જવાળા લાગી શીશ મુખ જીભ્યાએ કહ્યું દાશીએ,વણશાડ થયો ત્યારે વાશીએ, જુવતી સાથ જોરાવર જાર, ગયો કુંવર મુકીકટાર હવે કહો તે રાણી કરે,પેટ પાળી મારીને મરે,તારા પુત્રથી આવ્યાં વાજ,કેમ ખમાએ ભારેદાઝ.

દોહરા—મતી ઉપર ચાયેલખ્યો,સાંભળ શુભ પ્રધાન,વચનજ પાળો માહરૂં,તોતોત-મારૂ માન કડકા કરજે કુંવરના રતી રતી રાઇ ભાર;મારી સમ એ વાતમાં,અજર કરે આવાર. કદાચ ઉગારે કુંવરને, દુખ લાગે મુજ શીશ;રામ દુવાઇ માહરે,હાથે હણુ તુજ શીશ. પ્રધાને પત્રજ વાંચીયો,ન કહિ કોને વાત;વણુ સમજે હું કેમ કરૂ, રાજકુંવરની ઘાત, પેર પેર જોઉ પારખું, સાચ જુઠ જરૂર. આપ ઘેર એકાંતમાં. તે ડયો તેને હજુર ભામનીયે તે ભોળવ્યો, ચરીત્ર કરીને તેહ, કુડા રૂડા કેળવું, અકલ બહુથીએહ, માનદેઇને માળીએ,અધીપતીએ એકાંત,સુખ સજ્યા સુવાડવો,ભાગવા મનની ભરાંત પુત્રી એક પ્રધાનની, કન્યા કોટી ધામ; ચડી માળીએ ચંતની,નેન-વંતી નિજ નામ, પડી તેહ પલંગપર;હાવભાવ હઠ હેત;ખાનપાડ મેવાત્રણા દલથી રિઝયો દેત. તેને દીઠો દાસીએ,કરશે કુકુ કામ,અધર્મ અમો ના આચર;રાણી જાયો નામ, રામ દુવાઇ રામ તુને,સેજ અડાડે અંગ; કોટી ઉપાયે નહી કરૂ. કુંવરિતારો સંગ. કુંવરિ કહે રાજા સુણો, અધિક તાહરિ આશ; નરપત નિરાશ રખે કરે,પ્રિતે આવી પાસ, સામા સતવાનાં કરે; ચતુર ન ચુકે આપ,તે પ્રધાન પ્રિછે ઘણું,છળ ન પાડે આ છાપ. પર અગ્નિ જે પરહરે. તે જેરે કરે જાર;કપટ કરેછે કામનિ,કુંવરમા રયા કાજ.ચોપાઇ—બીજે દીવસ થયો જ્યાહરે,પરણવા પુત્રિ તાહરે,આપ ઘરમાં એકાંતે હોય. તેનો અન્ય ન જાણે કોય. વળતો બોલ્યો ત્યાં પ્રધાન, રાજપુત્રને દેઇ આન;આગ્યા પીઓને ખુબી કરો,મંદીર બહાર.નહી નીસરો :કહાચીત જાશો અજા ણુ, તો તમારા જાશે પ્રાણ;કુંવર કહે એવું શા માટ.તે વાતના તમન ઉચાટ;પ્રધાને માંડી કહી પેર,તમો ગયારાણિને ઘેર;તેથી કામના પામી કરોધ,લખ્યો પત્ર રાજાને બોધ. રાજા બોલ્યો કેવો બાળ,મારજો કુંવરને તતકાળ;મેં રાખ્યા તમને ઘરમાંહ, મારા લખી મોકલીઆ ત્યાંહ, મેહેલેથી ઉતરશો તમો,તો તો દુખ પામીશું અમો; પ્રધાનપણું અમારૂં જશે. હાણુ જીવને ધનનિ થશે;વાર કહી રહયો ઘરે તેહ.દાઝયો ઘણું પોતાની દેહ, છાનું રહેવું તસ્કર પેર, ભરવું પેટ સાસરીયા ઘેર, એથી તે ભલેરૂ મરત, એમ તેણુ વિચાર્યું તરત, એમ આપ વિચાર્યું મન. અરધા રાતે ઉઠયો; રાજન;ચણો મુલી લીધો ઘોડલો.જોતાં ગંગાજળ જોડલો,બકચોકા પડે નહી હથિયાર; એકલો આપ થયો અસ્વાર; રાજ બીજ કોઇથી નવ ડરે,ખોદીગાન પંથે પરવરે,ખેડખેડ તો કરતો જાય,કોને ન ગણે લેખામાંહ;વિસ દીવસની વાટે જાય,ત્યાં તો એક તમાસો થાય.

દોહરા—વેરાવળ ગામે ગયો, ઉતરયો વાડીમાંહ; અસ્વબાંધ્યો આસોપાલવે,ભોજન કીધું, ત્યાંહ, સુરસંગ રાજા સાંમલ છે,રાજ કરે તે ઠામ;ડાહી તેની દીકરી.પદ્મસેન શુભ નામ,નિશાનગાજે ગડગડે, ઓછવ અહદો થાય;નગર ભોજન બહુ કરે, આનંદ અંગન માય. લેલચંદશા વાણિયો,રાજ સરીખી રીત,કુંવારી કન્યા રાયનિ

તે શું રાખે પ્રીત, વનીતાએ તેડયો વાણીયો,કરો કહ્યુ તે કાજ: આપણે જઇયે નીક ળી, એકલડાં બે આજ, જાન પાછી વળી જશે.જખમારિને ઘેર; કન્યા વરશે તુજ ને, તુજને પરણ્યાની પેર, શેઠ કહે સુણ સુંદરી,એહ સરે નહી અરથ,તુજ માટે હું કેમ તુજુ,ઘરબારને ગરથ.નારી કહે આવે નહી તોતો લુટિ લેઉં;કુટુંબ નિકંદનસહુ કરૂં,તુને શુળીએ દેઉં,જન્યો તેહ વણીક તો,જુગતે જોડયા હાથ;તમો કહો તે હું કરૂં, આવું તારી સાથ, શામા કહે સાબાશ તુ,હું રત્ન અમુલખલેશ;વિદેશમાં આ પણ જશું, ત્યાં તો સુખે દેશ ઘડિયાં જોજન સાંઢણિ લાવો વાડિમાંહ;બોલ કોલ કીધા ઘણા, સહુ લાવું તુ કામ; એક પહોર બે જણાં, આવ્યાં તેણે ઠામ.સાંઢે બેઠી સુંદરિ; શેઠ બેઠા તો ધરણ, બળ કરિને વાણિયે, સાંઢે મુકયા ચરણ, સાંઢ હંકારિ સેજમાં, ઘણા હેતથી ઘેર, તે વેળા દેહુ પડયું ડાબા પગનું ઝેર.

ચોપઇ—અશ્વ બાંધ્યો આસો તમે, મહિપતતે સ્થાનક નવ મળે;મારગદ્રષ્ટેજોયો સાથ;આવ્યું ઝાંઝર રાયને હાથ, હિડું રત્ન અમુલખ જ્યાહરે.ધાયો પુંક તેનિતાહરે, આરબ એહ પડિ જાય. સાંભળે તારે દુખિયા રાય, એમ કહિને ધાયો પુંઠ, રાખ્યું ઝાંઝર પોતાનિ મુઠ. દોહરા—ગયાં આંહરે બે જતાં, સહેજ ઉપર નેટ; જાણ્યું ઝાંઝર પગનું પડયું, પડયો ધ્રાશકો પેટ,કુવરી કહે છે શેઠ સુણ.આપ સાંઢણિ રાખ,લાવો ઝાંઝર પાછા વળો,એક ઘડીમાં દાખ,સાંઢ બેસારિ વાટમા,રહિ એકલી નાર, શાહ પુત્ર પાછો વળ્યો આવ્યો આસો છાંય, કુટુંબ કબિલો મુકિયો, પરદેશની શી પેર, નારિ સાથે નિસરયો. ગયો પેતાને ઘેર, એટલે ત્યાં રાજા ગયો, લેઇ જુવતીનું ઝેર, ભામની કહે ભલે આવીયા, આપો હમારૂં ઝેર; આપ્યું જુવતી હાથમાં,કામની નિ સરિયુ કાજ.ચોપાઇ—ખડી સાંઢ હંકારી આથ. રાણી ચાલીરાજા સાથ.પ્રાતકાળ થયો જેટલે, રાણિયે રાય દિઠો તેટલે. તેને મનતો અચરત હોય. નહોય મિત્ર આ બીજો કોય; હવે શુંય કરૂં કયાં જાઉં;કેમ એ આગળ કુડિ થાઉં, કોણ જાતનો કોણેજ ગામ, વળી રાજનું છે નામ, મુજ સાથે કેમ આવવું પડયું, પગનું ઝાંઝર કયાંથી જડયું, દોહરા—રાય કહે રામા સુણો, હું તો પંથી વેષ; વટે મારગુ વાટના, હું આવ્યો આ દેશ. તમો બે જાતાં હુતાં; તે મેં દીઠું દ્રષ્ટ; પડયું આભુષણ તાહર, તેથી પોચ્યો કષ્ટ. આવ્યો તુજને આપવા, હેતે આપ્યું હાથ; તમે કહયું જેશીઘ્ર થઇ; ચાલો મારી સાથ; હા કહે તો આવિએ હઇડે હોયે હેત નહિતર જાતું એકલી શણગાર સાંઢ સમેત.

ચોપાઇ—નેહ ભરયાં નારીને નેન,બત્રીસ લાક્ષણો દીઠો સેન; આપે પ્રોડે લિધો પંથ, ચાલ્યો કારિ ગુણવંત. ગયા વેગળા દેશે દુર હદેશ થયો ઉગમતે સુર. મેલિ સાંઢ સરોવર પાળ,બેશારી તે ઠામે બાળ,લીધો હેમ અણેરો ગથ,ગયો ગામમાં સોદા અરથ. પાન સુખડી વસ્ત્ર વિવીધ; વોરી મનને ગમતિ નિદ. બેઠા આપ એક

આવ્યું હાટ, ફકીર એક આવ્યો તે વાટ, તેણે સ્વાલ નાખ્યો તે ઠાર;આપ્યા રૂપીઆ એક હજાર; ભંડારો કરવો માહરે,કર ઉપકાર અહલ તાહરો. દોહરો—રાજા કહેરે સિદ્ધ સુણ.સારે તાહરો અરથ.વેચે મુજને ચૌટે જઈ, લે જોઇએ તે અરથ, સોદાગર એક તે સમે. પરે દરીયે વહાણ;આપે હંકારે તે સમે, વેચ્યો ચતુરસુજાણ, વાટ થકી વહાણે ચડયો, અગાધ અરણુવ નીર, વાટ જોતી વનીતા રહી, તેહ તળાવે તીર. ચોપાઇ—સોદાગરનો ચાકર રહયો.વહાણવટી વિદેશે ગયો,ઠકા ભખરખબર દેશ. પંથ વેગળો કરયો પ્રવેશ, ચાકર સોદાગરને ઘણા. તેમાં કાંઈ મળે નહિ મણા,તેમાં એક છે રજારામ તે સોદાગરનું કરે કામ. એક એક ચતુર સમજણા, વહાણવટી રાજાને ઘણા; ભાક્તકો તેમાં શી મણાય; નવ માગું રહયા તે તીર. કહો સંભલ પમ્યા તે નીર, મણિપુરમાં છીપ્યાં વહાણ, સંભળાવ્યું તે રીજ સુજાણ; ભારે વહાણવટીની જોડ; વેચ્યો લીધો માલ કરોડ. જુનાં વેચ્યાં નવા ભરયાં; વહાણ ચાલવાં જારી કર યાં; મારી પાસે બે રતન. રાખ્યાં છે ને કરી જતન, તેની માલકિંમત કરનાર,નથી મળ્યો મુજને સંસાર; ભારે વેપારી છો તમો, તે માટે પુછુછું અમો, કીમત પારખુ હોયે આજ,તેહ મળે તો થાયે કાજ,તુજ સરખા આવ્યા છે આંહ,બીજું પારખુંમ-ળશે ક્યાંય.વહાણવટી કહે સાંભળ રાય,કરૂં પારખું વહાણમાંહ;કરી વાયદો આવ્યો શેઠ, છીપ્યાં વહાણ સમુદ્રબેટ, મોટા મોટા વાણોતર જેહ પેર પેર પુછેછે તેહ,કરવું રત્ન પરિક્ષા કાય; ચાલશે કુણ હામ.

દોહરા—વેચાથી લીધો વાટમાં. તેણે કરી સમાલ;રત્ન રાયનું પારખુ સોંપો મુજને કામ, વહાણવટી રહખ્યો ઘણું. પ્રાંતે કર્યાં પ્રણામ, બીજે દીવસ તેડી ગયો, જ્યાંહાં રાયને ઠામ. રાજા પ્રત્યે શાહ કહે, રત્નજ લાવો આજ, ચાકર મારો ચેતરા એ શું મોટું કાજ,તેહ રતન તો દાખવ્યાં સોંપ્યાં શેવક હાથ; કરી કિંમત તે કલ્પના સરજ્યો રૂદીયા સાથ.

ચોપઇ—સાંભળ રાજા ગુણ છે ઘણું, કહું મુલ રત્નજ તણું; એક છે નહિ તેની તો જોડ. એનુ મુલ ટકા દસ કરોડ રાખે હાથમાં જાળમાં જોય; કરોડ પ્રકારે ન બુડે કોય; રત્ન પ્રકારે તે ભેદે નિર,હારદયે માંહે છે હિર,બીજુ રત્ન ખોટું પડયું, કલંકતો આવિને અડયું;રત્ન જામયું તે એને કાલ, તેમાં આવ્યો છે એકવાળ. તેણે એ તો ખોટું થયું, પાણી લાખ પંદરનું ગયું; બાકી થાત તે અદકું મુલ, પંદર લાખનું રહ્યું છે મુલ.

દોહરા—અચર પામયો રાયને. આણ્યો ઘાણ તતકાળ ભાગ્યું રત્ન ત્યાં તે ઘડી નિકળ્યો માંહથી વાળ,અધિપતી હરખ્યો અતિ ઘણું,ન હોય ચાકરનું કામ ભાગ્યશાળી તું ભુપની. બત્રીસ લક્ષણો નામ. એ રાજ નથી આ દેશમાં કંદરપ વત કોય; પુત્રી મારી પદમણી. એહ સમોવડ જોય. ચોપાઇ—રાખ્યો ઘરમાં હેતજ કરિ જોતાં

આંખ સઉકોની ઠરી; દેખાડયો કુંવરને રૂપ. ભામનીને મન ભાવ્યો ભુપ. લગન મહુરત લખેણું લીધ, તિલક કુમ કુમ કેરૂં કીધ, રાજદ્વાર તણી જે રીત, પરણાવ્યાં આણી બહુ પ્રીત હેત પ્રિતને ઉલટ ભેર, જમાઇ ઠરી રાખ્યો ઘેર. વિધ વીધ પ્રકારે કરે વિવેક, વરસ થયું એમ કરતાં એક; વાહાણવટીએ પુરયા વહાણ, ત્યારે બોલ્યો ચતુર સુજાણ. સસરા સીખ અમને દીજીએ, કહો તો અમે વહાણે જઇએ; રાજા બોલ્યો હેતજ ધરિ, હાથી એક આપ્યો દસ્તુરી આપ્યાં વસ્ત્ર આપ્યા શણગાર, આપ્યો પેર મુકતાફળ હાર; નવું કરાવી આપ્યું વહાણ, ભરયો માલ શું કરૂ વખાણ, પુત્રી બાલાવિ પોતાતણી; સાસરવાશો સામગ્રી ઘણી; નગર વોળાવા સહુ, સાથ, શ્રીફળ ફોફળ લીધા હાથ. નરનારી બેઠા વહાણ ચડિ હાંકીયું વહાણ સમુદ્ર મધ્યે આવ્યા જ્યારે, વિઘ્ન એક થયું તાહરે.

દોહરા—સોદાગર તે સાગરે, કીધો મન વિચાર; એતો ચાકર માહરો, ધન પામ્યો બહુ સાર. પ્રેમદા પામી પદમની, અકલવંત બહુ આંક; કીડીને મુખ કોળું, એ વિધાતાનો વાંક. હાથી રાયજ ઘેર સહી, સોઇએ બાંધ્યા આજ; એને ઘેર એ નવ ઘટે, લોકોમાં મુજ લાજ, ચાકર માણસ ચતુર છે, જીત્યો હશે એ હોડ; મુજને તે મુરખ ખરો, એમાં મોટી ખોડ, આદર કરયો ઉપાયને, પ્રપંચ રચ્યું બહુ પેર; અરથ મન એ ગોરડી, સરવે આણું ઘેર.

ચોપઇ—એડા જોડે ચાલે વહાણ, સોદાગરને રાય સુજાણ; નીકટ પાસે આવે જ્યાહરે, સોદાગર બોલ્યો તાહરે. શાબાશ જે તારી માતને, ધન ભાઇ તારી જાતને; શો અહંકાર એવો જે ખરો, પ્રથમ ચાકરતે માહરો-બારે માણસ ભુપજ થયો, દંડવત કરયામાંથી ગયો; એવા એત્રા બોલ્યો બોલ, તજી ખટાઇ કરો તોલ, રાય કહે સાંભળરે શેઠ, તારૂ અન્ન પડ્યું છે પેટ; અમો છું તમારે નામ, ફરમાવો તો કરીએ કામ, દોહરા—મેહેલ્યું પટંતર પાટીયું તે ઉપર થઇ આવ; વાતો કરવિ સુજની, પાન સોપારી લાવ. ઘડી એક ચાલે નહી, કર્યાં વીના કાંઈ વાત; આવો મહારા વહાણમાં રૂડી જાએ રાત. પગ પડયો જત્ર પાટીએ. આવો કરમ વિચાર; તાણી લીધું પાટીયુ, નાખ્યો જળ મોઝાર.

ચોપઇ—કોઇનો માર્યો કોઇ નવમરે, આયુષ છે તેતો કેમ ડરે; મોટા સમુદ્રમાં મહીપત મળે, મચ્છ તેહને તરતજ ગળે. ગયો મચ્છ તરીને નીર. આવ્યો વાઘ નદીને તીર; નાખી જાય મચ્ચ કાઢીઓ. મુકી ફરશીને વાઢીયો. કાઢયો માનવ શાતા થઇ, ભરીયો આ વનરૂમાં જઇ; અનેક ઓસડાએ ભર્યો, ત્રણ માસ પછી તાજો કર્યો, માસ આઠ થયા જ્યારે, તેજ પુંજ થયો ત્યાહરે; પુછી હકીકત તેની પેર, ચીરી. મચ્છ આણ્યો છે ઘેર. તે વાયક સાંભળીયા કરણ, હાથે વીંટી અમુલખ તરણ. મે [illegible]

તીરથને કારણે અયોધ્યા કેહાર,દેશજ નીહાળ્યા એમ ચાર,એ આવ્યો ઉજેણી નીર, નાહયો તે ક્ષીપ્રાને નિર; મહાકાળેશ્વરને નિરખિયા, હરસીધ પુજીને હરખિયાં; જોયું આપ અવંતી ગામ, ગદ્રપુરી આકારે નામ;દેશમાંરે નહિકો દુખી, સકળ લોક સંપતે સુખી; પવિત્રપુર હિંદું તાહરૂં, મન રહેવાનું થયું મહારૂં. લોક સાથ મારે શું કાજ, એમ બોલ્યો તે પાતે રાજ. તે નહી મને કોઇનો તાપ. અલમસ્ત કરયો તેં આપ, દુખ વીસ્તાર કરયો મેં મુખે, તમે રાજ કરોજી સુખે, દાણો પાણી રહીશું દેશ, પલક માહે પંથ પ્રવેશ.કહે રાય તું મારો પુત્ર; સોંપુ રાજપણું ઘરસુત્ર; ખાઓ પીઓને અલખત કરો, બધો દેશ મારો તાહરો, કહે દુખીઓ સાંભળ સાથ, સમજ્યો આપ પોતે તે વાત; ઇશ્વરે ઘણું આપ્યું હતું એક ઘડીમાં થયું અણછતુ-રાજસીદ્ધનિ નહી ભારે ભુખ, મન ભંડાર તણું નહી ભુખ.ફરી નાર ન દીઠી દ્રષ્ટ, તેથી દીલ માને ઘુંચ કષ્ટ. સુકી વાટમાં અધવજ કથી,હવે આશા તેની તો નથી,એમ કહી મુકયો નીશ્વાસ, અરે દઇવ નવ પોતી આશ, દોહરા—રાય રૂદેમા કોપીઓ આકરું એ છે દુઃખ, અરે માતા હરસિદ્ધ તું, ભાગે એની ભુખ. મહિપત કહેરે મીત્ર સુણ રહો અહીંઆ ખટમાસ,કરોડ વસાએ પુરશે, ઇશવર તારી આશ. સંકટ ભાગુ સરવથા, મેળવું શામ સરવ,તું પામ્યો તો તેં થકી, ચોગણા આપુમરથ. જાણ કરયા વિણ જાણુતુ , ઇશ્વરની તુજ આણ; સમજ દેઇને રાખિઓ વિકરમ બોલ્યો વાણ.

ચોપાઇ—નરપતીને મન ઉપન્યો નેહ,સંતોખીને રાખ્યો તેહ;ઠરી રહયો તે તેને ઠામ. રાય ગયા પોતાને કામ. દોહરા—આપી જોગણિ જોગિનાં, મલકાતી મુખ એક ઉતરી વિકરમ વાડીએ વારૂ તેથી વિવેક.અંગે આભુષણ શોભતુ સંગી સેહી હાથ. ભમવાં અંબર વેશ ધરયો, શોભા ઘણી ત સાથ. તજ પુત્ર ત્રિલોક માન, જોબન રૂપની વાત; રૂપે રૂડી રતી થકી, મહા મનોહર ગાત્ર, માનની પણ જાતે મુની, મુખ ન બોલે વાચ, વજર કઠોરો વશ શુભ. સીદ્ધ મારૂતકો સાચ, નેત્ર કમળ સરિખડા પોયણ સરખા પાન;ગજ ગામનીકટિ કેશરી,મુખ તંબોળજ વાન, જાણે અંતરીક્ષથી ઉતરી ઇંદ્રાસન એમાન;ઉરવશી કે અપશરા,સરવે રૂપ સમાન.કોઇ કહે એ ઇશ્વરી કહે ઉમયા હશે; કો કહે એના ગંધની કોઇ કહે વડ વૃક્ષ.નક્ષત્રવટ નીલાવટી, કદ્રપ વત કપોળ, પરવત મુસ્તક મણી અધરમ બોલે બોલ. બોલાવી બોલે નહી,ઓર ન કોઇથી હાથ; આશ આશક આશા નહી, નહી સંગ કો સાથ, કરોડ ઉપાય સહુ કરે નહી માન ગુમાન કોઇ કળી શકે નહી, વિપરીત દીસે વાણ. ફરે બધા નગર મહી વાત ઘેર ઘેર થાય; નાના મોટાં સઉ મળી,દરશન કરવા જાય; જોવા સરખી જાતરા મોટમ મોઘે મુલ; બહુ સુખી બોલે સઉ, સ્તુત નીધ રામતુલ્ય, દિવસ સાત થયા જયાહરે આવીવાત વિવેક; એટલે બીજી જોગણી આવી નગરમાં એક. ચતુરા રૂપ છે ચોગણુ, ભાગ્ય તણો ભંડાર. પદમણીથી પંદરઘણુ,અદભુત રૂપ અપાર,નખશી-

એ તે નીરખતાં ક્ષણુ ન તેમાં ખોડ; વનિતા ઉતરી વાડીએ એકજ બીજી જોડ કઉ-તક દીઠું કારમુ નરનારીને નેહ એક એકથી આગળી, વાડીમાં જાય તેહ, ઉજવળ પરમ અંગ ધરી, અક્ષ ન કોની આશ; એક હતી તે બે થઇ, પ્રીતે બેઠી પાસ. મુનિ જનનો મહીમા ઘણો વારૂ મોટું વ્રત; આશનાવાળી રીહી રહી,તપ કરવાને તરત; દીવસ વીસજ વહી ગયા, કરમ વાત છે કરણુ.ઝાઝું ભુવન તે જેગણી, વેવેળા થઇ તરણુ ભમણુરૂપ છે બેથકી અંક્ષવતી અવતાર,બે બેઠીતી બાળકા, ત્રીજી ગઇ તેહાર. એક કઉતક અવનવું, દેખે બધું ગામ- મુનીવ્રત ત્રણ માનની, ઠરી રહી તે ઠામ.

ચોપાઇ—જે નીરખે તે સુખીયા થાય, સભા મધે સહુ વાતો થાય; લોકે વાત તો પેરે કહી,વીકરમ આગળ જઇને કહી દરશન સારૂ આપ પરવરો, સફળ જન્મારોરા-જા કરો; દરશન કરો તમ હાથે સરવ, કરિ દરશન મુકો મન ગરવ.ઘણું રૂપ જોડીયા પાસ; આપણા સરખી રાખે દાસ; વિકરમસેન ત્યાં આવ્યો આપ, કુડ કપટ તજીને આપ.દીઠુ દેવિનું દરશન, હરખ્યું એ મહીપતીનું મન; નારી ચરચા ઘણા દીન જોઇ. મનશા સીહ્ન રહે મન મોહિ. તેને મન રાય તેરાં, કસઉને સરખું આંક આંક; અદ્રષ્ટ વિચારાજા જોય, તેનો પાર ન પામે કોય. રાત દીવસને સાંજસવાર, જોયા પારખા અપર પાર;આકુળ વ્યાકુળ સરવ થાય, બોલે નહી તે શું કહેવાય.

દોહરા—રાયે પેટ વજડાવીયો, અધિક ફેરવી આણુ, ડાહ્યો એવો ચતુર નર,કરે અમારૂ કામ. હલવા પડી સહુ થકી બોલાવું બધું ગામ; તોએ સરે નહી કામજો હુંશથી બોલવા જોઉં વણુ મોતે મરવું પડે, ખાંતે વિખ કેમ ખાઉં; હરખે હોડજ પાડીય, વીક્રમ શું વિવાદ, જુઠા પડીયે મલકમાં, રાય ઉતારે નાદ.

ચોપાઇ—કોઇ નવ ઘાલી ત્યાં હામ,રહ્યું સાંભળી આખું ગામ; સભા ભરી બેઠા જ્યાહરે,પ્રથમ પંડીત બોલ્યા તાહરે.મહારાજ અરજ સુણો માહરી, નિર્મળ બુદ્ધ સાથે તાહરી; તારી પ્રાક્રમ એવી હોય, મુણુ વીચુ બોલાવે નહી કોય, કરજોડીને બો-લ્યો પ્રધાન, મહિપતને દેઇ બહુ માન; કોડવશ કહીએ શું કથી બોલાવનાર બીજોકો નથી. નગરશેઠ તે આવ્યા પાસ, અધિક રાયને દીધી આશ, કરજોડીને માગું અમો, ઘરમાં રાખ્યીયો, નીત્યે રમો, મહિપતજો તમને મનગમે, તેનો ઉચાટ અમને સમે; બોલાવે બોલજ આ ઠામ. વડો વિર દુખભંજન નામ, ઠામ ઠામથી સઉકો કહે, કરજો ડીને ઉભા રહે; અધીપતીને અચરત અડયું, બીજું કષ્ટ આવિને પડયું; શા પ્રમરે કરશું સ્નેહી તોએ તરુણિ બોલે નહી.અહકુ જોર કરવું છે આપ,શકતી રૂપજ હશે આપ.હશે મને ઉજેણી ગામ, પણ ન બતાવે એ ઠામ; કયાં જઇને કો આગળ કહું, બોલાવ્યા વિના નહીં રહું. રત્ન અમુલખ લાખ કરોડ, મેલ્યું તે જુવતીની જોડ; તે ઉપર કરે નવ દ્રષ્ટ,જેવી પથ્થર ઉપર પ્રષ્ટ. માટીના ઢગલા છે જેમ, રત્ન રહ્યાં છે તેમને તેમ, બીજે દીવસ ઉજેણી ઘણી અસ્તુતી કીધી તે તણી નીમેશ માત્ર સા

સું નવ જોય, પણ પોતાનું તે નવ ખોય; તેમાં નવીમાં મોટા મરમ;નીરાકારે સાકારે ભરમ. ભરમવત ભાસે ભામની. કરી ઉપાય બોલી કામની, આ દસમ અજવાળી તણી, ભરી પુજા સામગ્રીધણી. અતર ચોહેક કસ્તુરિ કરોડ, બરાસ વીધ આગળ મરોડ; કુમકુમ કેશરને અરગજા, માલતી માયા મધની ધ્વજા. ભરી ચાલીયો છાબ વીવીધ જ્યાં સાચા શકિત હરસીધ; દીપક જોતછે ઝાકઝમાળ, પંચામ્રને કરી પખાળ શાસ્ત્રવત પુજા પુરી કરી, તવતકયા ત્રિપુરાસુંદર; માગ મારજે રૂડા રાજ,જેહ મનમાં હોએ કાજ.

દોહરો–અધિપત કહે સુણ અંબિકા, મનવાંછિત દાતાર, મારે તારો આશરો, નોધારાના આધાર. હુતો આહરી અન્તનો અકવ ઓછી એ આપ; મહી મંડલ મહીમા વધ્યો, એ તારા પ્રતાપ. સંકટ જે તે શેહેજનું છે તું જાણે માત, દેવિ આવી દેશમાં વિપરીત મોટી વાત; કોઇ કળી શકે નહી, એ નવ બાલે મુખ વાત તો મુજ આગળ કરે તે તો થાયે સુખ નગર બધુ સુજને કહે,જાઓ બોલાઓ રાય,માટે બોલે માનની, તો મારે મહીમાય. બીજો દુખી બાપડો બેસારયા છે બહાર તે નર સુખ કેમ પામશે; કેમ દખે એ નાર, એ બે સંકટ સામટા આવી અટીયાં આજ, તે ઉપાય મુજને કહો; રહે આપણી લાજ.

ચોપાઇ–કહે અંબીકા સાંભળી ભુપ, રાજ રીદ્ધરાજા ગુણરૂપ; એ વાતો સઘળી છે શેહેલ, કહુ ઉત્પત પરમારથ પેર, જે દુઃખી તે રાખ્યો ઘેર પ્રથમ કહું તે એની પેર, પ્રથમ પ્રધાન હતો જ્યારે, માનની રહી મંદીર ત્યાહરે, મન વિચાર કરયો તે નાર, કાજે ભમ ભુપત ભરથાર; સસરાનું સુખ મારે કશું. એવું માનનીને મન વસ્યું તજી ભોગ ભાવે ભોગણી; ચોળી રાખ થઇ જોગણી; મુનીવ્રત કરીને રાય, નીકળી અડસટ તીરથ જાય; ફરતી ફરતી દેશ વિદેશ; કર્યો ઉજેણીમાં પ્રવેશ; સાંભળ રાજા કહું તે કારણ, પેલી એક પછે થઇ તરણ પવીત્ર તારૂં જાણ્યું ગામ, દરી રહી એ તેણે ઠામ; કોઇ કોઇને ઓળખતું નથી,એવી કરમનિ કથા કથી. એ ઉપરમુજ, હું કહું તે કરજો સુજ. પ્રકાશ વાત કરશો જ્યાહારે, હુ કરો દેશે ત્યાહરે, દોહરા–કરૂણા અમ કરૂણા નીધિ, મહીપતે દીધા માન; પ્રથમ કહ્યુ પરમેશ્વરી, થયાંજ અંતરધ્યાન. પુરમાં આવ્યોપુરપતી હરખ્યોછે મન માંય; જેને માથે અંબિકા તે કેમ ગાજ્યો જાય. ચોપાઇ–વચન કારમું જે કહ્યું, મહીપને તે મનમાં લહ્યું. સભા ભરી બેઠા જ્યાહરે, વળી લોક બોલ્યા તાહરે, એ દેવી નવ બોલે વેદ;ભુપત તમથી ભાગે ભેદ; વાત સુણીને રાયજ હસ્યો, બોલ લોકનો મન વસ્યો, છઠી અસ્વારી આપે ચડયો, એક મહુરતમાં આવી અડયો. પાછળતો રપયત તરેવરી, પ્રજા સહુ જોવા પરવરી ધૂત વનીતાને બોલાવશે, રાજા એને બોલાવશે; જોઇએ કેવો જે રાય, બોલાવે છે કોણ ઉપાય પ્રીતિથી કીધો પ્રમાણ, તુજ આગળ બહુ નામ; બોલાવી બોલે નવ

કેક, સ્વપ્નામાં સામું નવ જોય.

છપ્પો–રતનવંતિનો રાજ, લાજ જુગમાં છે જેનિ; અતીમાનીતી નાર; શોક્યની સપુત તેની અમરૂત પેરે સાર, જેહાર મન લાગ્યોમીઠો કામની કપટેકુંવર તેડયોઆ જે સઉ દીઠે અધીપતીને એકટો નીંધા કરી નારા તણી; નીધી રાજ તવ નીકરયો, કામની કોપી છે ઘણી; પત્ર લખ્યો પતીને પછી. જોરાવશીએ જાર; ભાર ખોયાજ તિને મેલ્યો કરમ કટાર, સાર નીશાની શોધી બધી, બહુ વીષ શીખ દીધી લાગી જ્વાળાશીશ, રિશ બહુ રાયે કીધી; પત્ર લખ્યો પ્રધાન જોઇને જોઇ પેરપેર તે કામ જ કોટી વરાં કરો; વાંચી જોતાં વેર તે પ્રધાન જોઇ તે નેટ, પેર તે તનને તેડયો; પુત્રી પોતાની પેટ, હેઠ જવા મન ખેડો; પલક કરી નહી પ્રીત રામની રીતજ રાખીપુરણ થઇ પરતીત, ચીત શોધુમત સાખી; તતક્ષણ તેને કાળ,બાળ પરણાવી તેને; રાખ્યો; મહીપત મેહેલ, દસતાતા જેને. અશ્વ તજીને એકલો અરધી રાત અધીપત ગયો; વિક્રમ કહે વનિતા સુણો. પછી ઉપાય તે શો થયો.

દોહરો–કરસે સાંભળી કામની, જુગતે જોડયા હામ; ઉભી થઇ આદર કરી, બોલી રાજા સાથ, કહો તે નર કયારે મળ્યો; સાચુ બોલો રાય; પ્રણામ કરીને પ્રીતશું, નારી લાગી પાય. કરાર કરોરે કામની, સઘળી વાત છે શેહેલ; જા મંદીર તું આહરે, ઉતરો જઇને મેહેલ. મેહેલ ઉતારિ માનનિ, નવમાંથી એક; બે આગળ બીજી વરાં, કહિ વાત વિવેક, ચોપાઇ–વિક્રમ કહે સાંભળરે બખે, હું કારો દેજેતમ સુખે, મરજ પડે તો કાને ધરો, નહિતર નિંદ્રા સુખે કરો; વાત આરથહીએ જો આજ જો બોલો તો સરશે કાજ; એમ કહિને બોલ્યો બોલ ઉતાર વાત રૂણિને તોલ.

છપ્પો–વેરાવલ ગામનું નુર, સુરસંગ રાજાતેતો અકલવંત અતી આપ પ્રતાપ યશ મહિમા એતો કન્યારૂપ અનુપ, નમ શુભ રૂપા નામે; માંડયો વિવાહ અંગ, કન્યાને કામે, દેવિસેનનો દીકરો, પદમસેનશુભ નામ; પરણુવાને પ્રીતે નકી, જાન આવી શુભ ગામમાં. વણિક વેલચંદ સાથ, પ્રીત કન્યાને ઝાઝી, નીત્ય મળેએકાંત ભરાંત નહી દિલથી રિઝી, પ્રીતે પાસ તેડી કહ્યું,વદેશે તેડી જા સુને. મને તુજસાથે મગ્ન છે, લગન લાગી મુજ તુજને, નરે જવા ના કહિ, માનની આવી માળીએ. કામની કહે કોપુ અમો દેવરાવું હું સુળીએ, થરથર ધ્રુજે તેહ. નેહ યારીશું જોડે, સાંઢીયો એક સુજાણ ખુંટ ખીલથી છાંડે, માળીયા પોતે ચંત મંથ પળીયા તે જ્યારે; ચરણથી ઝાઝર એક, પડયું નારીનું તારે, જાણ થયુંએ જુવતિને. રાખી સાંઢ મારગ મળ્યો વેલચંદ તો વાટથી, ઝાંઝર લેવાને વળ્યો. અતી થાય ઉચાટ, વાટ તે વળિસા ઘરના, જાવું દેશ વીદેશ, લાગી માયા ઝાંઝરની, વટેમારગુ ઘેર, ઝાંઝર ઝડયું તે વાટે, તે મોટા મહિપાળ, ગયો દેવાને માટે, શામા હાથે શોંપીયું બાળા કહે બેસો સુખે; એડી સાંઢ સુખે કરી, માંડી વાત મહીપત મુખે. પ્રીતે થયા

પ્રભાત, જાત દીઠી સજ્જનની, પછી અરજ એકાંત, ભરાંત તે ભાગી મનની, રામા દીઠી રૂપ; ભુપ તે દીઠો ભારી, ક્ષણુ ન લાગી વાર;રીઝી ઘણું દિન નારી,ગુણુસાગર ગુણુનીધ, મુળ કારજ સમાનાં સરયાં, ગાંધર્વ વીવાહ વાટે કર્યો, તેથી પંથે પરવર્યો, અરધી રાત અઘોર; ચોર નવ મારે જોતે, વનમાં માર્યો વાઘ; પરાક્રમ કીધું પોતે, આગળ ઊપકુ ગ્રામ. ધામ સુંદર ત્યાં દીઠા, નીરમળ તેનાં નીર; તીર શુભસાગર મીઠાં,પદ્મણી પાર ઉતારીયાં, રાજા રીદ્ધ લેવા ગયો, વિક્રમ કહે વનીતા સુણો, તેનો ઉપાય તે શો થયો.

દોહરા–સુંદરીએ તે સાંભળ્યું, ઓલાપ તવ; ઉઠીને આદર કર્યો, પ્રીતે લાગી પાગ. સઉએ મન સાંભળે, તેમ તે બોલી નાર; એમ એ નર કયાં મળ્યો, પુછે વારંવાર. તન મન ધન સોંપુ તુને, જે કારણુ આંઇ ગ્રામ, અગર અમે નહીં કોઇશું કામનીને મન ભોગ વીક્રમ કહે વનીતા સુણો, પરણો પ્રીતે તે પેર; ઉતારો મારા મહેલમાં ઘણા હેતથી ઘેર. મહીપત મળશે માનની દીલ સાચાથી દાઝ, જા મોહોલે મુજ મંદીરે જરૂર દેવા સાથ, નારિ ગઇ ન ચીંતશું, વિનય કરી વિવેક; વાડીમાં વનીતા રહી, ત્રણેમાંથી એક.કહે રાય સુણુ કામની, કહુ તે સાંભળ વાત, હિયો ન દેશ હું તારે જાણું મનમાં જાત કથા હોયે તુજ કામની; તો જોડે તું વાત, નહીતર બેઠી સાંભળે, વદત કહ્યું જે વેણુ, કવાત ભણે કોડે કરી, ઘણુ વિચારી અરથ, મન જો માને માનુની, આપ બિચારે અરથ,

છપ્પો–મણીપુર નગર નીધાન, માનસંગ રાજા મોટો; મોટા સાગરની તીરતો, વહાણુવટી વેગે પોતો, રાયશુ કીધી પ્રીત, સમીપે ગયો તે જ્યારે, રત્ન પરીક્ષક કોઇ, નથી કોઇ તુલે તારે; કહે સુણુ તેનો માલ. માલ શો ગુણુ તેમાં, અંધારે ઉજેસ વેશ પ્રગટ છે જેમાં, કરિ વહાણુવટ, આપ દેરે આવ્યો સુખે, કહો રત્નનું પારખું, રાજવી મહીપત તેડે મુખે ઉઠી વાણોતર એક, ગયો અધીપત પાસે; સદળ કળા સુજાણુ. નવ મહીપત સાથે એક, દામદશ કરોડનું; જળમાં પેસો જ્યાહરે; નક્ષત્ર ભદ નીરમળ નહી, જળ તો ભેદ તાહરે, બીજું થયું બળહીણુ કરીજ પરીપા પોતે ભાગ્યું છે જે દીન; ત્યાં વાળ એકજ વળગ્યો કરે કોટી ઉપાય, થાય નહી તેતો અળગો, ભરાંતેથી તે ભાગ્યું, નીકળી વાળ બાખું પડયું, બહુ બુધસાગર નરખીયેહ, અચરત તો આવિ અડયું, પદમણી પરનેહ. દેહ દેવાંશી જેવું. જેવો રાય અનુપ, રૂપ રંભા છે તેવિ, પરણુ રૂડી પેર ઘેર પોતાને રાખ્યો માલ, તો અપરંપાર, હાર દુખભોજન દાખો, હાથી ઘોડા ગરથ;ઘણા રીદ્ધ લાખેણી લાણુમાં; વરસ કેડે વનિતા બોલાવી છે વહાણુમાં, નવું કરી આપ્યું વહાણ જાણુ પુરૂપ છે જો, વહાણુવટીની સાથમાં, કામ કરે તે ખોટ દીઠી રત્નવંત નાર; લેખેબહુ લાહો લાગ્યે; એહ હમારો ગુલામ, થયો અમથી બહુ આધો; વિચારયું વહાણુવટીએ, કપટ આપણે તો કીજે;

નરનાખું જલ માંહ નારી આપણ તો લીજે, કપટની કીધી રીત; પ્રીતી બહુ નરની આવ્યાં હમારાં વહાણ જાય જાતોકરે ઘરની, પાડ્યું પહોળું પાટ-વાત કરી જાવાની પુરૂશ પરઠયા પામ લાગ જોઇ હાવાની; તાણ્યું ફાટ્યું તે ઘડી. પુરૂષ તે પાણીમા પડયો વિકરમ કહે વનીતા સુણો, જુવતીને નર કર અડયો

દોહરા—કર જોડયા તે કામની, કરોક દંડવત કીધ; પાંચ પ્રદક્ષણા પ્રીતથી, કુંશ ધરીને દીધ. નરનારીને કાંજડે, કહો શીઘ્ર એ વાત; એક મહુરત ઉભી રહી, જાવે સઉ માનવ જાત. મહીપત કહેરે માનની, મોહોલ અમારે રાય; જો અમે ઓર્તીહને, તોતો મેળવું રાય. પ્રણામ કરી નારી નમી, પુરણ પ્રીતે ઘેર; વની તો વાડી તજી, ગઇ રાયને ઘેર. અચરત થયુ સઉ લોકને શું બોલ્યા એ રાય, માન મુકીને માનની, જુવતી મહેલે જાય. વાત વનીતાં મન તણી, તે નવ જાણે અન્ય; મામા સામી સમજીયા, માનની પોત મન.

ચોપઈ—નીદીપ નીશા તે વહાણે નાહ, અધિપતિ મન પામ્યો હુલાહ;જીતી જેમણી લોકો કહે,ધીર વીર મનમાં લહે. આવી બેઠા મંદિર માંહ્ય,એટલે નર આવ્યો ત્યાંહ; મને વદાય રાજા કીજીએ, હુકમ જાવાનો દીજીએ. તમે કહ્યું જે ભાગુ ભુખ, શાહજા કરાં થયું છે સુખ; વહોહ થયો જુવતીનો ઘણો, કેમ મેળો થાયે તે તણો.તમો તે તેમાં શુ કરો,માનવનો તે શો આશરો; જે વસ્તુ મારગમાં પડે,તે બારે વરસે કેમ જડે,બોલે હેતે એકેકુ નામ,તેનું ઘેલો જાણવું નામ, હવે નહી રહું અદઘડી જુગત જાત રોહેડે ચડી. ત્યાં જેમણ બેઠી ત્રણ, નરને નરપત લાગ્યો ચારણ દીઠો આપ અધીપત ઓટ, ઉઠી કામની વળગી કોટ. તું મારો પરણ્યો ભરથાર, હું શી સુરૂપ હઇડાનો હાર; જેમણ વેશ તજ્યો અનુપ, થઇ રામા તે આપ સ્વરૂપ. સહુ કોઇનુ વીસ્મત કહયું લક્ષણ જોતાં સાચુ લહ્યું, રાજા આપ રાણીયો તણા, શુભ શણગાર અમુલખ ઘણા. સત્યવાદી દીઠો રાજન,માન્યુ તે વિકરમનું મન; દાનત સાબુત હોય નરનામ જેને દીલ વસે તે રામ. પુત્રી પોતાના પેટજ તણી, રૂપવંત રૂડી છે ઘણી; મહિપતીને પરણાવી માન,દીધાં કનક તણાં બહુ દાન, પોતની પુત્રી છે એક તેવી બીજી ગણુ વિવેક; સાત આપી છે સાહેલડી,રમત કારણ બાહેલ,સુખપાલમાં સોહામણુ સરવ, ભરયા માલ.ખજાના દ્રવ્ય; અમે તો રહો આ પાસ, નીકર પધારો તમપુર વાસ. કહે જમાત્ર અધીપતી આપ, જેમ જીવતાં તે માબાપ; એટલી હુંશ હઇડામાં હોય,મારૂં રાજ કરે નહી કોય. દોહરા—ત્યારે તઇયારી કરી. મહીપત દિધાં માન;મન ઘણેરો મોકલ્યો,જાવો વળાવો સાથ. પટાભીષેક કરી, રાજ બેસારો પ્રીત-આજ્ઞા લેઇ એહની,પોતે પધાર્યા પ્રિત.ચાર કન્યા ન ચતુર નર, ચાલ્યા;સઉકોગામ, વાગ્યાં નિશાનો ગડગડયાં. વળતાં આવ્યા તે ઠામ, વિતી નગરી વેગે કરિ. આકુળ વ્યાકુળ થાય; પાછે પગરે પુરપતી આપે મળવા જાય. વિકરમ રાજા દુખ હરણ,

કહે સઉ વાટ વાહે, આમ નસીબ ઉપર ચડે, વાંક શા માટે. નિત્ય સલામી આપીએ,રહીએ નિત્ય કરજોડ;શા માટે આમ શું વદે,મનમાં આણે કોડ. અમે આ- આરો શેશ નહી,સુખ સઘળું છે તાજ; અમો તો સઉ કાસીએ. હવે તમારૂં રાજ. સતવાદી સુત મારીઓ, મોટું બેઠાં પાપ; ત્રિવેણિમાં તન તજુ. વેદ પુરાણે છાપ. પ્રધાન કહે સુણો, પુરપતિ,મનાવિયુ તુજ મન; પ્રધાન દુખભંજન તણો. આપ્યો તુ- જને તન તરયા પ્રધાન પ્રતાપથી, ઉગર્યાઆપે કાયઃઆત્મુષરમ અહકેરડુ, માજે નહિ તે હોય. પુત્ર આવ્યો પીતા કને; દીઠો જ્યારે દ્રષ્ટ; સકળ દેહ શીતળ થયું, થઇ અત્ર- તનિ ગ્રહ અંગે અંગ ભેગા મળ્યાં પુરણ કરિ મન પેર;હું હુબી વાજે દેશમાં, ગયો પોતાને ઘેર.મળ્યો જઇ માબાપને,ત્યાંથી તેતો આપ;વળ્યો ઘેર વિક્રરમતણે, તે તારો પ્રતાપ. અલબત અમોને અતી ઘણિ, તેહ તમારૂ નામ;વિક્રરમ પુત્રિ પાયે નમી, પુછે રહી શી નુન્ય. પાટે બેસાડયો પાટવિ, વનિતા ઉતરિ વાસ; સુખ સાગર માંહે પડયો,લીલા લેહેર વિલાસ; પ્રધાન તે પાછો વળ્યો, ગયો અહંતી દેશ; હજુર ને હકિકત કહી,હરખ્યો બાપ નરેશ. પીતા પુત્ર એકઠા થયા,કરે ગુંજએકાંત;વિતા વરસ પંદર તણિ, ભાગુ મનની ભરાંત કેમ ઉગર્યા તે કયાં રહયા, પરણ્યા કન્યા ચાર,દુઃખભંજનની દીકરિ. કેમ થઇ ઘરવાર. મારા સમ માડિ કહો, કઉતક મોટૂ મુજ;કેમ અહીંયાંથી ઉગર્યો તે હું પુછુ તુજ.

ચોપાઇ—સાંભળરે સત્યવાદિ તાત, કહું કરમ કથાનિ વાત; તમો સંકટ દહિએ ગયા,રાજદ્વારે તમો રહ્યા. રમતાં દડો દોડાવ્યો આંય, પેઠ્યો અપરમાતનો મેહેલમાંય;લેવા મહેલની માંહે ગયો, વરેહ વનિતા દેહે થયો. વિરહિ કહેવા માંડી વાત, મેં મુખથિ તેને કહી માત, નિકળ્યો છેતરિને તે ઠાર. કરમાંથી પટ્યો કટાર, માનની મનમા ઝાંખી થઇ,શામાણુદ્ર શતરૂવત થઇ;તમને કાગળ લખત ખારવા, તમેલખ્યુ મુજને મારવા. પ્રધાન પારખાં જોયાં ઘણું,સાચાં ચેન દીઠાં અમ તણાં;પુત્રિ પરણા- વિ રાખી ઘેર, પછી મેં વિચારિયુ પેર. ભુંડુ સસરા ઘરનું ધાન. અહી રહયાથી છે અપમાન;નિકળ્યો અડવી લેઇ રાત,નાની નીરમળ જાણી વાત;મુનીવ્રત લઇજોગણ થઇ,અડસઠ તીરથ કામે ગઇ. હું ગયો વીદેશ ઘણે ઘાટમાં,વનીતા તેહ મળાં વાટ- માં;સાંઢબેસી સાથેજાય,પડયું ઝાંઝરપગનું મહાભાર.તેહપુરૂષ પાછોવળ્યો, માબાપ પોતાનાને મળયો;પડ્યું ઝાંઝર તેનું તે જડયું,ગયો આપવા અચરત અડયું. બેસા ડયો સાંઢે નારી નેહ, ગયા વેગળા પંથે વેચ;શામા મુકી સરોવર પાળ, ગયો સોદો લેવા તે ઠાર. આવ્યો ફકીર કરવાને ક્રામ, મુજ પાસે ત માગ્યા થામ; મેં કહ્યું જે વેચો મુને તો તો જરજ જડશે તુને. સોદાગરનો આવ્યો સાથ, દ્રવ્ય સન્યાસી હાથ; વાટ જોઇને વનીતા રાહે, મુનીવરત લઇ જોગણ થઇ. વહાણવટી સાથે ચાલી યો. ઘણા દેશ દ્રષ્ટ ભાળીયા; છીપ્યા વહાણો દેશે જઇ. ત્યાં હકીકત રૂડી થઇ,

રત્ન પારખ્યું માન્યુ મન, રીઝયો તે દેશનો રાજન; તેને મનોહર કીધી ઘણી, પુત્રી પરણાવી પોતાતણી; હાથી ઘોડા દીધાં માન; પાછા ફરયા તેવા તે ગામ. વહાણવટીની નજરજ ફરી, તેણે ધારયું ધન લેવું હરી. માલ ખજાનો લુટાવી લીધ. વિશ આપ એગણુનો કીધ, મારે મરૂ છે મુજને ગળયો.ત્યારે કોકજ અહીયાંથી મળયો, નાખી જળને વિચારયું પેટ. નર કાઢયો તેમાંથી નેટ. પેલ પાથરિ તાજો કરયો, અટમાસ તે ઠેકાણે ઠરયો; વીંટી હાથ અમુલખ હતી; તે રાખી હતી અણુછતી. અટઅટ તીરથ કરતો કામ. અયો આપ ઉજેણી ગામ, ઘેલો થઇને ફરતોફરૂ. કઉતક નિત્યે નવા નવા કરૂ,કોઇ સંભવે આવી અડયો;દુખભંજનની દ્રષ્ટે પડયો.સમદેવરાવી લીધો પાર. રાય રાખ્યો રાજદરબાર. નરપત સાથે કીધો નેહ, તે જાણે પોતાની દેહ. રાયે વાત સુણી તે કરણ,આવી જેમણી ઉજણે ત્રણ. બધું ગામ તેને વશ થયુ, તે કારણ તેને નવ લહ્યું; પછી જોયા બહુ પ્રતાપ. ઊઠયો અધીપતી આપો આપ. એક ચક્રવતે તાણિ આત્ર સાત્વિક રાજા છેજ સુજાણ; અપરંપાર મહીમા હરસીદ્ધ, વાસ વસે જેને ઘર નિદ્ધ, જીત્યો જેણે દ્રઢ મન ધરી, પ્રતન જેને આપે વીર, એક ચક્વતે તાણી આવ,સાવીક રાજા છેજ સુજોગ પુરૂષ જોવાની જાત્રા.તે આગળત તરૂણી કોણ માત્ર; આપો આપ અંબાએ કહ્યું, ત્યારથી જ્ઞાન રાજાને થયું, વનીતા મનની કહી ત્યાં વરત, બોલાવી તરૂણિ તરત, તેડ લાવો પોતાને ઘેર, કરયો મેળાપ બહુ રૂડી પેર. દીઠી ઓળખી દીલથી તેહ. ઉપન્યો નરનારીને નેહ; પવિત્ર જાણિ મુજ ધણિ, પુત્રી પરણાવિ પોતા તણિ,સાસરવાસા સરખા સરવ,આપ્યો મુજને અનંગળ દ્રવ્ય, પ્રીતે કરીને રાખ્યો પાસ. મને કહયુ જે રહો અવાસ; અમો કહયું જે આપો આપ, મળુ જઇ મારા માબાપ. પ્રધાન પાછળ પહોંચાડીઓ; મહીપતે સુખ પમાડીઓ,આવિ વિધા તારે ચરણ,કહી કથા તે વારે પુરઅ અવર માત મારી ગુરૂ હોય;એને દુખ ન દેશો કોય, પામ્યો અલખ આપે ધણિ, પુર એ પ્રતાપજ તણી; કરોડ પસાય પ્રધાને કીધો, આજ પુત્રતેન ઉતમ પ્રાક્રમ વિક્રમ ચતુર સુજાણ, પ્રાક્રમે તમથી થાય, તો આશાન બેસો ભોજરાય ભામનીએ તે વચનજ ભાખ્ય; પુરણ પંડીતે લક્ષણ લખ્યાં. પરમારથ તો છે પુરાણ. સમજે શાહ ચતુરસુજાણ પ્રાક્રમ કથા કહી એ તણિ. શ્રીગોડબ્રાહ્મણ સામળ કવિ, ગુજર દેશ પવીત્ર પાસ.ત્યારૂ વેગણપુરમાં વાસ. દોહરા–કહે પુતળી ભોજ સુણ, એવો દુખભંજન રાય. એવા પાક્રમ જો કરો; ધરો સીંહાસન પાય. એમ કહીને પુતળી, આપે ગઇ આકાશ. એહ કથા પુરણ થઇ, કહે કવી સામળદાસ, બ્રાહ્મણ ભાટ ચારણ સહુ, સાંભળજો કરજોડ. સામળભટ કહે બોલજો; જે જે શ્રી રણછોડ.

વારતા ૨૬ મી માધવાનળની.

અઘનાશના નામની છવિસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

દોહરો—શ્રી સમરૂ શુભ સારદા'અલખત તું આધાર; વેણા પુસ્તક ધારીણી,બુદ્ધ તણી દાતાર,સીતાપતી શ્રી રામજી. સકળ શુખ શુભ ધામ; જગતપાવન જુગદીશ તું રાવજી લોચન રામ,ભકતી દેયણ મહીમા ઘણો,કલંક નીવારણ કામ;રઘુકુળદીવ્ય દીપાવીયું,રાજી લોચનરામ, જમદુત ડંડ દેખાણો; નરકાતક નીજ નામ. રાવણ રોળણ લંકપત. રાજીવ લોચન રામ, અધમ ઓધારણ અધીપતી, ધીશ અયોધ્યા ધામ; વગર વોળાંમણ વાતનું,રાજીવ લોચન રામ.

છપ્પો—કોઇ કહે શ્રીરામ, કોઈ રામેશ્વર પુજે; કોશીવ શીવ કહે, સત્યજર ભવાની જુજે. કોઇ કહે ગોવીંદ, કોઇ મોરલીધર માને; કોઇ ઉપવાન અન્યકો જુગજીવન જાણે, હાલેચાલે ઘણું, ત્યાર સુધી સરવ કામનું; અવસાન શમે સઉકો કહે, શામળ નામ શ્રીરામનું. ચોપાઈ—શ્રી ગણુપતને નામું નીશ, આરાધુ ઉમીયાપત ઇશ; શ્રી ધારાનગરનો ભુપ રાય ભોજ સગુણ સરૂપ. રાજ કરે તોમારજ તણું. શું વખાણ કરૂં હું ઘણું;વાસવસે અઢારે વરણ, શુભ રૂડા તેના આચરણ. ભાનુચંદ; શા વીવિધ વીવેક, નીરમળ નામે નારી એક; ભાનુચંદશા શુભ છે શેઠ, નથીપુત્ર કે પુત્રી પેટ,ભાનુચંદનો ભારજ ઘણો,વાણોતુર વહાણ વેપારી તણો; મહુરત વહાણ ચઢયાનું લીધ, કુમકુમ તીલક માનનીયે કીધ. સહુ સજ્જન વોળાવા સાથ. શ્રીફળ ફોફળ લીધાં હાથ;સજ્જન વળાવી પાછા વળ્યા. પોતે વહાણુવટાને મળ્યા. હાંકયાં વાહાણ અરણુવ તે ગયા,ભાનુચંદશા કામે થયા,વ્રક્ષ આંબલીનું ગંભીર.રહો તો ખેચર તેને તીર, નારી વાળાવા ગઇતી નેટ,ઉભાં રહ્યાંતાં વ્રક્ષજ હેઠ;મારાશમ વહેલા આવજો,કામકાજ રૂડાં કહાવજો;એમ કહ્યું નારે જેટલે,સાંભલ્યું તે પ્રીતે તેટલે; ભાનું દીઠું તું રૂપ, ભાળયું ભુતે ભારે ભુપ. પરઠયો તેણે મહા પ્રપંચ, સાંધ્યોતેણે તે વેળા સચ;તેનું રૂપ ખેલે લાવિયો પુંઠે પુંઠે મંદિર આવીયો. પાડોશી પ્રીતે ધાઇ મળયા વહાણ થકી કેમ પાછા વળયા, અરે નારી હું શું કહું તુને, પુરવ્યો નહી મુશારો મુને; પરઠણ કદી તે ન બની પેર, આવ્યો તરતહું પાછો ઘેર,ભલે આવ્યા કરો ઘર કામ, રહો ઠરીરે આપણે ઠામ, નાત જાત કરે કુળ કરમ; મોહિલો કોઇ ન સમજે મરમ, રહયો ધરભ ધરણીને પેટ,મામત ખવરાવે દહાડી નેટ; વેચે માલ મન ગમતો સુદ.સુવાવડે ખવરાવી સવામણ સુંઠ, નારીને ઉપન્યો બહુ નેહ, વહાલો ગણી પોતાની દેહ;એકે વાતે નવ આવી આંચ,પ્રીતે બાળક પ્રગટયાં પાંચ,તન મન ધન તે જાણે બાપ, પહીનગર બધામાં છાપ;ઓળખે પુર કરો પ્રધાન, કરે સલામ કે દહાડી માન એમ કરતાં વિત્યા વરસજ બાર,વહાંણ મધેશો થયો વીચાર,ભાનુચંદ

જે વહાણે ગયો, સહુકો માંહે શિરિમણી થયો, પછી સહુમાં તેની શાખ. શેઠને દ્રવ્ય રળી આપયો લાખ. જીવ પ્રાણથી વહાલો તેહ, ભાનુ ઉપર સહુને નેહ;વશ વરતી રહ્યું છે સરવ,આપ કમાયો અઢકો દ્રવ્ય રળી દ્રવ્ય,સહુ પાછા વળ્યા, દેશ પોતાને પંથે પળ્યા; જોજન એક રહ્યું જ્યાહરે, મંદીર વધામણી ગઇ ત્યાહરે,કાગળ લખી મોકલીઓ ઘેર, મુખ જુવાની પ્રિતે પેર. કાગળ વિપ્ર લઇ ઘેર ગયો, ભાનુચંદને ઘેરજ રહયો; બેઠો ભાનુ બીજે બારણું, પામ્યો અચરત અદકુ કારણે.

દોહરા—વિપ્ર કહે સુણ વાણીઆ, તેં મુજ આપ્યું પત્ર,મુજથી આગળ કેમઆ-વિયો; એ મોટું અચરત. માનુ કહે અલ્યા બ્રાહ્મણા,કોણ ભાનાની નાર;આંત્રા જાતું અહીં થકી, નહીતો ખાઇશ માર, વિપ્ર વળ્યો વિસ્મે ઘણું, ગયો વહાણમાં વરત; વહાણમાં દીઠો વાણીઓ, જે ભાનુચંદ તરત.કહોભાઇ કાગળ આપીઓ; જોયુમુજ ઘરબાર, કુશળખેમ ઘરની કહો, શું કરે મુજ ઘરનાર; વીપ્ર કહેરે વાણીયા, તુજ મંદીર ઉત્પાત, ભાનુચંદ એક ત્યાં હતો; જોતા તારિ જાત. છત બે ચારેક છોકરાં, નીચી સરખી નાર; દાતણ કરતો દીઠો અમે, બેઠો તો જાતે બહાર, નામ લીધું મેં તાહરૂ, મારવા માંડયો મુજ;વેગે આવ્યો વહાણમાં તરત મળયોહું તુજ.ચોપાઇ—કહે ભાનુ બ્રાહ્મણને તું.પરઠયા પૈસાનહિ આપુ હું;કોને ઘેર અથડાયા આજ. કરીઆવ્ય બ્રાહ્મણ. ભઇ કાજ, વપ્ર કહે આપે જાણશો;આપે અંતરમાં આણશો, વેપારી જે વહાણજ તણા,કરયા ડેરા ગાંહરે ઘણા,બેચારેક વાણોતર સાથ, દવાત ચોપડીઓ હાથ; ભાનુચંદશા આવ્યા ઘેર, શી થઇ પરાક્રમ પેર, આપેઆપ જેવા ઘરમાંહ,ભા-નુચંદ એક દિઠો ત્યાંહ; લેઇ લઠો ઘરનો ઉઠીયો;વહાણવાળે નાશી છુટીયો. અચરત ચાલ્યું બાધે ગામ. મળ્યા લોક જોવા તે ઠામ, કરે ગામ; હીમાયત ઘણી. વહાણવટી કહે આ છે ધણી.

દોહરા—ઘેર રહયો જે ઘરધણી, તે કહે મારિ નાર; ગળે વહાણવાળો પડે તેનો શો વહેવાર. વહાણવટ કહે હું ગયો, માગી શીખ ઘેર આંક, ઘરવાળોજ ગળે પડે, વેર વીધાતા વાંક. ગયા રાવળે રાઢથી. બેઠાભોજ પ્રધાન. મહાજન આખા ગામનુ મહીપત દીધાં માન. સાથે નાત સમસ્ત છે, કેવી પુરે શાખ;મળેપડુ આવ્યોગામથી ભુપત આગળ ભાખ, નારને પુછયું નેહથી, પડદો મનનો ખોલ;કિયો તમારો ઘરધ ણી. નિશ્ચે સાચું બોલ; નારી કહે નર માહરો; ઓળખુ આપેઆપ વળગ્યાંછોકરાં તેહને, એહ પીતા એતો બાપ, નારી કહે નર માહરે, ઘડી ગયો મહાજન કહે સહુ મેળ. ફરીયાદ ફરીયાદ સહુ. ભુપત આગળ ભેળ, વહાણવટી કહે રાય સુણ, વરસ થયા છે બાર, સંગ આવ્યો છે અમ તણે; ઘેર મેલી ઘરનાર, એને ઘેર નારી થકી, લેઇ ગયો છે વહાણ; ગરવ કમાઇ ઘર ભણિ, હંકારયો તે વહાણ. આશા પુરેછે એક ની. એ મોટો અન્યાય; એ વાણોતર માહરો, એ એની કન્યાય. રાય કહે પ્રધાનને

શી ગત એની પેર; એકને તો દો સુળીએ, એક રાખે ઘેર, પ્રધાન કહે સુણ પુર પતી, ઘરવાળો મુજ નાત,બાર વરસ થયા નીતે, પ્રણામ કરે પ્રભાત. પરદેશ પલક ગયો નહી નિશ્ચે માનો રાય; અધીક પ્રકારે ઓળખ્યું, સગો અમારો થાય,એણે ફંદ ખોટો રચ્યો કરયું કાંઇક પ્રાક્રમ પેર, ચોટક ચિતવી ગળે પડે, આવ્યો છે એ ઘેર. રાજા કહે દો સુળીયે,લુટી લો ઘરમાલ, ફરિ કોઇ ગળે પડે નહિ; કરો તેહ હવાલ, માલ કબજ સરવે કરયો, રિધ રાખી ઘેર રાજ;મારા સામે મોકલ્યો,સુળી દેવાકાજ. ગરદન મારે ગાંદરે, જેપર રાજા કોપ,ત્યાં એક ટીંબે બેસતા, ઘણા મળીને ગોપ.એક તેમાં અધીપતિ થયો, બીજા શેવક લોગ; પાંચ સહસ્ર પુરા મળે, કળી ન શકે કોય; કૌતક કાને સાંભળ્યું પછી લીધો પાર, રાખ્યો મારતો વાણિયો ટીંબા ઠાર, હસહિસ ધાયા હરખતા, બીજે ઝાલ્યે બાંહ. આગળ આણી ઉભો કરયો ગોપરાય છે જ્યાંહ,એક આકાર એક ચેષ્ટા, એક ચેન એક રૂપ; એકસાદ એક શાણપણ ભરમમા પડીયો ભુપ, પછી જોયું પટંતરે, એક વચન એક વાણ, ગુણ જોયા ગોવાળીયે,એક તો ખોટી ખાણ, એક એ માંહે માંનવી,એક એહમાં ભુત, એક તો એને ઘરધણી. એક ધુતારો ધુત, ખલક જોવાને ઉલટી નરનારી જુગ જોડ;ઘણો ડાહ્યો ગોવાળીયો. કહિને મો ચમકોડ, હુસ્સાખી દુનીયાં સહુ, તેડાવે એકાંત; સોંપી સાતા તેહને, જે ભાંખે મારી ભ્રાંત, કહ્યું મારૂ માને નહિ, વાણી ન વળે વરત;સહજ મારગ દેઉ સુળીયે,તન તેડાવ્યુ તરત. કાઢ્યો કોરિ કરવડો. મુખ આગળ મેલ્યો એહ; ઉપર પેસે અંદર નીસરે. કન્યા પરણશે તેહ. બળ રાખેએ બુદ્ધથી, પામે જે કો પાર; બીજો બેસે સુળીયે, તેનું ઘરને નાર. બેસાડ સુળીએ આ ઘડી; વિપરીત હોય કેમ વાત; ઉપર બેસે આવ નીસરે,એનો મહા ઉત્પાત, ભુત કહે ભલું કરયું, તે મેં લીધુ શીશ તેંતો કહેછ એક ઘરા.કહ્યુ વાર હસવિસ, આળસ મરડી ઉઠીયો,પેસો કરવેડેજેમ; આવી ચોટલો ઝાલીયો, તે વેળા તે તેમ.પાંચ પટકયા કોરડા, ભાગે કહ્યુ ભુત; છેતારીને છળ પ્રાડવ;થઇ આવ્યો છુ રૂપ,આવ અંતકર તું તજે,કહિ સમાવ્યો શોક; નરનારી સહુ આમના, લક્ષણ લહ્યું સૌ લોક. ખાંતિ મુખમાં ખાસડુ, ફેરવ્યો બાધે ગામ; રાય પ્રધાન રીઝયા સહુ, કઉતક ઠામે ઠામ.

ચોપાઇ–કહે ગોપાળ સુણો સહુ લોક, તેને આળ ચઢાવો ફોક; જશ અપજશ કાયાને અડયું,નથી કલંક અમારે ચડયું, જડ કાયામાં ચઇતન જીવ, વાયુરૂપ દેખે સહુ દેવ;ભુતપણ વાયુરૂપે થયો;ભાનુંચ ભાવે થઇ રહ્યો. એમાં પુન્ય નહી કોઇ પાપ,તેવી વેદ પુરાણે છાપ,એમ ઇશ્વરે આપ્યું ધન. તેમ એ ભાનુ પામ્યો તન. સજ્જનો તમને સાચુ થયું સુકર્યું ભુત નાહુ તે ગયું; બુધવત કરયો તે ગોપ, ન કરયો રાયે તે વાતે કોપ.રાય પ્રધાને વિચારયું ઘણું, ડહાપણ બહું છે ટીંબા તણું;બોહાવિ સુભી રાજન, નિકળ્યું એક અધીપતી આસન. ચાર ગજ સોસાડ સુતળી, બત્રીસ

લક્ષણુ બત્રીસ પુતળી; જડરૂપ પણુ ચેતન જાણુ, પ્રાક્રમ જેના પંથ પ્રમાણુ. એવું સિંહાસન શુભસાર, લાવ્યો ભોજ ન લાગી વાર; સભા મધે તે સ્થાપન કરયું, દેખતાં માહે ઢઇડુ ઠરયું. સમુહુર્ત લીધું રાજન. કરયું બેસવા મહિપત મન; પુંજીને પ્રદક્ષણા કીધ, આજ્ઞા ઇષ્ટ ગુરૂની લીધ, તે આશન બેસે જાહરે. બોલી અમનાશના તાહરે; રખે રાયજી પાગજ ધરો, સ્પર્શ સિંહાસન નવ કરો. કોટીવાર કહું છું કથી, સુખ આશન બેઠેથી નથી; પુન્ય પરમારથથી થાય, બેસે આસન વિક્રમરાય; બીજે બેસે ડાહ્યો થઇ આપ. વાધે રોગને થાય ઉત્પાત; ભોજ ભુપે જોડયા બે હાથ. બોલ્યો અઘનાશને સાથ. તેણે કેવા પ્રાક્રમ કરયાં, સંકટ લોકોનાં કેમ હરયાં; તે મહીમા સંભળાવો મુને, પ્રણમી પાગ નામું હું તુને.

દોહરા—અઘનાસા એમ ઉચરી, ભુપતિ સાંભળ આજ; કરયા કામ જે કોટીધા; કહુ સંક્ષેપે આજ. ઉજેણિ અતી નીરમળું, તીરથ ભુમી તરંગ; મહાકાળ જોતીલંગ મહા જતી. શુભ શોભા સઘળી સંગ શુભ ક્ષીપ્રા ગંગાસમીપ, :પવિત્ર જળ પાવન; રાજ કરે વિક્રમ વડો, :મહાસત્યવાદી મન. વશિષ્ટ સરખા વિર સહુ, વેદ વચન વિસ્તાર, અગ્નિ હોય અવશાત અતી, સોભા અપરંપાર વણીક સઘળા સરવડા વેતાળ સરખા ભાટ; શોભા ઇંદ્રના સરખી નહિ કોને ઉચાટ, અરજુન સરખા સંગ્રામ કામેસુર, રાજા રામ સરીખડો નારાયણું નુર, નારી ત્યાં નીરમળ સહુ પતીવ્રતા મન ધરમ, સુચ સપત સુખી સહુ; આચરે નહિ અધરમ. પ્રિત થકી કહયું પુતળી, કહુ તેના કુળકામ, નવખંડને દશ દિશા, પરદુખભંજન નામ. મુકિતક્ષેત્ર મહિમા ઘણો; કાશીપુર ગુણુ ગામ; સાક્ષાતકામ તે મુકિતપુર આપે ઇશ્વરનો ઠામ, મણી રાજા મોટા ભુપત, સકળ કળા ગુણુ જાણુ, કાશી માહે તે તો રહે, દેશ મધે નહી હાણુ, મહારૂદ્ર ત્યાં સ્વરગવાસી વઇકુંઠના; તેને એમ ઇચ્છા આશ, એકવાર અત્યુ લોકમાં, કરીએ કાસીવાસ. એવુ જાણુીને રહ્યા, તપ કારણુ છે દિન; આધ નીરંજન અધીપતી અઘ નિવારણુ ઇશ, વારૂ દીવસ વહી ગયા, પારવતી મન પ્રિત; નાવ્યા શીવ કઇલાસમાં, એતે. કયાંની રીત. રંભા રૂપ ધરયું સ્વયં, અતુલ્ય તેજ અપાર; નહાવા કારણુ નીસરયાં, સકળ શ્રષ્ટનું સાર. મરદન કીધુ માનવી પહેરયાં વસ્ત્ર વિવેક, ગુણુવંતી મા ત્યાં ગયાં, આધ પુરૂષ ત્યાં એક. જંત્ર વાહયો જુગતે કરી, તેજ વણે તે તાન; ભોળોનાથ ભુપત ભલો મુકયું મનથી માન, કપુર ગઉરગામી થયા નરચદ્રવ્ય ત્યાં હોય; મહામાયાની જાળમાં કળી ન શકે કોય. શીવ સંકોચ પામ્યો ઘણું, માનની દેખી મન; જળ ઠામે નહાતા હતા. ત્યાં મેહયો તે તન, રામા રૂપ પ્રગટાવીયું, ઓળખી ઊમીઆ આપ; ભોળાનાથ રીઝયા ઘણું, તરત શમાવ્યો તાપ. વિમાન બેઠા વીશ્વપતી, પ્રીતે પારવતી પાસ; આકાશ મારગે ઊતરમાં ગયા ગીરી કઇલાસ.

ચોપાઇ–મુકયું વીરજ નળામાં મન, તેજવંત થયો એક તન; અવતરયો બીજો કે ઈંદ્ર શાહસ્ર ઘણો કે જાણે ચંદ્ર; જાણે સાચો ઉગ્યો સુર, પુરણતેજ તણો તે પુર; પાવે પોંચ્યા રીઝે રમે, ગુણવંતા નાભામાં ભમે. શીવદત એક બ્રાહ્મણ છે સુખી, નાત ચોરાશી માંહિ મુખી; નીત્યે નેહથી ગંગા નહાય. વિશ્વનાથની પુજા થાય. સઘળી સમૃદ્ધિ તેને ઘેર. પુરણ શાસ્ત્ર સહુ પરઠે પેર; ઘણુ લક્ષ્મી શોભે ઘરસુત્ર, પેટ નહી એક તેને પુત્ર મોટી માથે હુતિ ખોડ, શીવ આગળ કહેતો કરજોડ; વિશ્વનાથને આવ્યું મન, તે વિશે દીઠા ત્યાં તન, ધન ધન તું મોટા મારાજ, તુજ વીણ કોણ કરે આ કાજ; વસ્યું તે માહરૂ ઘરસુત્ર પેટ કહી એક તેને પુત્ર, લલા નારી મનોહર મતિ, સિદ્ધ શીરોમણ તે પણ સતી, તેને જઇને સોંપ્યો તન, માનનીનું રીઝ્યુ છે મન, મારા ભાગ્ય તણો નહી પાર, કરૂણાનિધીયે દીધો કુમાર; ઓછવ કીધો સુત કારણે, તરિઆ તોરણ બાંધ્યા બારણે, હેત હરખ ભામની, ભાવિયું દુધ તો નારીને આવીયું; વાધે જોબન તરૂણિ તણુ, વધે પુત્ર એમ દિન દિનઘણું વરસ પાંચ થયા જ્યાહરે, મુકયો નિશાળે ત્યાહરે, હરખે દેખી બાધુ ગામ, માધવાનળ પાડયું સુભ નામ. આંક હિસાબ નામાં ગુણ લેખ. વિદ્યા ભાણયો વિવિધ વિવેક. વરષ એકાદશ જ્યાહરે હોય, કળા બહોતેરી ત્યારે જોય. દોહરા–માધવમાં મહીમા ઘણો લાડકવાયા લોલ; વપુ વિશે વળગી રહી, કળા સંપુરણ સોળ.

ચોપાઇ–માધવ વેલા ઝાલે હાથ, સકળ ગુણ શોભાવે સાથ; ધરે પાગ માધવજી કામ, ગુણ સાગરકેરો ગુણ ગામ. દોહરો–એક સાથે ઈંદ્રઘેર; અપ્સરા અપરમપાર. નરત્ય કરે નારી મળી, શોભા સકળસાર; સકળ સંચ શોભા બની, બની ભામનિ બહુ ભાર. ચુકી ગઇ તે ચિંતનિ, સુખ ન પામી લગાર. એવે અચરત નિપન્યું, આવી મળીયું પાપ; પાષણ થઇને તે પડયો, માધવ દીધો શ્રાપ. કરજોડી ઉભી રહી, વડો પડયો મુજ વાંક, ક્ષમા શ્રાપ મારો કરો, હું તો રાવળી રાંક. મધવા કહે મહીપત પડે, પાષાણ થઇને પ્રીત; વિપ્રજ વરશે તુજને રમતાં રમતાં રીત. સ્વરગ સુખે સધારજો, શાહેજે આવે શરણ, પાષાણ પુતળી થઈ પડી. કામની વાત તું સુણ ભર ચોકજ ચઉટા વિશે, પડી પુતળી પાસ, દેખેલોક સઉ દેશના વિશે વશે જ્યાં વાસ; રમતા સઉ નીશાળીયા હેતે માધવ હાથ; તુજ સરીખી આ પુતળી, રાજ પરણાવો સાથ. માધવ સાથે પુતળી પરણાવિ બહુપેર; મારગમા મુકી ગયા, ઘણાહેતથા ઘેર.

ચોપાઇ–પડે રાત જુગતે જ્યાહરે, સેજે પધારે તે ત્યાહરે; ઘડી ચાર આનંદજ થાય, આપે ઈંદ્ર લોકમાં જાય, કરે નરત્ય ત્યાં નહિ નેહ, દહાડે પાષણ પુતળી દેહ; માધવ કહે છે સાંભળ નાર; નીત્યે રાતે જાએ કોણ ઠાર, બ્રહ્મહત્યાદિક તુજને પાપ સાચુ વચન કેહે નહી આપ; ત્યારે તે બોલી કામની, જાઉ જરૂર નિત્યે જામની. સભા ઈંદ્રતણિ છે જ્યાંય, કરૂ નાચ મનથી તે માંહ્ય; વિગત વાત પોતાની હતી, સ્વામી

આગળ કીધી છતિ માધવ કહે સાંભળરે નાર, મુજને તેડી જાતે ઠાર; દેખાડ નારી નાચ તાહરો, એક મનોરથ છે માહરો, તે નર ભોગી ભમરો કયો, આપ કુંચુકી માહે ધરયો; આઇ ઇંદ્રાસન તરૂણી નાચ, માંડી નૃત્ય નાટારંગ નાચ; આપે રાગ પોતે આલાપે જુગ્ત કરી કંચુકી બાળવે; ચેત્યો ઇંદ્ર કાંઇ કઉતક હોય; કેમ એ કંચુકી સામુ જોય. રમત ભંગ કરી છે ત્યાંહ, કપટે જોયું કંચુકી લાવી માંહ; લાવી પરપુરૂષને આપ, ફરી દીધો માધવાને શ્રાપ; ગુણકા થઇ પૃથ્વીમાં પડો, હવે રખેઇંદ્રાસન ચડો, ત્યારે જુવતીએ જોડયા હાથ, માનની બોલી મધવા સાથ. કંથ વછોહ જોવો હું થઇ, એવ્રહે કેમ જાએ સહી; ઇંદ્ર કહે મળશે કોઇ દન, ત્રસ થાશે તારૂ મન.માધવને શીર શ્રાપજ થયો;વનિતા વ્રહેથી ફરીજે વહયો,માધવ વાસ વળાવ્યો તારત, માનની પામી કેત્યાં મરત. માધવવેણા રૂડી વાય શુભ જ્ઞાન સુધાંગે ગાય જયાં જયાં માધવ ફરતો ફરે, ત્યાં ત્યાં માનનીનાં મન હરે. જુવતી દેખે જાગે કામ, ઘરનું તેને નવ સુજે કામ; જમવું રમવું ભુલી જાય, માધવરૂપ ધરે મનમાંહ.ગાવું નહાવું જાવું ખેલ, માનની મન મળે નહિ મેળ. ગોવીંદ વશ ગોપીકા જેમ,માધવ વશ માનની સઉ તેમ; શેવા ચુકી સ્વામી તણી. લાગી લગન માધવની ઘણી,માધવ માધવ જોતી મુખ, શામા સ્વપન સુવે નહિ સુખ, રાય આગળ થયું છે જાણ,પુરૂષ એક માધવ પ્રમાણ; તેને દેખે જે કામની, ભોળવાઇ સઘળી ભામની. રાજાએ તેડયા તે રૂખી, સ્વરૂપ દીઠે થયો મહા સુખી; પ્રદક્ષણા દેઇ પાએ નમ્યો, ઘણો ગુણ માધવ મન ગમ્યો, નીત્ય સભામાં તેડે રાય, દે માન મોટે મહીમાય; મુખ માધવનું જ્યારે જુએ, દુખ સઘળી તે વેળા ખુએ, લાગી લગન માધવની ઘણી, મોહ પામ્યો કાશીપત ધણી; માધવાની જે ચાડી ખાય, દે શુળીએ પલકજ માંહ. માધવની જે બોલે પુંઠ,ઘર ઘરવાત લે સર્વ લુંટ; માધવ શામુ કો નજરે જોય, પ્રાણી પંડ પોતાના ખાય, માધવ માધવ બધે ગામ, જપે જાપ માળા સહુ ઠામ,રાજ્ય માનથયુંજયા કરે. વધ્યુ રૂપ ચોગણું ત્યાહરે; રાજ તેની રૂઢે આકાર. સઘળી શોભાતેને સાર;મંગા સ્નાન સવારે કરે; પનઘટ ઉપર તે પરવરે, નારી નિરખે નર જાહરે. વરેહ વિહ્વળ થાએ ત્યાહરે. કાચો ગરભ દીઠેથી ગળે જે કોઇ માનવી માટે મળે, જે વાટે માધવા નળ જાય, કઉતક ત્યાં ઘણેરાં થાય. સામા કોઇક ભુલી શુધ. કોક રહી છે દોહોતી દુધક સાંભળે શામા ઘરથી સાદ, હુંકાર તજ્યો વનિતાએ વાદ; વાંસળી કર કનૈયા સુણિ, તેમ એ વેણા માધવ તણિ ઘેલું કામ ગુણ દેખી થયું, રીઝે કોઇ નર જાએ રહ્યું, જયાં કઇ માધવ ગાએ ગીત, વધે પુરૂષ પ્રેમદાને પ્રિત; એમ વરસ બે ચારેક થયાં, મહાસંકટ માનવ રહ્યાં.

દોહરા—નગર શેઠ એક વાણીયો, શુભ શોભાગી નામ;કોટિધ્વજ જુગ જશપતી, કરે વણજ શુભ કામ, પુત્ર નહીવર તેહને, ઝુરે દહાડી મન,આવ્યો સિદ્ધ એક અવ-

નચો, સોંપ્યું તન મન ધન. તેણે વ્રત કરાવીયું, પુજન પાઠ અનેક; શિવપુજન બહુ સામટાં વીવીધ પુન્ય વિવેક, તે પુન્ય પ્રભાવથી, નરનારી સઉ નેટ, રહશે ગરભ તે રીજશું. પ્રેમદા કેરે પેટ; ત્રિયા ત્રણ માસે થઇ, હરખ ઘણો મન હોય; સીધુસુખસાગર તણો, કળી ન શકે કોય, તેહ વૃદ્ધ વેહેપારીઓ, કોટીધ્વજ કહેવાય, પુત્ર તણીઆશા થઇ. ઉલટ અંગ ન માય. એક દીવસ વેહેવારીઓ, પાસે વનીતા જાય; બેઠાં માળી એ મલપતાં, હું શ ઘણેરી હોય, માધવ તે મેડી તળે, વેણા વાતો વ્રત; તલેજન રચ્યો નારીએ, ગરભ ગળ્યો છે તરત, નીરાસ નરનારી થયાં. ચેતન ભાગ્યાં ચેન; ગરભ ગળ્યો તરૂણી તણો, નીમેચ જોતાં નેન, આશા તુટી તેહની. શેઠ પામ્યો ઘણું દુઃખ, લજ્યા પામી પદમની મલીન થયું છે મુખ. શેઠ સવારે ઉઠીઓ, અતી દુખી થઇ આપ; વનીતા થઇ વાંઝણી, માધવને પ્રતાપ. વણીક ગયો તે રાવળે, રાજા કેરે પાસ; કુંચી આપી કરોધમાં, વેગે તજીયો વાસ. માધવ વસે જે ગામમાં, અકલતણો એ અંશ, ત્યાર સુધી વાધે નહીં પ્રજા કેરો વંશ. ઉદવશ ગામ આપે થશે જે માધવને જોય, એમ વેહેવારીઓ, રોશ ઘણેરે રોય, બેઠા રાયસભા કરી, પુછી જાયા લોક; ઇશ્વર આણે સાચું કહો, શેઠ સાચો કે ફોક.

જે આવે તે કહે એ વાત. ગામ માંહે તો છે ઉત્પાત, માનની વાત માધવને મળે, તરત ગરભ જોતામાં ગળે, કુંચી જે ઠાઇ ઠામ, દુખ પામે છે બધું ગામ. તમને કોઇ કહી શકતું નથી, લજ્યા લોપી કામની દથી. વહુ દીકરી બહેનને માત, મોહી વનીતા જાતે જાત; ઘરછત્ર કહિએ જેટલાં, વંડયા મન માનની તેટલાં. પ્રજા કોઇ બી નહી રહે. ભારે દુખ તેતો કેમ સહે, બ્રાહ્મણ ક્ષત્રી પામ્યા શોક, એક ચીત થયા સઉ લોક. રઇયત સહુકો દાવે અઠી, પંદરસેં ત્યાં કુંચી પડી; કળાહળ દીઠું ગામમાં, નીશ ચરચા જોઉ ગામમાં.

દોહરા—મહીપતે મન વીચારીયું, પ્રજા કેમ દુભાય, ખરૂં મન માન્યા વીના, માધવ ક્યમ કહડાય, માધવ તેડયો મેહેલમાં, કરવા ઓછવ આજ; વારૂ વ્રત એકાદશી કરવું. રૂડુ કાજ. રંગ મેહેલમાં, રાણીઓ, સોનિધ ઘર સોહે સાત. ત્રિયા તેવડે તે વડી બેહેન દિકરી માત પથરાણાં પથરાવીયાં ગલેચાનો તાર, તલ તે ઉપર પાથરયા, નેહે બેસારી નાર. ચકમાં સહુ ચતુરા રહી, રાણી રાજસભાય, માધવવેણા હાથમાં, ગુણ રૂડેરા ગાય, આલાપ કરે અતિરામનો, ગાયેગુણ શુભગીત. વિહ્વવળ થઇ વનિતા સહુ. પુરણ વાધી પ્રિત. વિર્ય દ્રાવ વનીતા સહુ. નાની મોટી સરવ; કામાતુર થઇ કામની, મુકયો મનનો ગરવ, પ્રિતે ઓછવ પુરો કરયો, માધવવાળીયો ફાસ, રંગ મેહેલ રાજા ગયો, પટમાં રાણી પાસ, આદરથી ઉભા થયાં. વણિ કામની ઘેર; તલ વળગ્યા તરૂણિ તણે, પગરણમાં પાશેર, અચરત દીઠું અધીપતી, આનો અતિ ઉત્પાત, અરજ કરે આ લોક સહુ, એવદે સાની વાત. મહીપત કહે માધવસુ-

ષ્ણુ, પ્રીતે જાઓ પરદેશ. રખે રહો એક ઘડી, રખે આજ નહી લેશ, દેશવટો આ દેશથી હુકમ હજુરી આજ.જાઓ જીવતા આ ઘડી, રખે લોપતા લાજ. વિપ્ર માટે વેળા મળો; લાજ ઘણુથાં લેઉ; અન્ય હોય તો આણી ઘડી, શુળી સેજે દેઉં ઉઠ ઉઠ તું ચડી, ઘડીમાં લાવેશ ઘેર; તેથી મહુરત જેછશમાં, કર પરદેશી પેર. આશિર વાદ દેઈ ઉઠીયો, જયાં બેઠાં માબાપ, પ્રણામ લેજો એ પુત્રનો, જાઉ આપોઆપ.કરે કલ્પાંત ઘણું કામની, રીસ ઘણેરે હોય; રાજા રૂઠયો જે પરેરે, રાખી ન શકે કાય,વેણા જેમ કંથ વળાવે કામની, હેત સંગાથે હાર, તેમ તે નગરનીનેહ સંગાથે નાર.

છપ્પો—પુત્ર તણો વિજોગ, તેથી હાવાહળ રૂડો, પુત્ર તણો વિજોગ. તેથી ભલે જમમાં બુડો, પુત્ર તણો વિજોગ, તેથી ડસ્યો ભલો સાપે, પુત્ર તણો વિજોગ તેથીતપવું ભલું, તાપે મોહોત ભલું મરવા તણું, ભલું જેહેર એ ભોગનું, કરોટ દુઃખ એ શામળ કહે, પણ ભુંડું વિજોગનું.

દોહરા—માત તાત ઝુરે ઘણું, પલે પગલાં જેય; શ્વાસોશ્વાસથી શોંવરાં. માધવ કહી જે રોય; ગામ તણી જે ગોરડી, હેને મળી હજાર, પનઘટ મળી સઉ માનનો. કરે વીલાપ વાચાર માધવરે મુખ તાહરૂં દમેહમારી દેહ, જીવ રહે કેમ જાનમાં, નારી શરસો નેહ, એક કહે એ આંખપર; મોહ્યું મારૂં મન; માધવ ગયો ગામાંતરે, બરોબર અન્ન બીજી કહે એ બોલનાં, વાગ્યાં વપુએ બાણ; માધવ ગયો ગામાંતરે પંડે કેમ રહેશે પ્રાણ. ત્રીજી કહે તન ઉપરે; વારૂ સકળ શરીર; માધવ ગયો ગામાંતરે અમ્રત કડવાં નીર; ચોથી કહે એણે ચીત હરયું; પરવશ પડીયો પ્રાણ; માધવ ગયો ગામાંતરે; વાત અમે નહી વાણ. કોડલક્ષ એમ કામની, કરે વીવીધ વીલાપ; સુણ માધવના સાંભળી આક્રંદ અદકુ આપ, મહી ઉપર માધવ તણા;ઉપલી, નીહાળે પુંઠ, ટોળા વછુટી મ્રગલી જેમ રાણી રાયે રૂઠ, ચોપાઇ—વીલાપ કરી વનીતા સહુ વળે, પોતે માધવ પંથે પળે, હૈડા માંહી ધરે બહુ દુખ, તજ્યું દેહનું સઘળું સુખ.ઇશ્વર ઉપર રાખે મન, દુખ દોહલા કાહાડેહન; ત્યાંથી ત્રીશ જેજનજઇ રહયો, ઉદયસેનરાજા ઘેર ગયો, રહ્યા અમો સરોવરને નીર; દીઠી નારી ભરતી નીર, પીવા કાજ રહયો જઇ કુપ, દીઠો બ્રહ્મ કો બારે ભુપ.જળ ભરવા આવીતી દાસ. તે ગઇ આપ પોતાને વાસ; રાણી આગળ કુણ માત્ર,દમયંતી નળ તેહના દાસ,એવો નર આવ્યોછે વાસ; તેનું બાઇ જો દરશન થાય, સફળ જન્મ તેહનો કહેવાય; એવુ દાસીએ જઇને કહ્યું, તે રાણીએ સાચું લહયું, ચેતાવ્યો પોતાનો રાજ; કહ્યું કરો અમારૂં કાજ,વીપ્ર એક દીસંતો દેહ, સમ્યક પ્રકારે કરીએ શેવ; તેના પગલાં આમે થશે, દુઃખ શોક વ્યાધી સઉ જશે; મોકલ્યા રાયે શેવક ત્યાંહ; જપ માધવને ઝાલ્યો બાંહ્ય,તેડે છે નગરનો ધણી; કરૂણા તુજ ઉપર છે ઘણી, આવ્યો ગામમાં માધવ જેમ, નગરલોકે દીઠા છે તેમ. ઇશ્વર આગળ માગે મન, પ્રીતે દેવતાને દે ઠામ,રાજસભા માધવ આવીયો; ભુ-

પત કેરા મન ભાવીયા, વીપ્રે ત્યાં દીધી આશીશ, જીવો રાજા કરોડ વરીશ.

ચોપાઈ—રીઝયો રાજા મન માણિઓ; શભા માંહે તેડી આણીયો;રાખ્યો ગામમાં હેતે કરી,રહયો માધવ તે ઠામે ઠરિ. નારી નગર તણિ જે નેટ. પુરણ ગરભ ધરે નહી પેટ; ખટમાસ રહયો માધવ જ્યાહરે; ફઉતક એક થયું ત્યારે, પુર પ્રધાન તે રાજા તણો, તેને તે દીલ ઉચાટ ઘણો.ગરભ ઉદર રાણીને રહયો.ભારે હરખ વજીરને થયો. પાંસ આસે બાંધી રાખડી,અખીલ દેવ તણી આંખડી. બાંધ્યા જે તોરણ બારણે,નોતરયા વિપ્ર ભોજન કારણે; માધવ આવ્યો જમ્બાલાગ, વેણા વાહી અળાપ્યો રાગ; તે નારીને ઉપજ્યો નેહ. ધીરજ રાખી શકી નહી દેહ.વાધ્યો વરહને ભોગજ વાધ્યો, જોતાં ગરભ તે ઘડીએ ગળ્યો. રંગ માંહી થયો બહુ ભંગ.પ્રહ્લો થયો અહકોતે અંગ. રાજા આગળ પટકયું શીશ. રોતા રાડ ઘણેરી રીસ,ડહાપણુ પણેય જોવા આ દીખ, રાજદ્વાર ફખીને રાખ,કહાડયો વંશ પાપીએ પુર,નીગમ્યું શરવે નારીનું નુર; ચઢી રાયને તે વેળારીશ, પગની જવાળા લાગી શીશ. તે વેળાને તે તેણી ઘણી, કહાડયો વન અંતરથી અડી; ઘણા દુખથી રણુ રણુ રવડયો, કામાવંતી નગરી જઇ ચડયો. કામસેન તેનો રાજન, મહા સતવાદિ તેનું મન; અલખત ઘરમાં અણિ અપાર, કટકદળ ગજરથ તો ખાર, કામકુડલા ગુણુકા રૂપ અકલવંત તે તેજ અનુપ; ઈંદ્રાશનથી શ્રાપે પડી, એહ ગામ અવટણે અડી, ઇંદ્ર સભા તણો જે નાથ; તે કરૂણિ કહે સત્રળો નાચ, વાજા તે બત્રીશે લહે. નરૂત્ય ગીત કોડેથી કહે, સંગીત વીના તે તાન; ઘણા રાગથી ગાએ ગામઃછંદ ભાવના જાણે ભેદ, ફરે ફુદડી ખાંતે ખેડ. માધવ ગામ મહી જાય છે.રાજદ્વારમાં નૃત્ય થાય છે;મચ્યો છે રાજદ્વારે સંગ. શામા નાચ કરે તે સંગ. ગાન પાંચમો કહીએ વેદ, એહ વાતમાં નહિ કાંઈ ભેદ; વિવેક તેનો દશમો નીધી, પંદરમી વિદ્યા ડહાપણ વિધી. સદ્ય શોક હરે તે નાર. સદ્ય મેઘ કરે તે વાર; સદ્ય પાપે રહે તે રામ, સદ્ય રીસ હરે તે કામ, સદ્ય શીત હરે તે તાપ; સદ્ય ભુખ હરે અન આપ; સદ્ય સ્વાસ હરે તે પાન, સર્વ પ્રિત કરે તે ગાન, પાંચમો વેદ એતો સરવથી, ગાન સમાનકો ગુણિ જન નથી; રંગ રાજસભાને ઠાર, વાજે છે ત્યાં માદલ બહાર, બારતુંલ વાજે તે સાથ, બાર જંત્રહેતેથી હાથ; વાજાં છત્રિસ વાગે સાર, એક એકથી છંદ અપાર.

દોહરો—છત્રિસ વાજાં વાજતે, થાય નઉતમ નાદ; માધવ મહિપત બહારથી, શ્રવણે સુણીયો સાદ; પ્રતિહાર પાસે પ્રીતથી, બેઠો તેને દીશ; તાન સાંભળી તેહનું, ડહોળ્યું ત્યાં શીશ; પ્રતિહાર કહે પંડીત સુણો, દેવ કાં લાગ્યુ દુખ, અમરત ગુણકાનુ સુણી, મરડયુ તમે કાં મુખ. માધવ કહે મેરે સુણીયું. અમરતમાં જે ઝેર; તુટે તાન ત્રિયા તણુ, પ્રીછે નહિ કો પેર. પુરવદીશ એક પરઠંગ્યા; માદલ વાટે મોટ; અંગુઠ ડાબે કર નથી, ખરી તાનમાં ખોટ. તોડી નાખે તાનને, હાવાદળ શું દુઃખ;

મહીપત મુરખ તાહરો, માટે મરડુ મુખ,પ્રતિહાર ગયો પુરવીશે જુગતે જોડયા હાથ વિપ્ર વઢયો તો જેટલું,કહયું શેવકે રાજા સાથ. બોલાવ્યું જુગતે કરી, પુરવ માદલ ઠામ; અંગુઠો તેને નહી, નીરખે તેનું નામ. અમરત દીઠુ અતિ ઘણું, પ્રીતે મોકલ્યાં પાન;માધવ તેડયો મહિપતે, દઇને ઝાઝાં માન. માધવ આવ્યો મલપતો વેણુ વાનેતો વેશ; સભા મધે સોહામણો, પ્રિતે કરયો પ્રવેશ. નમસ્કાર કર્યો વીપ્રને, સ્નેહે નામ્યુ નીશ; કામસેન શ્રી નૃત્ય અતી દીધી આશીશ.

ચોપાઈ—ગુણ ચતુરાઈ જેવું રૂપ, મોહ પામ્યો નગરીનો ભુપ;ચીત્રામણ લખી હોય જેમ, હરખ્યા સઉ નીરખીને તેમ. ધન્ય ભાગ્ય આ ધરતી તણું, આવાગમન આ રૂપી તણું; નીતનીત દરશન કારણે બુધસાગર રાખ્યો બારણે. સભા માંહેનીત રંગે રમે, ભોજન મન ભાવે તે જમે; બધું ગામ નીત દરશન કરે, જુવતી સહુ દેખી મન ઠરે. સહુને ઉલટ અદકો થાય, રખે વીપ્ર નગરીથી જાય. કામકુંદલાને બહુ નેહ, વ્હાલો પ્રાણ પોતાનો દેહ,કેટલીક નાર પ્રતીજ્ઞા કરે,માધવ મુખ નીરખી ને જમે;માધવ મુખ દેખી લે નીર,કેટલીએક ધરે મન ધીર.કેટલીએક અદકો મન ઠરે,મુખ જોઈ દંતધાવન કરે. કામકુંદલા જાણે નાર,માધવતો હઇડાનો હાર;માધવ તે પુરો પડ પ્રાણ, માધવવિણુ વાગે વરેહ બાણ.

છપ્પો—રાજા રિઝે રીઝ, વીપ્ર રીઝે વીધાએ, સાધુ રીઝે શેવ, નીચ રીઝે નીંદ્રાએ. જ્ઞાની રીઝે જ્ઞાન, માનવ રીઝે માને; ગુણીજન રીઝે રાગ, જાચક જન રીઝે દાને, જાણુ પુરૂષ રીઝ જવે, અદકાં ગુણ અનુપથી;શામળ કહે એ બાર જન, રીઝે વરૂણને રૂપથી.

ચોપાઇ—લક્ષણ એવાં જેમ વસ્યાં, મીત તણાં ત્યાં કારણ કરયાં;કરે એહ લક્ષણમાં કામ રસીક તો છે તેનું નામ. નમે લક્ષણ ગુણ માધવ દેહ, નરનારી સહુ સાથ નેહ; ચોરાશી આસન જાગનાં,બીજાં ચોરાશી ભાગનાં.તે સરવેના જાણુ મરમ, તેર પ્રકારના તેવા ધરમ બાર પ્રકાર તણી છે બુદ્ધ, સઘળી જાણે તેની શુદ્ધ. છએ રાગ છત્રીશ રાગણી અલાપ જાણે તે આગણી. એક બે ત્રણ ચોતાળાં ગીત, પુરાણ શાસ્ત્ર પાઠ બહુ પ્રીત. પીંગળ ઉપર પ્રીય છે ઘણો, જાણે બાર એ ભાષા તણો; વિદ્યા ચાતુરીગુણ અનુપ, વશીકરણ કેરૂ તે રૂપ.

છપ્પો—કામકુંદલા તે નાર; લક્ષણ કહીએ શાં તેનાં ચીત્રેણી કરાં ચૈન, વસે જેના દેહમાં. પરીમલ પુષ્પ સમાન, માન મહામદ માતી; છત્રીશ વાજાં સહિત રાગ છત્રીસે ગાતી. અવર નાર નહી ઓપમા ધારણ તો લે આપે ધરા, મદન મંજરી મીનકા,ઈંદ્રતણિ જે અપછરા;નૃત્ય કરે જે નાર, નેહ શુ દેહ નગ નથી અંગ રાગ અતી સાર,નીરખે રમે ભગ નથી; ચરચ્યા ચોળી તીર, ઓઢણી ઓપીત અધે ચીત્ર ત્રણે ચરીત્ર, રીઝવે રામા શુભ રંગ, ભમે ભમર બહુ ભાતથી, વનીતા વેણ

વપુ વહે, કળા કરે જે કામનિ;લક્ષણ તેનાં કોઇ નવ લહે. દોહરા–પડદામાંથી પરવરે, પાછી પડદે જાય; સભા માંહી શોભા ધરે, રીઝે દેખી રાય, એક સમે તે નૃત્ય કરે, કામકુંદલા નામ; મહીપત માધવ સભા સહુ બેઠા તેણે ઠામ. છપ્પો–કરેનૃત્ય જે નાર; સાર શણગાર સજીને અધીક કરે રંગ રાજ; ભામની ભાવ ભજીને. ફરતા ફુંદડી છેક, એક ઘોકો મન પેઠો; સ્તન ડાબા સંજોગ, ભોમી ભમર થઇ બેઠો. શરીરે શામા તણે. શામળ કહે દુખ ખાડીઓ માધવ ફુલ તાડણ કદી. ગુલીરાયે ઉડાડીઓ શામા પામી સુખ, દુખ દેહેથી વાગ્યા અક્ષત અંગે અંગ પત દેખી સુખ પાગ્યા અંગ વીચારયું આપ, પેહેલો ભવ સુજ્યો; એ પતી મારો હોય. કોઇ બીજો નહી બુજયો. પટંતર પડદે ગઇ, પાગરણ પહેરી, તે પરવરી; સભા સહુકો દેખતાં સાત સલામ કોડે કરિ.

દોહરા–માધવ મારો મરઘણિ, માધવ સ્વામ; માધવ મારો જીવડો, હું માધવને મામ. માધવ હાર હઇડાં તણો, માધવ સ્વામ સખાઇ; બીજા નરદીન આજથી માના જાયા ભાઇ. મોટા તે મારા પીતા,ન્હાના તે મુજ ભ્રાત; માધવ કંથ હું કામ આજ થકીએ વાત.ચોપાઇ–એવાં વચન વનીતાનાં સુણી,ચઢી રીસ રાજાને ઘણી; અબળા એ શું કહે અજાણ, બોલ વિચારીને તું વાણ. જાત ગુણકાની તાહરિ; ખાય નીત વરતી આહરિ; કરે વખાણ માધવનાં ઘણાં, એ લક્ષણ નહિ ડહાપણતણા કરે પ્રતિજ્ઞા ગુણકા સુણી, અભાવ મારો માધવ ધણી; કરોડ પ્રતિજ્ઞા કરછુ આપ; તમો સહુ મારા ભાઇ બાપ, મુગટ માધવ માથાનો શીશ, ચઢી રાયને સુણતાં રિશ.

છપ્પો–ન હોય કાગ પવિત્ર. મિત્રસાની નહી કોનો દુત ન હોય સત્યવંત,લુખો નહિ તે માંહેનો, ન હોય નપુશક સુર નહોયુ અનાગ; લ્રસ ન હોય સ્રી કામ,દાનન હોયસુમ હાથે, જોરાવરીજશહોય નહી. કહે શામળ કહુંછુ કથી મહીપત મીત્રમનશા સિધે. સ્વપ્ન માંહે સુણ્યો નથી. ચોપાઇ–રાયકહે કહયું તે કીજીએ, માધવને શુળીએ દિજીએ, રખે વાત કરો કો રૂડી, દોને શુળીએઆની ઘડી;રાજાએત્યાં બોલજ કહયો હાહાકાર નગરમાં થયો. માધવ મહુરતમનોહર ધણિ,કયમ હત્યા કરશે તે તણી,અતી શે રૂપ ગુણ જેમાં હોય,જોખમ જીવ તણું તો જાય; પ્રધાને જઇજોડયા હાથ, બોલ્યો રાજાને સાથ. એ માધવ જાતે છે બ્રહ્મ,કેમ કરીએ કુડુ કરમ. કહયું એક મારૂ કીજીએ, એને દેશવટો દીજીએ; તેને તો ઝાલ્યો છે બાહ્ય; ફેરવ્યો બધા નગર માંહ, જેકો એને પાયે નીર, રાય કરે શતખંડ શરીર; કરે લોક સહુ હાહાકાર માધવ કાઢી મુકયો બહાર.દોહરા–કલ્પાંત કરે કામ કુંદલા, રણુ હઇડુ કે હાથ માધવમાં મુજ મન વસે, સુરજ કરે મુજ સાથ. માધવ ચાલ્યો હે સખી, કેમ રાખુ મન ધીર, સેજે સુતાં સુખ નહિ; સધડી માંહ શરીર; જે દેશે માધવ ગયો, ત્યાંનો આવે વાય, અડે લહેર મુજ દેહમાં સફળ જન્મારો થાય.

ચોપાઇ–રામા વિલાપ કરીને રહ્યા. મુકી આશા નીરાસજ થયા, માધવચાલ્યો ઐાઢે પંથ. કામ કુંડલા લાગી અંત. અહરનિશ ધ્યાન રાખે તે રૂદે, વનીતા વનીતા વાણી વદે, સુતાં બેસતાં કામ, જપ માળા નારીનું નામ, જમતાં રમતાં પીતાં નીર, કામ કુંડલા ધારણુ વિર, શ્વાસો શ્વાસ દમોદમ દામ, જપે નામ કરે તે કામ. રાગ અલાપી વેણુવાય, ગુણગુણકા કેરા મુખ ગાય, સુતાંજામતાં જમતા માંહ, દેખે કામ કુંડલા મનમાંહ,હેતે આકુળ બ્યાકુળ થાય, ફરતો નર ઉજેણિ જાય; અધરમ અન્યા કો નવ કરે; આણુ રાય વિક્રમની ફરે. દેશમાંહિ નહીકો દુખી; સકળ લોક સંપતુ છે સુખી, દહાડે ફરતો વેણુ વાય, રાતે પોડે દેરા માંહ; હરસીદ્ધનું દેરૂ છે જ્યાંહ, રાતે આવી પહોડે ત્યાંહ; કાચું કોરૂં નિત્યે ખાય, આખો દિન રડવડતો જાય. કોઇથી વાતકરે નહિ.તે નારિ સાય વાધ્યો છે નેહ સુવે રાત દેહરે જ્યાહરે,લખે કવિત ભીતે તાહરે. છપ્પો–હવે કહો ક્યાં જાઉં, રહુ જઇ કોની પાસ, કો આગળ કહુ દુઃખ જીવું તે કેની આશ. જઇ કહુ કોની શરણુ મરણુ, કયમપ્રીતે પામુ, કેમ ગમાવું દિશ. શીશ કોને જઇ નમુ; વરેહ વિછોહ વીનતા તણા, જાણુ રામ કહુકથી માધવ કહે તે ક્યાં જળે, અવનીપર નારી નથી.

ચોપાઇ–એવો થાવ લખ્યો તે રાત, પંથ ઉઠી ચાલ્યો પ્રભાત;વિકરમરાય પુન્ન કારણે, આવ્યો હરસીદ્ધને બારણે; પેઠો દેરા માંહિ જેમ, દિઠા અક્ષર લખીયા નેમ; વાંચી જેવા મહીપત મુખી; આવ્યો દેશમાહે કો દુખી, બીજા દીવસની રહેણી ગઇ, માધવ ડરે સુતો જઇ, ભામની ભામની મુખથી ભણે; વળી થાવ બીજો એક લખે.

છપ્પો–નથી ઇહાં નળરાય, જેહને વિત્યું વાને દમયંતિ વિછોહપડયો દીને બહુ રાતે. નથી ગઉતમ આ ગોર પર દુખીની જે જાણે અહલ્યા આવીન સ્નેહ, દેહ દુખ અહકું આણે; વનિતા વિરહ વીછોહનો દુખ દાવાનળથી વણો; શામળ કહે માધવ દુખી. ટાલણહારકો તે તણો.

ચોપાઇ–બીજે દીવસ ન્રૂપ વીકરમ જાય; લખી ગયાતે ભીંતિ કોય; વનીતા વરેહ થકી છે દુખી, કરશે તાતા હરસીદ્ધ સુખી; ત્રીજે દિવસ લખ્યો જઇ આંક, અરે કરમ વિધાતા વાંક. વળી થાવ દાય વાંચીયો, તેનું દુખ દલમાં સાચીયો. વછોહ પડયો દિનશ છે આજ. કરે હરસીધ એનું કાજ, દીવસ ચાર થયા જ્યાહરે; ફરિથાવ લખ્યો તાહરે; વીકરમસેને વાંચ્યું તે વ્રત, તોલ પાલખું તેનું તરત, નારી નર વીછોહી એહ, ઇશ્વર સુખ કરશે એ દેહ. ગયો વિપ્ર દેરે વિશોક, લખ્યો થાવ અક્ષર ત્યાં એક. છપ્પો—આપે કંઇ અનદાન, દાણી ઘણા દાને ચુકાવે; બંધિ છોડણ બહુ લક્ષ સાચથી તરત ચુકાવે; કંઇ આપે ઘરબાર. નાર પરણાવે પ્રીતે; આપે; દાન રાજ કરાવે રીતે; કાયા કપડા કંચની, કોડ એવા કથી વીછોહ તાણી જે વેદના ટાળે જે કો નર નથી.

ચોપાઇ–એવો એણે લખીયો પત્ર.તે રાજાએ વાંચ્યોતરત;મહાવરેહનોભરીયો.આ વીયો,દુખતણો અરણવ લાવીયો;એ મેં દેખી કેમ ખમાય,એહ પુરૂષ કેમ મેહા થાય; એવી મન વીચારી પેર,ગયો રાય પોતાને ઘેર નીશાસમે માધવ ત્યાં હરસીદ્ધને ડેરે જઇ રહયો; તે વેળા બધુ દાઝતું તન. કીધુ મરવા ઉપર મન, આપઘાતકરીને મરૂં, ભારે વીરહ કયમ હઇડે ધરૂં; એમ કહી ચાલ્યો પ્રભાત. તે જાણી રાજાએ વાત. હવે દુખી એ નીસ્ચે મરે, તે હત્યા મારે શીર ઠરે. આજ ભાગુ હું એની ભુખ,એને દુખે ઘણુ મુજ દુખ. અદ્રષ્ટ થઇ ડેરામાં રહયો, મંદીર તે રાજા નવ ગયો, પછી રાત તે દીન જયાહરે,પહેરે માધવ આવ્યો તાહરે;જોયું માધવ કેરૂં રૂપ,ચકિત થયોકોભારે ભુપ. શરણ આપ આવ્યો છે કામ; ફરી અવતાર ધરયો છે રામ; કેમ દમયંતી નર જે હોય; એમ વીચારી જુગતે જોય. અદ્રષ્ટ થકો નૃપ આપે એમ,જુએ ચાતુરી તે- નાં ચેન, પછે વેણા લીધી હાથમાં. કરિ નૃત્ય સ્વયે સાથમાં રાગ અલાપેસ્વાએ સરવ રાજાએ મુકયો મન ગરવ. ન હોય માનવીએ કોદેવ, કરૂં સરવથા એની શેવ;એ પ્રભાત એ કયાં જાય, જોશો ઉપાય તે શું ખાય છે, શા આચરે છે એ કરમ કરે, પાપ કે ધાએ દરમ, સ્ત્રી ઘરની કે છે પારકી, જોઉ ચરચા એની જારદી, મધરાતે માધવ નીંદ્રા કરી; રહયો રાય ડેરામાં ઠરી; ઘડીએ સ્વાસે સ્વાસ. માધવ મુકેછે નિ- શ્વાસ તીમેખ કરાર કરી નવ સુએ; ચરીત્ર રાજા દ્રષ્ટે જુએ. પ્રાતસકાળ સમેપરવ રયો, નીશા ચરચા નરપતે નીસરયો;ક્ષીપ્રામાં જઇ કીધું સ્નાન, ધરયું આપ ઇશ્વરનું ધ્યાન.વેણાવાય નગરમાં ફરે. કામની કામની મુખથી કરે; કાચો લોટ માગીલ લીધ, માસ પારણું તેનું કીધ. મધ નિશા જેમ એક જપ હોય. ગયો ડેરે હરશીધને ઠાર; વેણા વાહી નૃત્યજ કરી, સુતો સ્થાનકે તે ઠરી. રાતે દાપક કરી છે જોત, જાણે રવી તણો ઉદયોત ઝંખનામાં બોલ્યો તે ઠામ,લીધ કામકુંડલનું નામ.રાજા સમજ્યોતેની રીત; દીસે ગુણકા સાથે પ્રીત, એ જાતે દીસે છે બ્રહ્મ, એ વાતે કીયો છે ધરમ. રાજા જઇને બેઠા પાસ, ત્યાં પેલે મુકયો નીશ્વાસ; હઇડા ઉપર મુકયો હાથ, ઉઠયો ઝબકી બોલ્યો સાથ, કામકુંકલા મળે જો આજ, તો તો સરે અમારૂ કાજ. દોહરા–વીક્રમ કહે છે વીપ્ર સુણુ. અકલ થયો છે અજાણુ; જાત દીશે છે વીપ્રની. ગુણકા શું બાંધ્યો પ્રાણ.શીશીખ તુજને કહુ, ડાહયો દીસે છે માટ, ગુણરૂપ દીસે પ્રાણું. તેમાં ઉઠી વાટ. ભજે નીત્યતું ભામની,જેહ નરયની ખાણ; ગુણકામાંહી ગુણ કશો,જુગત કરિનેજાણ

ચોપાઇ–ભારે વચન બોલ્યા એમ ભુપ રાજ તજ દીઠુ શુભ રૂપ; તેપતે માધવ બોલ્યો આપ, મનનો પડદો ખોલ્યો, ન હોય. ગુણકા એતો આધાર હેત હુ.શે હઇ- ડાનો હાર રાજાએ જાણી તે રીત. પુરણ પ્રેમદા સાથે પ્રીત. તે નારી દીઠે એ ઠરે, નહી તો એ વણખુટે મરે. રાયે તેને ભીડયો રૂદે. અમૃત વચન વદનથી વદે. આજ છે હરસીદની તને, માંડી વાત કહે નહી મને જન્મ થકી સુખ દુખજ જેહ, આજ

દીન સુધિ કહો તેહ; કહે માધવ સાભળરે વીર, નહી ખોઉં હું મારૂં નીર.તમને દુઃખ કહે શું થાય. પાણી મુજ, પરીયાનું જાય, તે વમથી ન ભાગે દુઃખ; તો શાને કહુ મારે મુખ, પ્રથમ કહે ભાઇ તારૂં નામ. તું તે કેમ આવ્યો આ ઠામ;પછે કરી જાણીં તેનો તોલ, ઘટે તેવા કહુ એ બોલ, ધારણ રાખી બોલ્યો વિર, હુ તે રાય વીકરમડ વીર; ઘાવ લખ્યો તરો નીરખીયો. પ્રાક્રમ તેનો એ પરખીયો. દિવસ આવ્યા થકી છે આઠ. રાત દિવસ નીરખું છું ઠાઠ; અન્ન નીદ્રા સુખ તજી, ફરૂં પુંઠ તારી હું તજી આવ્યો આજ માગ્યું આપવા. દુખ સંકટ તારાં કાપવા; હરખ્યો બ્રાહ્મણમન ઉલ્લાદ, ઉઠી દીધો આશીરવાદ, આશીશ વીપ્રની વીક્રમે સુણિ, હરખ્યો આપ ઉજેણી; મહારાજ વાત માડીને કરો, પ્રાહા દુઃખ પ્રીતે પરહરો; કહે માધવ સાંભળરે રાય, દુખ તણો જે ડુંગર થાય.શીવ વીરપથી પેદા થયો. તેહહાડે નર.નાળામાં રહયો. પરહુ દુખ તણી શી પેર ઉછર્યો એક વીપ્રને ઘેર; વેરી રૂપે અન્યું રૂપ, બીજી વેરણ અકળ અનુપ. ઇંદ્ર શ્રાપે પાડી અપ્સરા, પાષાણ પુતળી થઇને ધરા; રમતાં પરણાવીયાં સજીવન સેજે આવીયા; તેને પુછી લીધો પાર, લેઇ ગઇ ઇંદ્રપુર ડાર; ઇંદે ઓળખીયો તે આપ. દીધો બેહ જણાને શ્રાપ. કામ કુંદલા ગુણકા થઇ, કામસેન નગરમાં રહી;વનીતા કેરો થયો વીજોગ,પામ્યો રૂપ અહ કેરા ભોગ.નગરશેઠની સ્ત્રીને મળ્યો, ગરભ તેહ નારીનો ગળ્યો, કોપ ઘણો રાજાએ કીધ, દેશ થકી દેશવટો દિધ. ભુંડો દેશ ત્યાંથી ભાવીયો, ઉદયપુરી નગરી આવીયો; ઉદયસંગ તેનો રાજન, રાખ્યો ઘણું દેઇને માન. પુંડરીક પ્રધાન છે તે તણો, સ્ત્રી સાથે નેહ તેને ઘણો; એક દિવસ મળ્યાં હું વરત. ગળ્યો ગરભ તરૂને તરત, ત્યાંથી કાઢયો કષ્ટે ઘણે. આવ્યો ગામ કામશેન તણે; રાગ પરીક્ષા કારણ લહ્યું, ઘણું હેતરાજાનું થયું. રાખ્યો હેત કરીને ત્યાંહ. કામકુંદલા ગુણકા ઘર માંહ; નાચે નગન સરૂપે તેહ, દેખી ન શકયો તેની દેહ.એક દિવસ નૃત્યે નાચતી, રીજે સભા દેખી હતી સ્તન ઉપર તો ભમરો ડશે, કામની કરી કાયા કશે, તે નરને મેતો નરખીયો, ઉડાડયો પ્રીતે પર ખીઓ,તે નવ જાણે બીજુ કોય, જ્ઞાન ઘણું ગુણકામાં હોય, પુરવ વાત પ્રીછે તેઘણી, જાણ્યો પ્રીતે પોતાનો ધણિ; ગુણ દેખી તેને મન ગતી, નારી નેહ ઘણાથી નમીતના મન ધન સોંપ્યું મુજ આપ, કહ્યા સહુ શાઇને બાપ; કોપ્યો રાજા શું કહું તુને, તો શુળી દેતો તો મુને, પ્રધાન રૂડાનોપરતાપ, મુકયો જીવતો આપો આપ;ઘણા દિવસ દુખે રડવડયો, આવી નગર ઉજેણી ચડયો, પછે વીત્યું મુજને જેટલું, તે મહીપતા જાણે તેટલું; રાજા આગળ કારણ કહયું, સાગર દુખ બ્રાહ્મણનું લહયું, હેત મિતને ઉલટભેર. મહિપતે માધવ તેડયો ઘેર; હરખીક મતાપે દુઃખજ ગયું. જાણુ કામનીશે તુજ ધયું; અમર મહારજ માંડયો અંન. અમરતવાણી રીજ્યું,માન; અમરત વચને વરસ્યો મેહ, અમરત સરખી દીધી દેહ. પ્રાતસકાળે થયો જ્યાહરે: નૃપત

નેહ ઉકશે ત્યાહરે.

દોહરા—હલાહલ કરી હજુરની, તેડયા શીઝે રાય; કામશેન કામાવતી,જરૂરપણે ત્યાં જાય. કામકુંદલા કામની, નગર તમારા માંહ્ય રથ બેસારી રાયજી. મોકલી દેજો આંહ હલહલ કરિ હલકારડા, કામાવતીએ જાય; સભા શમીપે આવીયો;જહાંકામસેનરાય.કરમાં કાગળ આપીઓ,મુખથી કહી શુભ વાણ,કામશેન કોપેભરયો, જુગતા ભલેરી જાણ,એ માધવ ઉજેણમાં,નિશ્ચયો વિકરમરાય. જુવતીને જોરે કરિ,અહીથી શુ લેઈ જાય વીકરમ આગળ કહો વળિ, જોરાવરિ એ જાણ. આપું નહી એ નારને, જ્યાં સુધિ ઘટ પ્રાણ કહે હલકારા રાય સુણ જોર હોય તો જાગ, નગર ઝગર તારૂ થશે, જો નહિ લાગે પાગ. ઉજેણ જાણિતે આવિયો, તેણે કરયો તે તરત માંડીને મહિમા કહયો, વિક્રમ આગળ વરત, દેશી હુંડી ફેરવી વગડાવ્યાનિશાન,કામસેન પર કોપીયો, વિક્રમ વીર સુજાણ; વીટયું નગર જઈ વેગળે યુદ્ધ મંડાણુંજોર; સાથીરણુ બહુ રાવળા, વજ્યો નીશાણે ઢોર, અગીયાર શહસ અવની પરે. રોળાણા કંઇ રાંક, નગર નાયક થયો આકળો, આવ્યો આડે આંક. એ માસ એમ અવનલું થયું યુદ્ધ અપાર; ગામ ભેળાવા માંડીયું, સોકમ પામ્યો માર;હાથ બાંધી હજુરથી દાતે તરણુ લીધ; આવીવીક્રમ આગળે, પ્રમાણુ કોટીધા કીધ; બાહે ગ્રહી બેસારિયો શિશ ફેરવ્યો હાથ. શા માટે સમજ્યો નહિ, જવ કહાવ્યું સેવકસાથ. કામકુંદલાના ટણી આલ્લુ હજુરી આજ. નહિતો તુજ અજ્યાતણી, લેશ રહે નહી લાજ, પરવત તેડયા, નગરમાં ઉતરયા જઇને મહેલ; કરી ચાકરી ચીતથી, તોલ ઘટે જેમ. ટેહેલ પ્રીત ખરી પારો રહયો, બેઠા જઇ એકાંત; પોતાના મનડાતણી,ભાગી સગળીભ્રાંત. ગુણુક ઘર મારા તણી, વિપ્ર વિદેશી વેશ; રૂડો જાણી, રાખીયો હલ ઝાઝથી દેશ. ભુરકી નાંખી ભાવણે, વશ કીધી એ નાર, તે અપાવો એહને. એ ક્યાંનો વ્હેવાર.

ચોપાઇ—કામસેન સાંભળ તું વાત, ખરિ કહુછુ તુજને ખ્યાત; સાચુતોસમજાય છે એહ, જીવ એકને એ બે દેહ. એક આગળ જો એકજ મરે, બીજો જીવ પલક નવ ધરે;સાચાં સમજણુ કેરી પ્રીત, તેની તું નવ જાણે રિત; કૃસ્નરચધામ ગયાજહેં, ગોપીએ ખબર જાણિ વાહરે; કાને સાંભળ્યું વાયક પ્રત, મળી મહા તે વેળા તરત; ઘરની પરણી નારા આપ, રહી જીવત માને બાપ; તન ગોપીતણું જેટલું. ગોપીચંદન તેનું તેટલું, તેથી એ મન પ્રીતજ ઘણી, કામશેન એ વાણી સુણી, કપટ એક મણુ સમજે કરયું, અધરમ ઘણુ તેણે આદરયું; કરયું કારસુ માધવ શીશ. કામકુંદલા સેડે દિશ; વસ્ર આભુષણ ઓપીત આશ, મુકયું પ્રેમદા કેરી પાસ; કહુ મુસ્તક માધવ તણુ, કામા દુખ પામી મન ઘણુ. પામી લહેર મુરછા થઇ તરત, માનની ક્ષણુમાં પામી મરત, બધા ગામમાં વાતજ થઇ, કામકુંદલા વિરહે મુઇ; દાહે શાણે દીઠુ જેમ, કહયુ રાય વીક્રમસેને તેમ; વિક્રમસેને સાંભળી વાત, એતો

આગ્રા હુએ ઊત્પાત; ખરી ખબર માધવને લેઇ તારે વીરહે કામા મુઇ. બ્રહ્માંડ આખુ ચહાવીયો વરત, મુરછા આવી પામ્યો મરત. ઊત્પાત વરતયો બાપે ગામ, લાગી ઝુરણુ ઠામોઠામ. શુભ સત્યવાદિ વીકરમ વીર. તજ્યુ આપે પોતે અન નીર. પર દુખભંજન હું કહેવાણો, શુ મોડુ લઇ મંદીર જાણો, અવતાર ભઠ પડયો આ-દીશ, બે હત્યા બેઠી મુજ શીશ, જાણી ક્યાં રહુ ક્યાં નેહ, એ બે તેમ ગ્રીજી મુજ દેહ; પાસે પહોડયા નરને નાર; શીવ દહેરા કેરે દરબાર. એર જેને આચારણુ તે જન જાએ તેને શરણુ; શિવને સ્થાનક કુંડજ કરયો,આપ રાય પોતે પરવરયો, અગ્નિ તણી તો જ્વાળા કરી, પત્રહેથ સામગ્રી ભરી. સહસ્ત્રી નામનો માંડયો હોમ, અગ્ન પ્રેમ તે ચાલ્યો વ્યોમ, કહાડયુ ખડગ કાયા કાપવા, આહુતિ ચંડીને આપવા; હાથ હાથથી કાપે અંગ, આપે આહુતી અગ્નિ સંગ, થોડે થોડે હોમ્યુ સરવ, મેલ્યો મનમાંહેથી ગરવ; પુરણાહુતી કરે તે દીશ, ખરમપતને માંડયું શીશ. જે જન પુન્ય પરમારથ કરે. તેત્રણ વણુ ખુટે કેમ મરે; જે આખર તરે ની ધરમ, કોણ કરે પછે રૂડા કરમ, ઝાઝુલય માન્ય જોગ માયા જેહ, સાહ્યો લીધો રાયનો દેહ. માગ માગમોટા રાજન,પ્રિત થકી થકી હું છું પ્રસન્ન માતા માગુ તે મન ધરો,એ બેની પુરછાપરહરો; સજીવન એ બે થાય, એવો કાંઇક કરો ઊપાય.

છપ્પો—મુરખ જડ જન હોય, કોય દીન વીદ્યા પામે,નીરધન જરૂર બળ રાંક વેહના ધનની વામે, ઊદ્ધં સરણે બેહવાન, કોય દીનવાસ વસાવે; કોટીધ્વજ કહેવાય દીન કરજ કહાવે. વંઝા પુત્ર હોય દિન જણે પામી સ્વરગ પામે કહી શામળ કહે સંસારમાં મુઆ કો જન જીવ્યા નથી.

ચોપાઇ—રાજા કહે નવ જીવે એહ; તો નવ ધરાવો મારો દેહ: કહે હરસીદ્ધ સાંભળરે વીર, રાખો આપ રૂદેમાં ધીર, મોહાસ્નેહને લાગી આંચ, પ્રાણ પડમાં ર-હેશે દીન પાંચ; અણુસમજે બાળે એહને, હત્યા શીર બેસેતેહને, પરવદીએ વૈતાળજ ચેર, શેષ નાગ પાતાળુ ઘેર. અમરતરૂપી અંજન આજ, આવે તો સરે તુજ કાજ. ગયો વીર પાતાળ પ્રવેશ વાયુરૂપ વારજ નહીં. લેશ, સહસ્ર જીભ તણો જયાં ધણી સ્તુતી કરી જઇ તે નર તણી, માત હરસીધ તણે પ્રતાપ, આ સ્થાનક આવ્યો છું આપ, દુખભંજન વિકરમ વર દીશ, બે હત્યા બેઠી તે શીશ;પરમારથ તણે કારણે, બળતો હતો સતી બારણે, વચન દઇ ઊઠાડયો તરત, નહિતો મહીપતી પામતો મરત માટે અમરત અંજન આપ, તેહ તણાં ક્મીકલ કાપ; પરમારથ સુણી નાગજ હરખ્યો, બોલતે વેળા વરસ્યો, આપ્યું અંજન હેતે કરી. આવ્યો વીર તો પાછો ફરી,કરી વાત વીકરમને સાથ. અમરત અંજનઆપ્યુ આ દેહ, બેસારાયા સુખપાલે ઠામ, તેડી આવ્યો ઊજેણી ગામ; મંડપ શોભા રૂડી મચી કરી હેમ કળસની રચી; જેમ પોતાના પરણે પુત્ર. તેની શોભા કીધી સુત્ર. આપ્યા મરથને ગોડલાં.મંગાજળ

ભહરા બાતી બેડલા, મોંઘા આપ્યા મુકતાફળ હાર બીજે માલ સૈ અપરમપાર, વરત્યાં ચાર મંગળ જ્યાહરે, અષ્ટમાં દાન આપ્યાં ત્યાહરે.

દોહરા—દુંદમી વાગ્યાં દેવનાં, જેમ હુઓ જેજેકાર; મેળો કીધો મહીપતી, તે નરને નાર, ગજ ઉપર વાહન કરયું, વજીર વોળાવા કાજ; માધવ વિપ્ર ને મહીપતે, સોંપ્યું ત્યાંનું રાજ, રત્ન અમુલખ અતી ઘણાં, સોંપ્યા ત્રણ ઘર સુત્ર. માધવ વિપ્ર તણા હુઆ પાંચ પ્રતાપીક પુત્ર. એક વિપ્રને કારણે,એવા કરયાં ઉપાય, એવો દુખભંજન અતી; સાંભળ ભોજ ભટ રાય, એવા પુન્ય જાણ પ્રાક્રમ કરો, પરકાજે દે પ્રાણ; એ શિહાસન તે બેસશે, જે સાહશીક સય સુજાણ પ્રાક્રમ કરયાં જે પુતળી, વિકરમસેન વખાણ; પંડિત કાળીદાસ માધવ પ્રિતે લખ્યાં પુરાણશ્રી ગુજરશુણ અળગો, અધીક જયા ઉલાદ, ભાગ્યશાળી ભાવિક ભલા. આદે અમદાવાદ શ્રીગોડ માળવી વિપ્ર શુભ વેઅનપુરમાં વાસ; તેને પ્રસન્ન થઇ સરસ્વતી, પ્રીત ઘણેરિ પાશ, સમ્યશુભ, શ્રી ગોડ મહાવિરે સ્વર ધામ; શામળાજી સુત તેહનો નીરમળ રૂડુ નામ, કહે પુતળી ભોજ સુણ એવો દુખભંજન રાય, એવાં પ્રાક્રમ જો કરો તો ધરો શીંહાસન પાય, એમ કહીને પુતળી આપે ગઇ આકાશ; એહ કથા પુરણ થઇ, કહે કવી શામળદાસ બ્રાહ્મણ ભાટ ચારણ સહુ, કવી કહે કહુ કરજોડ; શામળભટ કહે સૌ બોલજો, જે જે થી રણછોડ.

વારતા ૨૭ મી લક્ષબુધ્ધીની.

તરૂણ નામની સતાવીસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

ચોપાઇ—શારદાને નામું શીશ, આરાધુ ઉમીયાપત ઇસ,બેટી બહુ ગુણ બ્રાહ્મણ તણી, મોટમ મતી તણીજ મણી દેવી તું મોટી દાતાર, ભાર વિદ્યાની ભંડાર; કરૂણા વાસ રસનાએ કરો, ભંડાર બુદ્ધિ તણા મન ધરો, અકલ અખુટ તું આપ અનુપ, રજિ રાજેશ્રી રાજસરૂપ; વિશ્વ જનેતા વિદ્યા નામ, ધરમ શકળ કેરૂં તું ધામ. મયા કરે તું મોટી માત, વાણિવર દેજે વિક્ષાત; ગુણ સાગર ગરવાપણ ઘણી, તનયા ત્રિલોક સરજી તણી; મન ઇચ્છા મોટીમાહરે, આવ્યો શરણમાં હું તાહરે. દયા દિન જાણી દિજીએ. કલ્યાણી કરૂણા કીજીએ; વિદ્યા તણે વિવેક વિલાસ, પંડીત બેઠા રહે નિત્ય પાસ; શુભ વાતની દે કોઇ શાખ; પલક એકમાં પામે લાખ. જે ભંડારી પાછો ફરે. હુકમ લાખ અડીનો કરે; કરે કોટીધા એવા કામ, બમણ ભોજ પડાવ્યું નામ, કવી જાચકના પરે કોડ, આલોક નહી તેને જોડ, ધ્યાન શાયંકાળ પ્રભાત, અહનિશા વિદ્યાની વાત, અધીક પુન્યની આશ, દેતે સીંહાસન આવ્યું હાથ, લાવ્યો લાયક લક્ષણ લીધ. કોટી પ્રકારે કરૂણા કીધ, ગામ ભોજન કરાવ્યું

ધણું, અતોલ પુન્ય કહુ તે તણું; કૃષ્ણ કૃષ્ણ સ્મરણ તેં કરવું, ધ્યાન ઇશ્વરનું મનમાં ધરવું, આશાન સ્પર્શ કરે જેટલે, તરૂણી નામ બોલી તેટલે; રખે બેસો આશાન એ રાય, જે બેહેથી સુખ ના થાય ભલું ચાહે તો ન કરીશ બોજ; રૂડા છો પણ થાશેરોડા પગ પેંચીને રહયો, એક બોલ તે પ્રત્યે કહયો; શામાટે ના કહો છો તમો, શે નવ બેશી સકીએ અમો. ત્યારે તે બોલી તરૂણી થાલ; તરૂણી કાં બોલે છે આળ; વિક્રમસેન ઉજેણી ધણી, આણુ એક છતરે તાણી જીવ્યા ત્યારે કીધા પ્રાક્રમ, નવ ખંડ શુભ કીધું નામ, તે માટે જે તેવા થાવ, એ સિંહાસન પરજે પાવ. ત્યારે નરપત ચરણે નમ્યો, ઘણા બોલ તરો મુજ ગમ્યો, તેને કેવું પ્રાક્રમ કરયું, ભિક્ષુકને કેમ અભરે ભરયું, સકળ પ્રજા કેમ પામી સુખ. કેમ ટળ્યા દુનિયાના દુખ, નિર્મળ વાત કહોજી નેહ, તોલ તાત કહોને તેહ. ધરૂં તો તેવા થાઉં, નહી તો બેઠો ગુણુજ ગાઉં, ગુણસાગર શ્રી માળવ દેશ, પાપ તણો જ્યાં નહી પ્રવેશ, નગર ઉજેણી અતિ અનુપ; ભારે ભુપત વિક્રમ ભુપ; ઘેર ઘેર શદાવ્રત સંગ. પવિત્ર પ્રુજા શીવના લીંગ. મહીમા ઠાકોર દ્વાર તણા, ગોવીંદના ગુણ ગાએ ઘણા; ચતુર નારી ચાતુર લોક, સહજ મારઅકોઇને નહી શોક. ઘેર ઘેર ગંગાજળ ગોડલા; ઘટ જાણે લંકા ટોડલા. ઈંદ્રપુરી આકારે લખી, સકળ દેશ માંહે છે સુખી; ચાંચર દેવ્યા ત્યાં હરશીદ્ધ વાજા વાજે ત્યાં વિધવિધ. અહનિસ સહુને આણંદ, પદ્મણી વિનાના મંદ, ચંપક વરણાં સઉને ચીર, નીર્મળ શીપા કેરાં નીર. અભી નવો અધિપતીનો ઈંદ્ર. તારા મંડળમાં જેમ ચંદ્ર, વરીષ્ટ ગઉતમ જેવા રૂષી વેદ વચન બોલી તે સુખી. વણીક સઘળા શેઠ સગાળ, દેશ માંહે નહી દુકાળ, ચકતાળ સરખા બારે ભાટ, ચારણ ચતુર વખાણે વાટ. એવી વરણઅઢારે વાસ, તેજ પુંજ પુરણપ્રકાશ; વણવાડી તરૂવરની છાંય, ખીલ્યા કમળ સરોવર માંહ, શોભા જાણે સ્વરગ તણી, ધરમ ધોરંધર અધીપત ધણિ; આણુ ધરમ તણી જ્યાં ધરે, વીત્રન કોઇ ત્યા નવ કરે. રાજ કરે રાજા એ રિત, પ્રજા ઉપર અદકી પ્રીત એવે કામ કરયાતાં બહુ, મુડામાંથી મુઠી કહુ ભારે સરોવર બીંદુ એક, વાતક કહું એ રીતે વિવેક, કહુ એક સભાની વાત, બધે દેશ એની વિક્ષાત.

દોહરા–સિંધ દેશ વીરોમણી, મોડો જ્યાં મેહેરાણ; રાત્ય શંખ રાજા વડો; સકળ કળા સુજાણ, નગરશેઠ એક નગરમાં, ઉતમચંદ અભીધાન; વેપારી ભારે ત્યાંહાં, મહીપત કેરા માન. પુત્ર ચાર તે પાટવી. એક અકથા સાર; એક સતપુહા શહસ્ત્રધા એક લક્ષ પુંચી અપાર. કરોડ પુહા ચોથો કહું, એ ચારના નામ, પાળે તાતની આજ્ઞા. કરે પુણ્યના કામ, અન્નખત ઘેર અતિ ઘણી, અરથ ઘણેરો આથ, ચારપુત્ર કરે ચાકરી, દ્રવ્ય પોતાને હાથ; વાર દિવસ તો વહી ગયા, અલખાન કરતાં આપ. નગર શેઠ દુખીયો પડયો, પ્રૈઢ કેરે પ્રતાપ; ચાર પુત્ર જે ચાતુર છે, તે કહાએ વાત,

આમને કહો કંઈ આમના, વચન પાળીએ તાત. મત્યુ સુજે છે મુજને, સત કહું છું સાર; દેવલોક વિષે જશો આજ થકી દીનચાર એક એક પુત્રવાસો રહો, રક્ષા કારણ ઘેર. બાકી ઠેકાણે સુવે, ઘણા હેતથી ઘેર ઘરમાં ગરથ ઘણો ભરયો ધાન આદ જે દ્રવ્ય તે સરવે લુંટાવજો, માલ ખજાના સરવ. અધોર છે ઓરડો, શોભા નઉતમ સાર; તે મધે મેં મુકીયાં, રતન અમુલખ ચાર. ચારે ભાગે વેહેંચજો, લેજો તે એક અદકું; ઓછું નથી, વાણું મુલ વીવેક.

ચોપાઇ–બોલ્યા તાતજી તેણે દીશ સુત્ર પુત્ર ચેતાવ્યું શીશ; એક દહાડો સઉ સંચર, શેવા તાતની રૂડી કરેઇ દિવસ ચાર થયા છે નેટ, સ્વરગ લોક પધારો શેક. ઉત્તર કામથી કીધ, માલ સકળ લુંટાવી દીધ કરોડ પતીના જેવી રીત, ખરચ્યો દ્રવ્ય તે પુરાણ પ્રીત, મનસા સીધ થયો એક માસ, મળ્યા પ્રીતેથી ચારે પાસ. ઉઘાડીએ ઓરડો આપણો, કહાડીએ ગરથ ઘરમાંથી ઘણો ઉઘાડી ઓરડામાં ગયા. ચારે બાંધવ પાસે રહયા,લીધો દાભડો સોના સરણ. તેમાં રત્ન દીઠાં છે તરણ;કહયા થકી એક ઓછું થયું, કોઇએ લક્ષણ તેનું નવ લહયું, કહો ભાઇ આતે સો કોપ, એક રત્નનો થાયે લોપ; કોને માથે દીજે દોષ, કોને જઇને પુછીએ જોશ. રત્ન ગયું એ કોને હાથ; આપણા વઢીએ તે કોણ સાથ; વઢીએ તે આપણું નહી કામ, ડાહયા કહે છે બધું ગામ, કોને કહીએ રહીએ શરણ,ભાઇ ચાર ને રત્નજ ત્રણ, એ ન વેહેં કેમ લેવાય, જાવા માલ તે કેમ દેવાય. સુજે નહિ એમાં એક વાત, કરી સોચના દાડા સાત; સતબુદ્ધી કહે ખાઇએ સમ, સહસ્ર બુદ્ધી કહે માને કેમ. લક્ષબુદ્ધી કહે કહાડો નામ, કરોડ બુદ્ધી કહે જઇએ ગામ; ઉજેણીપતી વીકરમજ સાગે દુખકરે પર કાજ, જોઇએ એક તમાસો તેહ; નીસરયા આણી ચારે નેહ. પરીક્ષા જોતા જોતા જાય, કોને ન ગણે લેખા માંહ. ચતુર નર પુરાછે ચાર, પ્રાક્રમ તેનો અપરંપાર રટે; સર્વ લોકોના નામ, આવ્યા જ્યાં ઉજેણી ગામ. નથી બીક તન મન કશી,રહ્યા એક સ્થાનક તે વશી. બધા ગામની ચરચા જુવે. ખરા દીન એવા તે ખુવે;એક દીવસ શીપ્રાનું નીર, નાહ્યા ચાર મા જાયા વીર; નીશ ચરચા જોવાને કાજ નીકળ્યો છે વિક્રમ મહારાજ; અદ્રષ્ટ વિદ્યા આપે હોય. દેખી ન શકે તેને કોય;દીઠા ચાર કાયદા વાટ, રહયા રાને જોવા. શું કામ એ મનમાં ધરે, શો વિચાર ચારે જણ કરે; નરપત ઘરનો ચુકવે ન્યાય, તેનું નામ કાજી કહેવાય. કરતો તે તેનું કુળકામ,આવ્યા ચાર જણ તે ઠામ; નેહ ધરી તેને નીરખીયો; કરી પરીક્ષા તને પરખીયો.એક કહે કાજી એનું નામ; સુંપીએ આપણુ એને કામ; બીજો ડાહયો કહે એ કરશે,ત્રીજો કહે તે કારજ થશે, ચોથો કહે જુઓ એ જાત, પ્રગટ છે કોઇ એની ભાત; એક કહે વણીક છે એહ, એથી કામ ન થાઓ તેહ, બીજો કહે જોઉં છું મુખ,વણિકતણું તેનું શું દુઃખ; ત્રીજો કહે ખાધું છે લુણ, એનો દોષ ગણે તેં કુણ, ચોથો કહે મે જાણી

વાત, વણીક જાત છે એની માત, એમાં માલ કહોકી ગરથ;એથી આપણો ન સકે અરથ; એમ કહીને આઘા જાય,તેતો દેખે વિક્રમ રાય,વઢતા દીઠા ઘેટા બેય, જોવા રહ્યા નર ચારે નેહ. એક કહે એ છે બે ભાઇ, બીજો કહે એ બે ઓરમાઇ; ત્રીજો કહે એકઠા એ ચરચા, ચોથો ભુખ્યા ના ભરયા. એમ કહીને આઘા જાય.તેની કેડે વિક્રમરાય; આવ્યું સીમલા કેરૂં ઝાડ,આવ્યા ચારે તેને આડ.ગજરણ પંખી બાઇ ત્યાંહ. બચ્યાં ચાર તે માળા માંહ; એક કહે કાયલાનાં બચ્યાં,તે ગરજણપાળેમેલ્યાં બચ્યાં; બીજો કહે મોટયું ખાધું ઘણું. ગજરણ છે પણ કોયલતણું,ત્રીજોકહે કોપલ નોચણી,તેને પ્રીત ગરજણશુ ઘણી. ગરજણ કોયલે કીધો ભોગ, તે સંતનો શુભ સંજોગ; ચોથો કહે એ એકજ હોય, સંગત એકઠા બોલે મોહોય,એમાંભ્રાંતનરાખો કસી, ગરજણ પણ કોયલમાં વશી; કરે વીચાર એ સુંદર રૂપ.અચરત પામ્યોભારે ભુપ. રૂપ પોતાનું પ્રગટ કરી,સામો આવ્યો હેતજ ધરી.ચારેનીરખ્યા રાજકુમાર,દેવ રૂપ મોટા દાતાર, એક કહેએ મુરખ હોય;એને રખે ધીરો કોય. બીજો કહે મુરખનો તન નીરમળ છે ન્રૂપતનું મન; ત્રીજો કહે છે તસ્કરે જાત,બાકીતો ભાલાછે ભાત. ચોથો કહે વારૂ એ વંશ,અવતારીક નથી એ અંશ. વડુ ખાંપણ છે એક વિવેક. માત પીતા નહી જાતે એક. વીચાર ચારે છાનો કરે, રાજા બોલ રૂદેમાં ધરે;રૂપતેજ છે અપરંપાર અરસપરસ કરયો જુવાર. ચારે જણ નરપતીને નમ્યા, ગુણ ચાતુરી દીઠાં ગમ્યાં,પુછેછે મહીપત મહારાજ, કહો ભાઇ આવ્યા કોણકાજ,કોણ નામતમારો દેશ, ક્યાં પ્રિતે કરવો પરવેશ. સાંભળો મોટા મહીપત મન ઉમેદવાર છું શેરજ અજ્ઞ; બાંધુ બુદ્ધિ સાથે બાકરી, ચતુર નરની કરૂં ચાકરી. મેહેનત મજુરીનોનહિ કામ, કરીએ અકલ થકી એ કામ;રૂપ કામ તેશીઓ દેઉ,મોહો માગ્યો મુસારોલેઉ. નામ તો રાજાજી તમતણા, બીજા પેટ ભરયાં છે ઘણાં;સતબુદ્ધિ પહેલો એક,બીજો સહસ્ર બુદ્ધિ વિવેક, લક્ષબુદ્ધી એક ત્રીજો કોડ, નામ ચોથાનું બધી કરોડ.નામ ચારના શુણીશાં રાય,આનંદ અહકો અંગ ન માય, પરવા પુરણ પ્રીતે પેર,ચાર ચતુરને તેડયા ઘેર,મોહો માગ્યા મુસારા દીધ,કબુલચાકરીચારેકીધ,કરે વીમાસણ રાજા ઘણી,જોઉ ચતુરી ચાકર તણી, પાસે બેશારે આપ પાન,સભા મધ્યે દે છે સનમાન.

દોહરો—એક સમે સભા વીશે. આવ્યા કજીયા ચાર, તે સોપ્યા પેલા ચારને, વાળો ઉત્તર વહેવાર. બે કહે જુઠ ન બોલાશે,ન્યાય ચુકાવો ન્યાય,સભા મધે સાચું કહો, રીઝે બોલ્યો રાય. પ્રથમ એહ ઉભો કરો, ગુનેગારન ધાર; શુળીએ દો ધરમા કહે. એ જાતે છે ચોર પકડયો છે પુરમાં થકી, માલવ કેરે ઘેર ખાતર પાડી ઘરમા ગયો.પીછી એવી પેર સતબુદ્ધી કહે સાસતા, પુછુ એને વાત;ચોર નહી એચતુરછે જોવા દો તે જાત. ચોર કહે હું હું ચોર છું,મારો તુજને ઠામ; સતબુદ્ધી કહે સાચું છે, દેખે બધું ગામ.

ચોપાઇ—ગુનહેગાર કહેતસ્કર અમો,શાને વાર કહોછો તમો; ખાતર પાડી ઘરમાં ગયો; શાહ એ મારે થયો. દોહરો—સત બુદ્ધિ કહે સાંભળો, વાત તણો અંકેરઃ બાર પુરૂષ મેં જાણીયોઃ ચીત ન આવ્યો ચોર, તેને છાનો રાખીઓ, પુછી સઘળી પેર, ઘરનારી પાસે ગયો, ઘણા હેતથી ઘેર, કેહે તારો કયાં ઘરધણી, સોનીની તે નાત; મારે કામ છે તેહનું, ઘડાવવા છે ઘાટ;નારી કહે તે નવ મુઓ મુજને છે બહુ ખાર; અરધી રાતે તે ગયો, લેઇ મારો હાર. પ્રીતે લાવી પિયરથી મોતી છે સેહે સાત, સરખીશેરો સાત છે, તે વનીતા કહીવાત, ભેળવ્યો છે કોઈ ભામની, જારી કરી તે સાથ;આભુષણ જે માહરાં. સુપે તેને હાથ; એ નહી મારો ઘરધણિ હું નહી એની નાર; આજ થકી રહું એકી, એ વાતે નહિ વ્હેવાર.

ચોપાઇ—સાંભળી વાત સતબુદ્ધિ વળ્યો, એકાંતે માલણને મળ્યો;મિત્રસોનીમાલણ તારો. મન માન્યો મેં મીત્ર માહરો. મહીપત આવ્યો છે મુળીને, હવડા ઘાલે છે શુળીએ,મુજને ત્યાં તેડયો એકાંત,બાહબંધ જાણી ભ્રાંત;શાતસે મોતિનો હાર, અરધી રાતે આવ્યો આ ઠાર; સાતશેરની નીશાની તુને, હેતે હાર આપ્યો મુને; આવ્યોહું લોભે લાંચમાંઉગરે પંડ ઘડી પાંચમાં છેતરીવાત કહી છાનીએ. નારીની તે બુદ્ધીએ પાનીએ. હેને કરમાં આપ્યોહાર, લાવ્યો સભામાં નલાગીવાર. રાજા આગળ કારણ કહયું;શાણાપણે સાચુ કહયું, તસ્કરને તો કહાડયો તરત,સાચું બોલકે આવ્યું મરત; શું સાચુ અંકોર, બાર વ્રક્ષ વરે હું ચોર, વળતિ તેડી માલણ ત્યા ભરી સભા રાજાની માંહ; અગત ખેર ધીકાવ્યા તેહ, નાંખ્યો નારીને બાળયો હ,અગની માંહેનાંખ જેટલે,સતબુદ્ધી બોલ્યો તેટલે,આ વેળા સાચું બોલો આપ, ગુન્હા સરવે કરશું માફ, ઓળખે ઇશ્વરને આજ,કહે વાત મુકીને લાજ, ત્યારે માલણ બોલી સાચ, વચમાં સાક્ષ સુરજની વાચ. સોની પાસે દીઠુંધન,મેં કરયું લેવાનુ મન; ચેતાવ્યો મેં મારે ધણી; પ્રાકમ પ્રીત દેખાડો ઘણી. એ પાસે જે હુતો ગરથ, લીધો વાઇસે જે સમરથ એકરહયો એ પાસે હાર,અમો ઘર નાંહે કર્યો વીચાર મધરાત મંદિર આવજો. હુશીયારી સાથે લાવજો. ધરણી,નવ દેખે જેમ ખાતર દઇઆવ્યો તે તેમ મોહ પામ્યો તે આકળો થયો. અડધી રાતે આવી રહયો,મારા હાથમાં આપ્યો હાર, પાડી બુમ મારે ભરથાર.ખાધી બ્હાર જયારે આવીસહુ લોકે તસ્કાર જાણીયો, વડો એહ અમારે વાંક. ઇશ્વર આણુ એ સાચો આંક.

દોહરો—ગુન્હેગાર માળી કરયો સાચો સોની સરવ; પાછો અપાવ્યો પ્રીતથી.લીધો હાર તે દ્રવ્ય. શીરપાવ સોનીને કરયો. હવે ન કરીશ એ કામ;ખરવાહન માળીન કરયો, દેખે બધું ગામ, સતબુધી પાસે તેડયો,પુરી ધરિને પ્રીત; તે એનેકેમ ઓળખ્યો રૂડી હિઠી રીત એમાં અચરત કશું, શો મેં મારયો મેહ, એમ કહે આપની હું જાતે છું ચોર.

ચોપાઈ—ભાગ્યો સંદેહ મનથી ઠરચો,બીજો કજીઓ આગળ ધરયો;ફરીયાદ કરી અહકી જાહરે, પછી વાત તેને તાહરે.એ જન ચાર અમારૂ ગામ,હઠીસંગ છે મારૂ નામ; કહેતાં તો આવે છે લાજ. જાતક્ષત્રી રજપુતે રાજ,ઘેર ઠકરાણું સુંદર રૂપ. ભામની તે પણ ભારે ભુખ.અવસર દીન હતો દુડલો ગયો પહેરવા ચુડલો. ચુડગર તે ત્યાં બેઠા હાટ, મીત્ર મળ્યો એક મુજને વાટ,તેને તો ઉઠી હું મળ્યો. શોક મારા રુદેથી રળ્યો વાતો કરતા,ચાલ્યા વિર જ્યાં પુરે વહાણ નદીની તિર; મેં કહ્યું નથી ચાકરિ,ઘરનું ખરચ અલખત આ કરી. ચૌલસપાર સમીત્ર કહયો હું ચાકર વહાણ વટીનો રહયો, પલક એક રહયાની પેર, ખબર ન કહાવી ઘરના પેર મે જાણ્યું ઘડી એક થશે;વાટ જોઇ મન રીઝશે,જાવતી મહેલી જોબન વેશ. પરધરતી ચાલ્યો પર દેશ;વાટ જોઇને વિનતા રહી, ચીંતા ચતુરાને બહુ થઇ,નદી વાતને જુવે વાટ;એક ઝવેરી આવ્યો હાટ, પુછી પ્રેમદાને લીધો પાર; તેડી ગયો ઘેર તે નરનાર, દેખાડ્યા અમુલક દામ, ઠગી નરદાખીતે ઠામ;નીચબુદ્ધિ નારીએ કરી ઠગનિ પાસે રહી તે ઠરી;વિત્યા વરસએમ કરતાં બાર, પ્રગટ્યા બાળક એને ચાર. ફરી આવ્યા અમે આ ગ્રામ. ગયા આપ રહેતાં તે ઠામ.પુછ્યા લોક પાડોશી બહુ,ઠપકો દેવા લાગ્યા સહુ. તમો નારને તેડી ગયા,બાર વરસ છાના કયાં રહયાં; કયાં કામની મેલી આવીયા,એકલા કેમ આવીયા. ત્યારે મેં તો ઘશીયાહાથ, બોલી નશકયો સજનીસાથ.પાછોફરીને આવ્યો વાટ, જ્યાં છે ચુડગર કેરૂં હાટ; ચાર પહોર તો બેસી રહયો,શોકાતુર મનમાં હું થયો, તે સાથે મેં બાંધી પ્રીત;કહી બધી રામાની રીત,તેડી ગયો પછે એક ભાગી મારાં મનની ભ્રાંત,ઝવેરી જાતે છે લુંડ. અમ ગરિબને દે એમ દંડ;દામ મદ છે એને દેહ, પરાસ રહેવું મારે તેહ.થયાં વરસ એકને બાર; આવ્યા હતાં એક નર નાર;કોણ જાણે નર કયાં ગયો,તેનો સંદેહ અમને થયો,એકલી બેઠીતી કામની;ભોળવીછે એણે ભામની;તરકે પછી બીજી હોય તેતો વાત ન જાણે કોય, તારી હોય તો ઓળખ આઠમ,ઠામ ન લેશો એ મારૂં નામ લાઠ બાથે નહિ પુરૂ પડે, અમ સાથે એ આવી વડે પ્રીછી વાત પટંતરપેર,ગયો ઝવેરી કેરે ઘેર. મોઘા મોતી જોઇએમાહરે રખાડ જણુસ જોઇએ તાહરે,કહાડે મોતી નિહાળ નમે. એક વસ્ત એને નવ ગમે. જ્યારે ગયો હું માના સુજાણુલેવા દિસે છે મોટા પહાણ. મે તે સાથે કીધીરાડ. મારી આને ગમે તે ટહાડ;વચન સાંભળ્યું ઘરમાં નાર, આવી તતક્ષણ તે તો બહાર, મેંતો ઓળખી ઝાલ્યા હાથ. થઇ રાઢ ઝવેરીસાથ, મારી નાર અપાવોદિશ જુઠા કેરૂ છેદો શીશ, તેડયો ઝવેરી પડદો ખોલ. અલ્યા ભાઇ તું સાચું બોલ, તે ઝવેરીએ જોડયા હાથ, બોલ્યા સહુ સભાની સાથ; ગયો બજારમાં, હું જ્યારે. બેઠીતી નારી ત્યાહરે,અરીપરી દોહેદસ જોય.નેત્ર નીરભરી ને રોય,પુછી મે તેઓને વાત, એકજ મારે રેહેવું રાત, તેડી ગયો હું મારે વાસ, પ્રીત ધરીને રાખા- પાસ; મેડીમા-

બીપાં દીઠું ધન,ડળકયુંએ માનનીનું મન,મોકલવા માંડી નવ ગઇ,વર ધણિઆણિ થઇને રહિ, અરભંક આવ્યાં તેને ચાર, આજ થવા આવ્યો ભરથાર, સાચો અક્ષર એહેજ આંક, નથી બીજો કાંઇ મારો વાંક. જો માને ધણીનું મન,તોએ બરાબરઆપુ ધન. પુછયો પટતરો નારી તણું તારે કો ઉપર મન ઘણું. કહે સુંદરી સાચી વાત એને ઘેર રહિહું એક રાત, બીજે દીવસે તેડી ગયો, ત્યાંથકી અલોપજ થયો.ઓળખાણ એની સાથે નથી.કંથ ઝવેરી મારો નથી,રજાવંત હોય નારી જ્યાં,સભા સહુકહે જાશે ત્યાંહ;શાહબુદ્ધ કહે ખોટી વાત,જેણે ઝાલ્યો જુવતીનો હાથ,ઝખમારી ઝવેરી જશે. ટકરાણી ટાકારની ઠશે; કાંઇક રતન આપણું પડયું, વાટે જાતાં કોઇકને જડયું, સુખ ભોગવે ખાતે ધણી, જ્યાર લગી ના દેખે ધણી;ઓળખેતો તે માગી લે હાના તેને કોણજ કહે,ચાચું માન્યું સૌ કો સાથ, સુંપી શામા શુ શીનેહાથ લોક કહે જુવતી જેહની, બેટા બેટી તો તેહનિ.

દોહરા–શહસ્ત્રબુદ્ધિ કહે સાંભળો, કહું પટંતરે પેર; વિપ્રે વાવી તુંબડી, તેતો પોતાને ઘેર.વેલો વાધ્યો વૃક્ષનો;સ્વારી કીધી શેવ; પ્રસર્યો પાડોશીતણે ચડયો નિહાળી નેવ. તે ફળ લાગ્યાં તુંબડાં દશ પાંચને વિશ; આવ્યું તેણે વેડીયાં, ચડીપાડોસણને રિસ, એક કહે મેં વાવીયાં, બીજો કહે માહરૂં બાર; તે ફળ તે કેને ઘટે ત્રધ કરો વીચાર. તરણ તાહરે બારણે રહિ, જે આવે વેલા સાથ; તેટલાં ફળતો તાહરા, બાકી એની સાથ; વેલે વળગ્યા આવિયાં, તે વાવણહારે લીધ; અળગા રહ્યા જે એહથી,તેનો પાડોશીને દીધ. નારિને કહે નીસરો,બાળા વળગે બાંહ,તે જાશે જુવતિ કને,બીજા રહેશે આંહ ઉછંગે. એક તેડીઓ એક વળગ્યું બાહે વરત; બેલાજી ઘરમાં ગયા ચુકયો ન્યાય તે તરત.

ચોપાઇ–તીજો કજીયો કરી સમક્ષ, ચુકવ્યો જેણે બુધ્ધિલક્ષ,એક પુરૂષને નારી એક, કરી અરજ વાણિ વિવેક, પ્રથમ પુછી નારી હાથ, શા દાવો રાખે એ સાથ; સભા ભરી બધી ભરપુર, બેઠો નરપત આણ નુર, નારી કહે સાંભળ નાથ,ખતલખી આપ્યું એણે હાથ; પુરા કોરા છે બત્રીસ. જાણ પડે તેમાં જુગદિશ. દિવસ તે આપ્યોનો કાયદો,કહ્યુ બત્રીસ તણો વાયદો;નીત નીત પ્રિતે આપે એક,વાયદોચુકે વિવેક,પણ એકે થાય પાખંડ,તો સત રૂપીઆ આપે દંડ;એકત્રીસ દિવસ એકત્રીશ ભરયાં એને મનયો પુરા કરયા, બત્રીશ થયા પુરાદન,રહયો એક અમારે મન; માગુ એક તે વહેવારના;સતમાશે તે ગુન્હેગારના. કોઇ તણી નવ રાખે લાજ,જુઠાને સુ લીએ દે; આજ; પુરૂષ તેડિને પુછિ વાણ. સાચુ બોલો ચતુર સુજાણ. નર કહેખત લખિ આપ્યુ. ખરૂં, કરેયો વાયદો બોલ્યું ધરૂં: ગુન્હેગારના સાત તે સાચ.ખોટું એ નવ બોલે વાચ. ધીરજ એને મન ના રહી.આકુળ વ્યાકુળ અહકી થઇ;સો અદકા લેવા કારણે;આવી બળ કરી બારણે; માહરો ચાકર હુતો તાંહ માલ ઉતો તેના ઘર

માંહ;તે એણિયે પુંચિ લીધ;માહરે ચાકર તે દિધ;માહરે મનતો દેવું વળયું, જેમ તેમ તેને આપવું ટળ્યું; ભરિ પુરિને આપ્યું અમો,મળે પડે છે તે વારો તમો;સહુ સભા તો અચરત જોય, એના પાર ન પામે કોય; એ વાત અહિંઆથી રહિ, બીજી વાત એક જાહેર થઇ. તેહ પણએક નરનેનાર,રાઢ કરતાં આવ્યાતે ઠાર, મરવા જાઉં છું આપે અમો ન્યાય ચુકાવો રાજા તમો. કરોડ બુધીને કહે છે રાજ અરજ સાંભળો એનીઆજ વારૂ કહિ શલામજ કરિ;પ્રથમ તો પુછે સુંદરી,કહે દાવો રાએછે કશો. શાચ બોલ શભામાં વસો; શામા કહે સાંભળજો સરવ, ગુરૂ જુઠો નહિ બોલું મરત; એક ખેડમેં ઝાત્રા કરી,વાવ્યા જવલીતા તાહરી.કમી કશીને કથતો ચડયા, ભર જોબનમાં આવી અડયા; લીલા લીલા સઘળા દિશે,હેતે દિઠું હઇયુ નહિ શે;હું ખેતર રાખું ઉતરમાંહ, એટલે પંથી આવ્યોત્યાંહ દીવશો દેવ શોભતો સાર, તેતો અશ્વ હું તો અશ્વર, અશ્વ એણે કીધી આળ, ઘોડો બાંધ્યો જવની પાળ,મેં એને આગળથી કહયું; રાતે તો નહીં જાએ કહયું; તારો ઘોડો એ જવ ચરે, મારૂ ખેતર ભેલી ભરે, ત્યારેએ બોલ્યો જન જોય માહરે;ઘોડો મારે વશહેરય બાંધુ વશ કરી માહરે, નવ અડે જવ ખેતર નાહરે. એઘોડો તારા ચવ ચરે શેહેજ દ્રઇ અધીનવ કરે; માહરો ઘોડો મુજ વશ હોયે, એ ચીંતા નવ રાખે કોય.

દોહરો—એ ઘોડો જો છુટસે જવ ચઢશે ચોટ,તો સતઆપુ સેહેજમાં તારેશાની ખોટ; કરી હોડ હાથે થકી. લખ્યા ખેત્ર એક વાત; આવ્યો ઘોડો ત્યાં રહયા, થઇ ત્યાં રાત. બહેકયો પાછલી બે ઘડી, છુટયો દાવો દોર, પેઠો જવના ખેત્રમાં, અધથઇ અંકોર, ખેતર ધણી તે નાંખ્યું; ભલી ભેલાડી ભેલ;સાહયો નવ રહે સોવરા, ખરી વાતનો ખેલ,સો પરઠયા છે સામટા;ના આપે નાની જાય; અરજ કરૂ છુ અધીપતી વેગે વારે ધાય. જુઠાને દે શુળીએ, શાચાને શત આપ;ન્યાય ચુકાવો નરપતી, બેમાં એનજ સ્થાપ. પછે પુરૂષને પુછીયું કહે તું તારિ ગત;સાચુ કે જુઠું કહયું, માનની એતો મન કામનીએ કહયું જેટલું સરવે સાચું હોય; જવ માત્ર જુઠું નથી;ખોડમાં દેશો કાઇ મેં બાંધ્યો ઘોડા મોં કને ઘણે પ્રકારે ગાંઠ; તે છોડયા વીણુ છુટે નહી પાકી બાંધી ગાંઠ; આખી રાત આકંદમાં, રગે પીતી રાત; ન ચીંત પણે નીદ્રા કરી,પ્રોઢ હવો પ્રભાત કોડે ઉઠી કામની. જોયો નીદ્રા લાગ, હાથ છોડી હેતથી, ઘોડા તણી તો બાગ, છોડયો ઝાલ્યો કેમ રહે, ખેડયો ખેતર માંહ; ભેલ પાણી ભારે પણે, તોલ કરયુ નહી તાંહ, જવચરયા જોતે જોખમાં. પેટ ભરીને પુર; નીમેખ નુન્ય રાખી નહી, સાથે થઇને સુર. છોડયો એણીયે છતરી, અની ચરીયો એ આંક, પડેગળે એ પ્રેમદા, બેમાકોનો વાંક જુગતિએ છોડયો તવ ચરયો;સાચી થાય સર્વ જુઠી એ જુઠી કરે સામી માગે દ્રવ્યે પાસે કજીઓ પહેલો હતો, વઢ્યાં હતાં નર નાર, લાંઠ કહી લક્ષ્મુધીએ સામા નહી તું સાર. વાંક કહાડયો વનીતા તણો, કરોડ બુધીએ

કરોડ જુગબાધે જુઠી કરી,જુવતી કેરી જોડ,રાજા કહે રહો સાંસતા; એ તાંહાં જુવો આંક; સાચી એ બે સુંદરી,વેદ પુરૂષનો વાંક,સો આપે તો શાખપણુ, જવાદેજો ઘેર પુરૂષ સાચા કેમ થયા; જેઉ એ બેઉની પેર; લક્ષણુધીને કરોડ બુધી, બે તેડયાં એકાંત વાત વિસ્તારી કહે મુને, ભાગો મનની બ્રાંત.

ચોપાઇ–સુંદર એક સરોવર તીર, નારીયો ભરતીતી નીર; રૂડાં છેરઢીયાળા રૂપ અકલવંત ઘણિ અનુપ, આકારે જાણે અપ્છરા, મદમાતિ પોતે મછરા, ભરી નીર જાએ જેટલે,આ બે પુરૂષ આવ્યા તેટલે;એ બે પણુ છે ચતુર સુજાણુ, ખરી પરીક્ષા કેરી ખાણુ,જુવતીને દિઠી જ્યાહરે, પુરૂષ એક બોલ્યો ત્યાહયે કરી માંહો માંહે વાત આ રામા જે રાખે રાત; ચાર પહોરની છત્રીસ ઘડી, રહુ નામની સાથે અહી. એક એક ઘડીએ જુવંતી જેગ, કરૂ વાર બત્રીસ ભોગ; એક વાર જે ચુકી જાઉં, એ કહે ઓશીંગલ થાઉં. ત્યાર પછી બીજો બોલીઓ પહડો આપ તણો બોલીઓ સાંભળને તું મારિ વાત, એ જુવંતિ જે રાખે રાત કોટી ઉપાય કામની કરે, મારૂ મન એથી નવ ડરે; સ્ત્રી ચારત્ર કરે શણુગાર, ન ડગુ એથી લગાર. ચુકું નહિ એ સાથે રેખ તે વાતે લખી આપુ લેખ; ચાર પોહોરમાં ચુકું અમો. તો માહોનું માગ્યું લેજો તમો.એવી વાત બે પુરૂષે કરી સારી પેરે સુણ્યું સુંદરિ, સનમુખ આવી ઉભી રહિ, વાત એત્રી પુરૂષને કહી. અલ્યા જુડા બોલોછો બોલ. વધારોછો પોતાનું તોલ. તમે કરીએ વાતો ગળી, તે સારી પેરે સાંભળી, હુંસ હોય તો આવો ઘેર. હારજીત ની પરહો પેર, સો સો રૂપીયા સાટુ કરો વચન બોલ કર ઉપર ધરો વીશ પોહોર તણો વાયદો, કરી ગયા રાખી કાયદો,બોલજ તે શું બોલ્યા ત્યાંહ પ્રાકરણુ તો નહિ પોતા માંહ ટુટ મુટ ખાડલીએ પડયા, ઉચાટ ઘણેરા મનમાં અડયા, બત્રીસ લક્ષણી બન્ને નાર, તે વનીતાએ કર્યો વિચાર શા માટે ઝુરોછો આપ,જુઠું બોલો તો બ્રહ્મહત્યા પાપ,કામની આગળ માંડી કહ્યું,વાતજ કરતાં વિપ્રીત થયું નથી જતાતો વચનજ જશે, જઇએ છે તો દંડજ થશે, બોલ્યો છું તે તો નહી પળે,કામની માગે તે કેમ મળે; પ્રથમ પ્રેમદા બોલી એક, સાંભળ સ્વામી વાત વીવેક; આપુ અઉષધ બહરદિ બુધ, બત્રીસ શેર ઉકાળો દુધ, બત્રીસ કલાક નાંખો તે માંહે ચાકર જાલી રહેશે ત્યાંહ, બત્રીસ રૂપિયા બેશશે, પુરષારથ ઘટમાં પેસશે,જ્યારે થાએ પુરી ઘડી. શેર દુધની પીજો પડી, બહાર જઇને પીજો દુધ, તેહ બતાવી નારી બધુ જોરાવર પણે જોગવે; ભાવેથી ભામની ભોગવે.આ પુરૂષ તો તાજો થયો. બીજી કામનીયે બોલજ કહયો. અરે નાથ શું પોઢી રહો, દુઃખ હોય તે મુજને કહો; કંથ કહે સાંભળ ભામની, ભુંડી વાતે ભામની, તે સાથે પાડી મે હોડ, તે કેમ પોચે મારા કોડ. નપુશકને આવે નુર, કાયરને ચઢે છે સુર, એવી જુવતી પાસે જાઉં; જીતું તેવો કયાંથી થાઉં. હાવ ભાવ કરે જેટલે, પ્રેમદાં નરમ પાડે તેટલે. નથી જતો તો જાએ બોલ, જઇએ

છે તો ખોઇએ તોલ.

દોહરા—કામની કહે કહ્યું તે કરો; દશ દોરી નવ નાડ,બાંધો તેહને બળકરીઅઢ કી માને આડ. વરેહ જાગ્યા દ્યોો, બાંધો ને તેના ઠામ: જ્યાર સુધી છુટે નહી, દેહના આપે કામ.સુખે જઇને ત્યાંહ રહો, પ્રેમદા પાસે પ્રીત; કહે કામની સુખે કરો વાખ ચરીત્રે રીત. એવું કહેતાં હરખીયા વડબુદ્ધિ બે વીર, ઉપાય કરીને આવીઆ, નીરમળ સરોવર તીર. દીવસ એક ઘડી રહયો;કામની આવી કોય; નીરખી હરખી નારીયો, દીઠી જુવંતી જોડ. સાન કરી શામા ગઇ, પુઠે પુરૂષ પળાય; ઉતાવળા એ-કાંત બે, તારૂણી તત્પર થાય. બે જણુ જુદે માળીયે, એક નર એક નાર, પરઠયો તેને પ્રેમસું, કરયા વીવેક વિચાર. અકેક ઘડાંએ કરે દુધનો યોગ;એકત્રીસ એમ કોડે કરયા ભામની સાથે ભોગ. ચેતી મનમાં ચીતની, એતો વીપ્રીત વાત; નારી જોવા નીસરી, રહી એક મહુરત રાત. બાળક ઉભો બારણે, તેના હાથમાં દુધ, કાઢી લીધું કર થકી, પીવું પ્રેમદા બુદ્ધ. સુતી જઇને સેજમાં. નર આવ્યો નીજ ઠામ, ચાકરકર દીઠો નહીં, કોડ વણુસાડ્યું કામ. વીતી રાત વહાનું થયું વનીતા કહે વીવેક, સત આપોજી સામટા, ઓછો ઉતરયો એક; પુરૂષ કહેરે પ્રેમદા, તે લીધો મારો માલ સો આપ તું સુંદરી, ત્યારે મેલું પ્યાર, વઢી પડયા એ બે જણાં, રચીયો એ પરપંચ; ન્યાય ચુકાવા આવીયાં પરઠી એ પરપંચ, વાત ઉચરી કેમ કરે, નરમાં નારી નેટ; લેહેણા દેવાને મશે, ઠગ કરી આવ્યો ઠેઠ. એ મત તો થઇ એહની, બીજાની કહું વાત, પોહોંચ્યો કંઠ પ્રીતે કરી; પડી જેવારે રાત; હાવ ભાવ પરપંચ બહુ, કામની કીધા કરોડ;ઠગે નહી દીલ તેહનું, માનની મેલ્યો મેહ. આલિંગન અદકાં કરે, ચું-બન તો ચોસાત, પલક પુરૂષ ઠગે નહીં સ્ત્રી ચરીત્ર સેહેસાત, બે ઘટીકા બાકી રહી, ચતુરા ચેતી ચીન; નીંદ્રાવશ તે નર થયો, ખરે દીલથી ખચીત. તારૂણીએ જોયાં તે તેના, કરી ઉઘાડાં અંગ; બધી નાડીયો બંધ કરી રામા લાગ્યા રંગ. છોડી નાંખી ભળ કરી, જાગ્યો જન તે ઠામ; શરીર સઘળે વ્યાપી રહયો, કામની સંગે કામ.ભો ગવી ભાવે ભામની, સારી પેર સુજાણ; વહાણું વાયુ તેટલે, વનીતા બોલી વાણ. પુરૂષ આળ પરઠ્યું મુને, જે બોલ્યા છે બોલ; ચતુર થઇ તું ચુકીયો. ખોયું તાહરૂં તોલ.નર કહે નારી સાંભળો; મન વિચારી જોય; તારે મોઢે તું કહે કબુલ કરે નહી કોય તે છેતરીને છોડીયો, મેં રાખ્યું તારૂં નામ કબુલ કરો તે કામની, તારી મળે કામ માગુ સત તારી કને, જુવતી બોલે જુઠ; ન્યાય કરવા નૃપ કને, આ વેળા તું ઉઠ.કંક ઉઘાડું કયમ કહું; વારૂ કરી વીચાર; ખાતે જન ખેતર કહયું; પુરૂષ વતો ચાર છોડી મેલ્યો છેતરી, તેહ જોખમાં જાય; રીઝે રૂડુ દેખતાં, ખપ હોય તો ખાય; નાડ ના છોડત એહની.તો નવ ચુકત દેહ;સાચો પુરૂષ સુલક્ષણો, જુઠી જુવતી એહ. પહેલી નારી પરોઢીએ, ઉઠીને નવ જાય; તો બત્રીસે પુરાં કરે. કળી શકે નહીં કાય.

જુઠી એ બે સુંદરી, સાચા નર બે નેટ; વનીતા વાદ કરે ઘણા, તે તો ડહાપણુ વેઠ. વીકરમ કહે કેમ માનીએ,એહ નામ નહી વાત; પુછયું સરવ પટંતરે. ખરી માનવી અખ્યાત ન્યાય ચુકાવ્યો નરનારનો, મુળ મનાવ્યું મન;સતસત આપ્યા ઘેરથી,ધરણી પતને ધન ભાર રાખ્યો તે ભુપતી, અકલ કરી એકાંત;બુદ્ધી વધારી બેયની, ભાગી મનની ભરાંત.વનીતાને વોળાવીયાં, જુઠા બોલી જાર;ચાકર ઉપર ચીત કરયું, ન્યાય ચુકાવી ચાર, વીક્રમસેને વીચારીયું, દીલ ડાહ્યા એ થાય; મોટા મન કહે મહીપતી, માન ભંગ થઇ જાય.

ચોપાઇ—વીક્રમસેન વીચારી બુધ્ધ,એ ચારેમાં શી છે શુધ્ધ; પ્રથમ કાજીને કુડોક હયો લક્ષણ ઘેટાનો લહયો.પછી વાત અજરણની કરી, મારી નિદ્રા મનમાં ધરી;ડાહયા થઈ નગરમાં ફરે; કરૂ ઉપાય એ ચારે મરે. ચાર ખત રાજાએ લખ્યા, છાની વાત કોઈ નવ ભખ્યાં;જાણે એક પોતાનું મન.બીડયા કાગળ કરી જતન,તે ઉપર પોતાની મોહોર, ચારે મોકલ્યા ચારે કોર; ચરાચર જોજન ચારે દેશ, કરો ઉતાવળા પુર પ્રવેશ ઉતાવળા અહીંયાં આવજો; પ્રતી ઉત્તર પાછો લાવજો, ચાર પત્ર લેઇ તે ગયા; કહયાં નામ તે ઠામે રહયા.પ્રથમ સત બુધ્ધિ છે નામ, આપ્યો કાગળ તેણેઠામ તેણે વાંચી જોયું પત્ર, સતબુધ્ધિ સાથે બોલ્યા તરત; કો ભાઇ કાગળ લાવ્યા તમો, તે વડા કરીએ છીએ અમો. કાન નાક છેદન કર, નીર વાહન ગામે ફેરવું; દીસંતી દેવ સરખા આપ, શો ન્યાય કરો છે પાપ; શું વણસાડયુ છે રાજા તણું, દુઃખ સહેવા મોકલીયા ઘણું.સતબુધ્ધિ કહે કહીએ અમો કદાચ વળતુ ન કરો તમો;કામ ખરાબ અનારૂં થાય.કરે રીસ અમને રાય;માટે જે લખ્યું તે કરો, ઘડી એક ખોટી નવ કરો. હશી બોલ એવો મન અડયો, ત્યારે ભાર અહંકેરો પડયો. મહારાજ સમ છે તુજને આજ.જો ન કહુ તારૂ મન કાજ; કાગળમાં લખ્યું છે એમ, તમો હશીને બોલ્યા કેમ દોહરો—સતબુધ્ધિએ સાચું કહ્યું, એક ઓસડ મારે વરત; કાનનાક સાજા થશે, ઘડી ચારમાં તરત. ખરવાહન કરી ફેરવો, ગામ તાહરે જાગ; અણુચાંતવી ઉડશે,તારા ગામમાં આગ એ કરવે સમરથ નથી, વીક્રમ પોતે વાસ; જોવા તમાસો માહરો પરઠવો છે પરવાસ,અજર કેરો જડી એકની, તો તો મારા સમ; મોટો મહીપતી જે લખે તે ના પાળે કેમ.

ચોપાઇ—તેણે મન વીચારી પેર, એને મોકલ્યો મારે ઘેર; એ તો કાંઇક કઉતક વાત;હું તો નવ કરૂ મારી જાત સાજી દેહ તમે તો રાખો,પ્રતી ઉતર પોતાનો લાખો સાબાશ રાજા સમા છો ઘણું, ગામ બળાવતાતા અમ તણું; અમારૂં લખ્યું નહિ મરે, પરદુઃખભંજન તમને નહિ ઘટે, ઘણો ઠપકો દેઇને સાથ.કાગળસોંપ્યો સતબુદ્ધિ હાથ. સહસ્ત્રબુદ્ધિ ગયો છે જ્યાંહ તેણે આપ્યો તે કાગળ ત્યાંહ. કાગળ વાંચી બોલ્યો તેહ, તે ઉપર આણીને નેહ; ભાઇ તારો શો પડાંઓ વાંક, અહીંયાં મોક-

કહ્યો આડે આક; લખ્યું લેખ માંહે પાળજો. ખેર અંગ માંહે બાળજો, બાળવા તાકી અગની કાય, તેની કરવી શી ચીંતાય; એક વાતનું આવી અડયું,તમારે અહીંયાં મરવુ પડયું. દોહરો—અજર ન કરો એ વાતમાં, ઘડી એકની ઘેર,હર હર કરીને હોમ કર, જે પરઠી છે પેર. લખ્યું ના પાળે રાયનું, લુટે તારૂ ગામ; અજર કરે એક ઘડી, તે નહી તારૂ કામ,

ચોપાઇ—સહસ્રબુદ્ધિ સાચીકહે વાણ,ના કહેતો ઇશ્વરની આણ; બોલ હશીને એવો કહયો, અચરત પામી તે તો રહયો. મારે મન તો ભરાંતજ વસે,ઇહાં મોકલ્યા કઉતક હશે;સહસ્રબુદ્ધિ કહે કહુ જો તુને,તો નાખો નહી અગની મુને;અપવાદ આવે મારે શીશ, કરે રાય અમ સાથે રીસ; ત્યારે પેલો લાવ્યો પાસ, તેડી ગયો એકાંતે જાગ મારા સમ જો સાચુ કહો,ત્યાં ન જાઓ તો અહીયાં રહો;સહસ્રબુદ્ધિ કહે સાંભળ વાત તારે ગામ થશે ઉત્પાત, મેં ઉપાસન અગનીનું કરયું વશ કીધો અગની મન કરયું વશ કરિ બાંધી દીધો તેહ, બાળે નહી તે મારો દેહ, તે પરિક્ષા રાજાએ જે રાખ્યા ચાકર મનડું મોહી;કાંઇ તમ સાથે દીલમાં વેર, મોકલ્યો મુને તમારેઘેર; નાંખો અહી અંગારા કાપ, થશે ધુમાડો બાધે ગામ; નાકે વાસના આવે મોડ,સઉનો દેહ થશે રોગ.કોટીરાય થસે તુજ નામ, હુ જઇશ ઉજેણી ગામ; બાળે રાજા મુજને ત્યાંહ વારેકાણુ ઉજેણિમાંહ,શીઘ્ર કરોલખ્યું પાળીએ, મારી દેહ અગની બાળીએ; હવે કરો હમારી પેર;પછે જઉ હું મારે ઘેર. દોહરા—કાપ્યો ધણી તે ગામનો, લખ્યો પર એક હાથ સાબાશ રાય વીક્રમ તુને,સારૂ કૃત્ય એ સાથ નથી વણસાડયુ તાહરૂ, નથી વાચાનો લોપ;પુંડે નિંદા કરીશઅમ ઉપર કોપ,કદાચીત ચુકયાં અમો, મુરખ છે એમ મન, તોયે તમોને ઘટે નહિ, રૂડા છો રાજન.

ચોપાપ—પત્ર લખી આપ્યો તેહને, નવ બોલ્યો તેનિ દેહ,લક્ષબુદ્ધી મોકલ્યો છે જ્યાહ, શું નીપન્યુ તે ગામ ત્યાંહ; આપી પત્ર તે ઉભો રહયો; વાંચી ઉતર તેણે કહયો, ઓરે ભાઇ ભલે આવીઆ;આ કાગળ તે શો લાવીયા; એમાં લખ્યું તે પાળુ અમો; મ્રત્યુ પામશો તરતજ તમો; ગળુ છેદ કે ઘોળજો ઝેર ઘણુ તેજ ઉપર છે વેર, પીજો તે પોતાને હાથ; સોંપશો નહી કોઇ ચાકર હાથ.વારતો ન લગાડવી વળી દેજો ઝેર એને આ ઘડી; માટે જેર ઘોળું જું અમો કરો સાધન ન રહો તમો એવો બોલ રૂદમાં વેસ્યો, લક્ષબુદ્ધી હેતેથી હસ્યો.કરમ અડાટે પોતે હાથ, તે બોલ્યોલક્ષબુધી સાથ:હસુ આવે છે સુખે કહીએ,મોત ભાગો તું શાનો બીએ,હાથ અડાડયો આપે કરમ, મારા સમ તે કહોવે મરમ; લક્ષબુધી કહે નહી કહુ અમો, પીધી જેર ઘોળજો તમો. તારા હાથનો પ્યાલો પીઉ. મોત થકી હુમાને નહી બીહુ, મોત નથી એમાં માહરૂં, રહયુ આયુષ આવિ તાહરૂં. તમો નહોને સાધન કરો. મારા હાથમાં પ્યાલો ધરો; કરો પુન્ય ધરમને કામ. સુપે પુત્ર વહાલાને ગામ, રૂડુ જાણે ચેતાજુ

અમો, પીશુ અમોને મરસો તમો, માડે હાથ અડાડયો કરમ. તે મુજ પાસે કરાવો ધરમ કર ઉતાવળ લાગે વાર, તેમ તેમ પેલાને પડીઓ ભાવ, ખોટી કરે ન બને માહારે, પીઉ જેર હાથે તાહરે.દુખ કેરા શાગરમાં પડયો,લાગી પાગ એકાંતે અડયો અલાવાલા કીધા ઘણા, સંદેહ ભાગ્યા મનડા તણા, તમો પીયોને મરિએ અમો; એ અચરત કહો ભાઇ તમો;બીજાનો પાયો નવ પીઉ, તુને લેખ્યું તે કારણ કીયું ઇશ્વર આણુથી સાચુ કહો અમે તો વાસ અમારે રહો; લક્ષબુધી કહે વીવેક. મુજમાં વીદ્યા મોટી એક. ગુરૂ કામરૂ દેસે આપ;પામ્યો વીદયા દે વીપ્ર તાપ, જે મુજને ઠારે તે ઠરે. જે મુજને મારે તે મરે,કપટ મુજ સાથે નવ અડે વિખ મુજને દે તેને ચડે તે રાજા આગળ ભાખીયો મુજને તો ચાકર રાખીયો કાંઇક તુજશું દીસે વેર. તારે હાથે પીવરાવું ઝેર, મારનારા હોય તો રાજા પાય; કોણ જોરાવર કરશે નાય, માટે તારે હાથે પાઓ. સ્વરગ લોકમાં સેજે જાઓ.ખોટી એમને નવ કીજીએ,લાવ જેર પ્યાલો દીજીયે. નીસચે માનિ તેણે વાત, જોખમ ઉપજે મારી જાત. એહ કામ હું નવ કરૂં, નત્ર ખુટે શા માટે મરૂં. લખ્યો કાગળ આપ્યો હાથ. સંદેશો કહાવ્યો એ સાથ. મોટા રાજા પૃથ્વી પતી; નીરમળ છે તમારી મતી, અમ ઉપર એવડુ કેમ જેર. અમે રાયના છેઇએ ચોર; અપરાધ અમારો અતિશે આંક ક્ષમા કરવો. ઘટે છે વાહ. શા માટે મારો કપટે કરી, કહો તો મુસ્તક આપું ભરી; અમો તો તમારા દાસ, કેમ મોકલો મારી પાસ. રખે કરો હવે એવું કામ; અમો ચાકર તમારે નામ; એમ કહી બોલાવ્યો તેહ, શીરપાવ ઉપર સારો દેહ કરોડબુધ્ધ ગયો જેટલે, સુપ્રીત હાથ કાગળ તેટલે;સભા ભરી તે ગામની, ચીઠી વીક્રમ કેરા નામની વાંચી તેહ ચડાવિ શીશ, સહે સાંભળતાં તેને દીશ;ભાઇ તારૂં મુસ્તક કાપવું રૂધીર ભોમ ધરતીને આપવું; ભલા અક્ષર માંહે ભેદજો, શીર સભા મધે છેદજો;માટે તે કરીયે કામ સંભાર એક વડી તું રામ,રૂડો પુરો દિસે ઘણો, શો એ વાંક એ વડો તુજતણો;આવ્યો કાગળ તુ આપવા. મોકલ્યો છે માથું કાપવા; કર સાધન દેહનું તુ આપ,એમાં નહી અમારે પાપ;કરોડ બુધ્ધી તો કરે કલોલ મરડેમુછ તરતી પે તોલ.નથી નાહાક નથી કહેવું રામ, શીઘ્ર તમારૂ કામ. નહાતા પાળે તારો વહેવાર. પુરણ ભાગ્ય મોટું માહરૂં, પામો સભા મંદીર તાહરૂં એ અવતાર ઓશીંગણ થાઉ;સ્વરગ લોકમાં સેહેજે જાઉ; પરદુખભંજન જાણી માખીયું,તેણે દુખ મારૂં ભાગીયું,પુરી મારા મનની આશ, મને મોકલ્યો તમારી પાસ, અવેર ઘડી એક થાય છે. પલક લાખ પાંચ જાય છે. ઇશ્વર તારૂ રૂડું કરે,જો તું ખડગ મારે શીર ધરે;જીવ જે વેળા મારો જશે, તેને પુન્ય જગતનું થહે, પળ માત્ર નહી લીધે પાપ, કરો ઉતાવળ કારજ આપ; જેમ તેમ કરીને કારજ થાય. સંદેહ સઘળો મનનો જાય.

દોહરો—સભા માંહે સંદેહ પડયો;અચરત મોટું એહ; માગે મોત હેને કરિ,

નીરમળ વરવા નેહ. કહે છે પુન્ય થશે ઘણું ખરકે નહી કાઇ પાપ; પુન્ય હોય તો પોતે કરે; વીક્રમ આપે આપ, એકે વાત ન ઉકલે,તેડો આપ એકાંત ઇશ્વર આણુ સાચુ કહો, ભાગો મનની ભરાંત કોટી ઉપાયે કરઅરે, લોક સહુકો લાખ. સાચું કહે સભા વિષે,સાની માનું શાખ. કરોડ બુધ્ધી કહે કહું,એમાં વણશે કામકહાય તમો મારો નહી, પછી જડે નહી ઠામ.

ચોપાઇ—સમ દીધા તે માટે કહું, નહિતર મનમા રાખી રહું; તે પેહેલા જનમનો દેવ, કરતો નીત સદા શીવાની શેવ. પુજા કરતે ચુકી ગયો, શ્રાપ મારે માથે થયો, માનવ થઇ પૃથ્વીમા પડયો. ઘણા દિવસ રણમા રડવડયો, કોઇક છેદશે તારૂં શીશ; ત્યારે આવતું ચરણે ઇશ; ઘણા દિવસ રણમાં રડવડયો, મનુશ અવતાર થકી છુટશો; સુખશાગર ઘણું લુટશો, તારૂ રૂધીર વઅનીમાં અડે. આ ઝાષી તે ઠામે પડે; બાર વરશ ના વરશે મેહ, દેહવટ જાયે તેનો દેહ. પણ મારયા તેતો નવ મરે કોપ ઈંદ્ર તો ઉપર કરે. એ વરદાન ઈશ્વરે કહયો, શ્રાપ થકી પ્રથ્વીએ થયો જાતી સમજણ મુજને હોય,વાંકવીના નવ મરે કોય;દાણો પાણી ઉજેણુ આ ણીયો દુખભંજન રાજા જાણીયો.અરજ કરી રાજાને અમો.કહે આપુ હું માગો તમો ત્યારે મેં માગ્યું તે દીશ;રાજા છેદ તું મારૂ શીશ.ત્યારે એને અચરત થયું,સમદીધા મેં કારણ કહયું;ત્યારે એને ચિંતા ચડે, અનાવ્રષ્ટિ ઉજેણી પડે. જે માગુ તે નાપે કેમ, જે વાતના ખાધા સમ; માટે મુજને દીધી આશ. મોકલ્યો મારવા તારિ પાસ. શીશ સભા મધ કાપીએ, મુજને એ માગ્યું આપીએ,મારો જીવનો સ્વરગે જશે તેનુ પુન્ય તો મુજને થશે, ખોટી નાકર તું ભાઇ મુને, પ્રણમી પાગ લાગુછું તુને. વાત વરત સરવે બુઝીઆ, થરથર તે રાજા ધુજીઆ; એનુ રૂધિર અવનીએ અડે, અનાવ્રષ્ટી આ દેશે પડે,કરોડ ઉપાય કરોમાં કામ.લખ્યો લેખ ઉજેણી ગામ.સઘળી ભોમ એતો તેમ તણી;બધી પ્રથ્વીનો તું ધણી;અંતર આંખ જુવો છો મુને, મહારાજા ઘટે નહિ તુને. એતો લક્ષણુ નહી સાહરાં ગામ ઉદવસ્ત કરો માહરાં; એતો અચારોરૂડો થયો, કસમખાધા તેતો કહયો. અમો રાય તમારે નામ, રખે કરો તમ તેવાં કામ શરપાવ કરોડ બુધીને દીધ, સુંપ્યો કાગળ વિદાય કીધ, ચાર ભાગથી ચારે આવીયા, પ્રતી ઉતર પાછો લાવિયા. મળ્યા ચઉટે એકઠા ચાર, રાયને કરયા જઈ જુહાર; કુનસ ચારે કરિ ચુકીયા. મુખ આગળ કાગળ મુકીયા; પ્રતી ઉત્તર ચારેના વસ્યા, હેન ધરીને રાજા હસ્યા. ચતુર ચાકર ચારે મહારા,પુર મનોરથ હું તાહરા;મનનુ માગ્યું આપુ અમો, સાચાં નામ તમારાં તમો; તમ ઉપર મુજને નેહ ઘણો,સંદેહ ભાગ મનડા તણો;ચતુર શિરોમણ ચારે ભ્રાત,તે સઉ સાચી કહો વાત, પ્રથમ ગામમાં આવ્યા તમો, તે દાડે દીઠાતા અમો; વાણીક જાત કાળજીનો કહયો, પછે કારણ ઘેરાનો લહયો.જોયો ગજરથ કેરો અંક,વખાણ્યો અમારો વંશ;ચ્યવ્રષ્ટ

વિદ્યાથી મેં લહ્યું,કારણ તમને નોતુ કરયું;મેં જાણ્યાતા જુઠા જન મનાવ્યું આજ મારૂં મન;નથી ચાકરી આવ્યા તમો, અક્કલ થકી દેખીએ અમો.શા આમે આવ્યા તા આપ,જુઠુ બોલે બ્રહ્મહત્યા પાપ;ચાર જણે જોડયા છે હાથ, શાચુ બોલ્યા સ્વામી સાથ; ખરી નીશા રાજાની થઈ.પુરવ વાત માંડીને કહી.આવ્યો છું કહેવા એ કાર; અમ ચારમાં એકજ ચોર.મારવો નહી તે પુછવી વાત ત્રીજે કાનના જાએ ખ્યાત; માહોમાહે નવ જણાય,તસ્કરમાં તે નવ ગણાય. તે બાંધવ હળવો નવ પડે,તેનું તે રતનજો જડે; ત્યારે દુઃખભંજન જાણિયે,મોટાં પરાક્રમ પ્રમાણીએ.વઢી લઇએ તો વાવ વેર. બાંધવમા ઉપજે બહુ ઝેર. તમ આગળ કહે શું થાય, તમથી બીજુ ધન અપાય. રતન આપે તેનું તેહ, મોટો મનમાંએ સંદેહ, માટે તમને કહેતા નથી, સાંખી રહીએ છીએ સરવથી, વણુ પુછે જો પેદા થાય, તો ઉપાય કરોજી રાય,જેમ અમારો રહેજી ભાર, ચારે ભાઇમાં ના પડે ખાર.

દોહરા—રાજા બોલ્યો રિઝમાં સાંભળો ચારે ભરાંત;પુછ્યા વીણુ પેદા થશે,તોજ કરિશું વાત અહીં રહો આનંદમાં, કરો ચાકરિ અરથ; ખાઓ પીઓ ખુશી કરો. દયો ઘણેરા ગરથ.ચોપાઇ—વિસરે પડી તે વાત, એક દિવસ બેઠા છેરાત;એકાદશીનું હતું વરત, જાગરણ બેઠા તરત, ચાર ચતુર અક્કલ આંગ્યમાં પાસે એર રાજા પાંચ-માં ભાઇ વાત નવી કહો મુખે,રાત આપણિ જાએ સુખે એતો ચારે ચરણે નમ્યા,ઘ-ણા બોલ રાજાને ગમ્યા, અમો જાતરા જાણીશું રંક,વાત કરતાં વાચે આક;માટે રા-ય, સમરથ ધણી તેના ઘરમાંય.રાજરીદ્ધ વણિ ઘરસુત્ર ચાર પ્રતાપિક પ્રોઢ પુત્ર તે પિતાને જાણે દેવ,સારિ પેઠે કરે છે શેવ; કો દહાડો કરે નાહ કોપ, વચન પીતાનું ન કરે લોપ;પીતાએ આપવા માંડયું રાજ પુત્ર કહે નહિ આવે કાજ ચરણપ્રત લઇ મુ-સ્તક ધરૂં, રાજ તણું સુખ તો નહી કરૂં. એહ વચન કહ્યું છે આપ. ત્યારે બુદ્ધ વીચારિ બાપ;જાણી ચારમાં ડાહયો કિયો;ઘર સાખે તેવો છે કીયો,સમજીને કરશે જે કામ, તે ડાહયા થઇ રહેશે નામ, સમજી જે કરે વેપાર, સાખ વધે શરવેમાં સાર, ધેલચંદ થઇ ઘર થઇ ઘર ખુએ વનું પારખુ રાજા જુવે;પાસે બેસારયા ચારે ભરાત,કહ્યું પીતાએ વારૂ વાત, જોઊ મુરખ કે ડાહરા, સારા નરતા સુત માહરા; એકને આપ્યો તરવાર, જા તું તારિ માને માર, બીજાને તો હુકમ દીઓ ઝેર તણો આ પ્યાલો પીઓ. ત્રીજાને આપી એક ભામ. જાઓ થએલનાં મહેલો ગ્યામ એક એક ઉપાડી દયો કામ જેને મન હોએ જે હોય, ચીંતાતુર તે ચાર ભરાય, ભારે કામ તેનો કેમ થાય વચન જાય જીવતા તુજ તણું. તેતો પાપ શીર લાગે ઘણું, ઉપાય કરેલો તેનો કરો વીવેક વચન તેને દીલ વશો. પીતા તણુ જો વચનજ જાય,તણુ લોક તો પ્રસે થાય; પીતા વચન પાળીશું આપ, એથી નહી બેસે કાંઇ પાપ. વડે કામ કરશું જે શીઘ, પ્રથમ ઝેરનો પ્યાલો પીશ મારો પ્રાણ જશે એટલે, દેહ પાપ નહિ લેટશે.

બીજો કહે મારો તોસ હેલ,બાળા મુકુ મારી મહેલ;રળી ખાઇશું દુઃખે અંન નાંખી છાદને વશશુ વન,ત્રીજો કહે મારશુ માત, કરૂં પેટ પાળીની ઘાત,ફરશુરામે કરશું તું જેહ,મારે વચનપાળશુ તેહ નાનો કહે હુ લઉ રતન,નાંખુ જળમાંકરી જતન;રતન ચારતે લઉ ગયો. વીચાર આપ મનડામાં થયો,જેર ના પીએ ત્યારે ના મરે,ત્યારેશી શ પીતાજી કરે, મેહેલના બળે તો જાણે તાત, તો પીતાજી કરસે ઘાત માને ન મારે જીવતી રહે, તેને પીતાજી જુઠો કહે, રતન ચાર પાસે રાખીએ, બાપ આગળ જઇને ભાખીએ, કહેશું જઈ નાખ્યા જળ માંહ, કોણ શાખ પુરે તે ત્યાંહ; ત્રણે કામ દીધા તે કરયાં, ચોથે રતન આંઠડીએ ધરયાં, જેરનો પ્યાલો પીધો જેટલે; જોવનવંત થયો તેટલે; કનક સરીખી કાયા થઇ જર રૂપની વ્યાપી ગઇ શુભ થયો તેનો સંયોગ,દેહ વ્યાપે તેને રોગ બીજો મહેલ બાળે જેટલે,કાતક એક થયું તેટલે. બળે મોભ ને ધરતી ઘણિ, ભરી પાટડે લક્ષમી ઘણી; માલ અનંગળ અપરંપાર ઢગલો થઇ રહયો તે ઠાર.તે મેહેલ માંહિ જે કોવશે,યક્ષ દુખ દે કાયા કળે;તે ઠેકાણે લાગી આગ.તેણે ખોળી બીજી જાગ. તુંટી પાટડો હેઠે પડયો,ગરથ અનંગળ જુગતે જડયો ત્રીજો પાસે આવિયો, જે માને પોતે ધાવીયોં, તે માતાને બહુ ભોગ, ઊંદર ઊંરરી કેરા રોગ;પાળી પેટ મારી જેટલે,આંઠ શગ.કાપી તેટલેછુટયો પ્રભા તે પાણી તણો;ગયો રોગ દીઠેથી ઘણો;માતા પોતાની સાજી થઇ વચન પળ્યું ને લજ્યા રહી જેણે રતન રાખ્યાતાં પાસ, તે ગયો વેપારી વાસ; આ અમુલક જુટતે જોડ. એકનું મુલ કેટલાએક કોડ. વેપાર એ માલજ કરો, કયમ હાથ અડાડી હસ્યો;એહ નંગન આવે કામ, એકે મુલે બાર બદામ. કાચ તણા ઓપાવી કરયા, ઠગ વીદ્યા છે કોઈ ભરયા, હઇડા માંહે બળી તે રહયો, કારણ કો આગળ ના કહયો ચોર નીમા કયાં પગસાં જુવે,કાઠીમાં મહો સાલી રૂવે;પીતાએ સરવેજાણીયો જુઠો પુત્ર તથા પ્રાણીયો વીકરમ શેન તો વાતજ કહે, ચારે બેઠા લક્ષણ લહે; શરખાં કામ ચારેન દીયો, એ ચારેમાં રૂડો કીયો. જેને મન જાણે જે આપ, તેને શિર બ્રહ્મહત્યા પાપ; સાચી વાત કહેતાં કાંબિયો, રૂડો ભુંડો કુડે. કીઓ.

દોહરા—સતબુદ્ધી કહે હું કહુ, ડાહ્યા કેરી વચન, સરવથી ડાહ્યા જાણજો; જેણે લીધા રતન, ખોટાં પડયાં, તો શું કરે, શી આવી ત્યાં ખોઠ;પરથમ નાખી પાધરી, ચતુરાનિ હોડ. પ્યાલો પીધો જેણે, મરી જાત વે તરત; આગળથીનો તું જાણીયું; એમા છે અમરત.બીજે બાળ્યું બારણું,ન્હોતો જાણ્યો માલ ભાગ્યે તે સવળું થયુ પરથમ મોટા થાલ. તોળી જુઓ ત્રીજે કહયું,મારી નાખત માત, આવરદાથી ઉગ-રી હત્યા શીર યાત, દોશ નહી તેમાં કશો, હોતી મોટી હાણ; ભાગ્ય થકી સવળું થયું,પણ તાકીતી વાણ.સહસ્ર બુદ્ધિ કહે સાંભળો, એ વાત તો સહેલ; હવ ડાહયો કોણ માહરે, જેણે બાળયા મહેલ પાપ તો કરવું નવ પડયું, જીવ ઉગારયો આપ,

એને ડાહયો હું કહું. જેને શીર નહી પાપ. લક્ષબુદ્ધિ કહે મેં લહયું. જાણું મારી ઘાત; તે ડાહયો મન માહરે, કરી અચાનક ઘાત. નારી વાલી નાવને, બીજાને નહી અન્ય; ભરથ્થાર ભુંડું કરે નહી,એમ વીચારયું મન; દ્રઢ વીસ્વાશ પોતા તણો, નારા ચણપર નેહ; લક્ષવંતા લઘુત્તરાં, મારે ઢીલતો નેહ, કહયુ કરોડ તે બુદ્ધિયે પ્રીછી એ-તો પેર; સહુથી ડાહયો, તે ખરો જેણે પીધું ઝેર, રાજા મન રીઝયો ઘણું, વારૂ સાંભળી વાત; ભોજન કાધાં ભાવતાં,અરૂણ ઉગ્યો પ્રભાત.ચેતયો રાજા ચીતમાં, અંતર માંહે આશ, રતન રહયુ છે એહનું, સતબુદ્ધિની પાસ;માગવું નહી પુછવું નહી, માર નહી આળ.નહી કોને જણાવવું: નવ ચડાવવિ આળ,જણ બીજો જાણે નહી, સોંપણ નહી કો સાથ; એક ઉપાય કરયા વિના હેતે લેવું હાથ. ગુણકા એક છે ઘર તણી, રામા રૂપનુ ધામ, સમજાવ તેને કહ્યું. કરો કહું તે કામ. ઓળખાવ્યો આ ગળ થકો,સતબુદ્ધિ સુજાણ,રતન ક્રયુ છે એકને પ્રીછજો નો પરમાણ; પાછું લેવું પુછયા વિના. આપે આપથી મન; આંખ ચોળી આપે રહે, અવર ન જાણે અન્ય સત સલામ સેજે કરિ, કરૂં કહો તે કાજ;રત્ન છોડાવું છેતરી લાવું નહી હું લાજ.

ચોપાઇ—મારગ ચાર તણે છે જ્યાંહ, નાખીચક બેઠી ઘર માંહ; તે પણ રાજા કેરો મેહેલ. તે આગળ શોભા સઉ સેહેલ,જળહળ જોતા જડયા શુભ મણિ. શોભા ગોખ તણી છે ઘણી;ખાસ મેહેલ આકાશે અડયા, કઉસ્તુભ મણી જે ભાને જડયા; ઈંદ્રપુરી આકારે જાગ્ય,નીરખે મેહેલ ઘણું જે ભાગ્ય. પડદો નાખી બેઠી ત્યાંહ નર નિરખી શકે જ્યાંહ; નિતે ચાર સલામે જાય. શીરજ મેહેલ તળેથી થાય. સતબુદ્ધિ આવ્યો જેટલે,કરયો પડદો ઉંચો તેટલે; જેમ વીજળી આકાશે થાય, કંચન સરખી દીઠી કાય. મોહ પામ્યો આકુળો થયો, લાલચ લાગી તે લક્ષણ લેહયો, તરત ફુરકો કીધા જાણ, મારયું કામનું કોટીક બાણ; પડદો નાંખ્યો પાછો વળી, ટહાઢ ઘણેરી એની ગળી,ખરોપરોનેપાછોજાય, પાણિ અન્ન મોહોડેનખાય; થયો દુબળો ડાહપણ દેહ,નારી સાથ વધુ ઘોતેહ, નિતઉઠી પભાતે જાય,દરશાન એહ વરાંતે થાય, વિત્યા છે દીન સેહેજમાં સાત,વનિતા સાથે કાહાવિ વાત.મારી રાખિ દેછે માન,પ્રીતે તમને આપ્યાં પાન;ભુરકી નાંખી નારી નેહ, પરવશ થયો ડહાપણનો દેહ, ઘણોગરજુદીઠો જ્યાહરે, તે રાતે તેડયો તાહરે;દાશી સાથે તેડયો દેડીએ.મારગથી અડયો મેડીએ,દીઠું રંભાસરખુ રૂપ,અધીક તેજ ને અકલ અનુપ; મોટમ કિધી દીધાં માન; પ્રીત ઘણે-થી આપ્યાં પાન. તમો દીઠા છો જેણે દન, તે દહાડાનું માન્યુ શું કરીએ જે રાજા આપ, અકકી બુદ્ધ ચાલે કેમ આપ; આજ લાગ પડયો છે ઘણો, ત્યારેમેળાપથયો તમ તણો,વળી મેળાપ ક્યારે થશે. વળી લખ્યું ઇશ્વરનું હશે, લો ઘડી એક લાખેણો લાહો ફરી નપામ્યા બીજો લાહો;બેઠા સત પરઠીને પેર, દિપક ગયો એવામાં ઘેર,થયું તરત અંધારૂં ઘોર, ચતુરથયા આપણે બે ચોર; દીપક વીના તે ડાહાપણ કશા, હેત હશ

ડાથી હશું, મુખ જોયા વિના મહીમાય, પદમણિતો પ્રસન્ન ના થાય; માસે નહિકો માનવ વરત. જે દિપક લઇ આવે તરત. કામનિ કહે કરો એક કાજ. એવીવાતન થાએ આજ; વળિ લખ્યું હશે જાહરે, ફરિ તમે મળો તાહરે. સત બુદ્ધિ કહે સુણ સુજાણ, વનિતા શી જુઠી કહે વાણ, તમ સરખાં ત્યાં શી છે મણા, તમે ઉભાં ત્યાં દીપક ઘણા, ઇશ્વર આપ મેળવ્યો છે મેળ, ખરી રીતે ખેલીસું ખેલ; રાખ્યુ તું કેહેડ કદોરે જતન, રિઝીને કાઢયું તેહ રતન; સાત દીપકનું તેમા તેજ, દીઠે પામી રાણિ હેજ. પલંગ પાઇએ મુકયું ચોગ, કરયો ભામનિ ભાવે ભોગ; શાબાશ શાબાશ કહે તે સાથ, લીધું રતન પોતાને હાથ; વાળી મુઠડિ જુકિતએ જોર. તરત થયું અંધારૂં ઘોર. તજી સજયા બેઠા બારીએ, તે નરનેવાહયા નારીએ; ઘડિએક મારયા ફાંફાં ફોક, હવે રહ્યું તો દેખે લોક. ઝાલો મુજને કો આ દિશ, તસ્કર જાણી છેદે શીશ. અથડાવ્યો અહકું અકળવ્યો, પાંચ પગથીયેથી તે પડયો; ભાગ્યું શીશ હડવડિયો દેહ, પાછું જોવાને ન રહયો તેહ, અહિયાં થકી ઉગરિયો આજ, પહોત્યાં કોડ થયું મુજ કાજ ભામનીથી ઉતરીયો ભાવ, તરકડી તેને આવ્યો તાવ. રતન તો ચીને નવ રહયું જીવવું પોતાને ભારે પડયું, પુગ્ણ પુન્ય તેની તો હેર, ઘણા ભાગથી આવ્યો ઘેર, ત્રણ ભાઇએ પુછી વાત, કયાંહા ખોટી થયા તા ભ્રાત, અઉઢે ચાંહન ખેડાં રમે, તે સહુકો રશીયાને ગમે; વિર પ્રત્યે એવિ કહિ વાત, પોહોડયા એકઠા ચારે ભ્રાત. કહાંમ ખાધો કોન કહે, રાજા હંડયો તે કયાંહાં રહે; તસ્કરણાં કયમ રોજા રૂવે, નાગો માણસ તે શું ખુવે.

દોહરા—કુવા કેરી છાંયડી, કુવા માંહ સમાય, મનોરથ નીરધન તણા, આવે વેલે જાય, કો આગળ નવ કહી સકયો, કોને ન દીધો દોષ, લખ્યા લેખ છુટે નહી જોશી શું જુવે જોશ, પુછયું કોને નવ પડયું, સમ નવ દેવા સાથ; બીજાએ જાણ્યું નહી, રતન રાયને હાથ. કિંમત મુલ કરાવિયું, એહ અમુલખ જોડ, ટકા હેમ ટંકશાળના, પુરા પંચાવન કરોડ; રાયે પાસે રાખીયું, વીત્ય છે કંઇક દન, મહીપતે મન વિચારયું, જોઇ ચારેના મન, ચંડાળ ચોર કે જાર છે, કે શુભશીરોમણ શાહ; પુરણ પરીક્ષા હું કરૂં, રતન આપું કે રાહ.

ચોપાઇ—-એક દીવસ તે ચારે જણા; કહયા બોલ રાજાને ઘણા; કરો વિદાય અમને જો આજ, તો કરોડપ્રકારે કરયુ છે કાજ.જઇયે અમે અમારે વતન. રીઝયા પામ્યા લાખ રતન; રાજા કહે રહો એક માસ, ઇશ્વર સઉની પુરે આશ, બાંધો માં ઝાઝી બાકરી. જે કહું તે કરો ચાકરી, ખરા થશો તો હામજદેશ; ખોટે રતનમણિ લુંટી લેશ, રૂડો છે એ રાજદરબાર. વિશ્વ જાણે પાળે વહેવાર;એમ કહીને રાખ્યા વાસ, પ્રીતે બેસારે નીત્યે પાસ, એક દીવસ બોલ્યા મહારાજ,રહો ચોકી નીત્યેથી આજ, પોહોહુ આપ અગો જકાંત, રહો નીરભયથી નીર ભરાંત, એકેક પહોર

નિત્યે જાગજો. વારા ફરતિ મન માગજો; પોહોડયા રાય મીને બારણે રહ્યા ચાર ચોકી કારણ નિચિંતપણે નિદ્રાછે ઘણી. પહોડયા સેજ ઉજેણિ ધણી;પલંગ પાથ-રયો બહેક બરાસ, લક્ષ શોભાછે લીલ વીલાસ. કુસુમ તણી શોભેછે સેજ, સત સુરજ જેવાં ત્યાં તેજ,ઈંદ્રપુરી આકારે લખી પોઢયો મહીપતિ મિને સુખી. રાત પહોર થઇ જ્યાહરે, કઉતક એક થયું ત્યાહરે, ભોરંગ એક ભયાનક રૂપ, રાક્ષસ કેર રૂખડ રૂપ, મોહઝેરીને માથે મણિ,તેને હુશ હઇડામાં ઘણી, દુધ સાકર મેં પુ-રણ પીધ, ઘણા સ્વાદથી લહાવો લીધ રાખ્યા ફુલમેં ચાખ્યા અન ત્રસ કરધં મેં સઘળેથી મન;અછુરત પાંખી તેવિ દેહ.એના રૂધિરતણોછે નેહ, રૂધીર પેટ ભરીને પીયું.એથી સુખે તે બીજું કિયું તાકને તાકને દહાડા જાય, લે દહાડે બન્યો છે હાય, મેડે ઉતારી કાચળી, જાતી સ્વભાવના આચરી. પગે આવિ તે હાકીયો,ચા તડા સાથે નવ ચુકીયો. આંતરીક્ષ ઉપર એ જ કહ્યું.ભોરંગ કે ઉપર જઇ અડયું, પુંછ ભરાવ્યું છે તે માંહ, આંટ બેચાર દીધા ત્યાંહ; અધો મુખ થયો તે આપ, સાવા માડયો અંગુઠા સાપ, ડંસે દાઢ વડે જેટલે, સતબુધ્ધિએ દીઠો તેટલે અરે રાય મારાના ડસે, વેર ઘણો તે ઉપર વસે; ધરી ઢાલપછે તેના તળે,કાડિ ખડગને મુકયું મળે, લાગે વાર કરતાં વાત. કીધા કુડકા તેના માન, મુકિ પલંગ તળે તે ઢાલ જા-ગ્યો રાજા તેણે કાળ, ખડગ ઉઘાડું વગ્રજ લુવે. કરી મથી ને રાજા જુવે;જાગ્યા રાજા આવ્યો ખાર: ભુપતને મન પડિયો ભાર. જોયું રતન તેખીજયો એહ. મારત મુજને નીસ્ચે દેહ, માટે એને પણ હું હણું. ગણતીમાં હત્યા નવગણું, એટલે રાત રઇ એક પહોર જાગ્યો શહસ્ત્ર બુદ્ધિ તે ઠોર; હુકમ રાયમુજને દીજીયે, ફરમાવો તે કારજ કિજીયે;રાજાએ કહ્યું તે દીશ, સતબુધ્ધિનું છેદો શીશ ફિરિ વાત ન પુછોવડિ અરજ કરો મા એકે ઘડિ. દોહરા—સહસ્ત્રબુધ્ધિ તે સમજીયો,નાતે કેમ કહેવાય, વગર વાંકે કેમ મારીએ, તો વરાશે રાય, અરે રાય પ્રથ્વિપતી, સાંભળ વારૂ વાત; વાહાણું ગમે તો મારજો, પોફાટે પ્રભાત, હવણાં હણશો એહને જો સમજો નહિ સાથ; પછે ઘણું વિમાસશો. ઘસવા પડશે હાથ, તેહ તણિ કથા કહું; રીજે રાજા મન રીઝમાહિ જો રિઝશો, પછે દાઝશે તન.

ચોપાઇ—સવબુધ્ધિ રાખ્યો એકાંત, ભાગી નહી મન કેરિ ભ્રાંત; સિધપુર નામે સુંદરી ગામ, નારસિંહ રાજાનું નામ, વસે એક બ્રાહ્મણ મહામતિ; પતીવ્રતા તેને ઘેર સતી. પેટ નહી પુત્ર કે તન,ઇશ્વર ઉપર એનું મન, વિવિધ પ્રકારે કરે તે વ્રત, કરે રૂડાં આચારણ તેનાં કત્ય, નરનારિ બે પવિત્ર નેટ,તોય પુત્ર ન આવે પેટ; મન-માં રાખે મોટિ મયા, વસે દેહ પોતાને દયા. આપ ઘેર એક નોળનું બચું, તરફડતું તેઆગલે વસ્યું પાશે માત નહી તે તણિ, દયા ઉપતિ મનમાં ઘણિ; રાખ્યું પાસ પોતાને ઘેર, પાય દુધ પ્રિતે શુભ પેર, પોઢાડે સજ્યામાં જોડ, કુંવર તુલ્ય પહોંચાડે

કોડ, થયું મોટેરૂં તે તો બાળ; ન કરે એકે અદકી આળ, વાચા નહી મુખે તેં તણી, અકલ મનુષ્ય તણિ છે ઘણી, નાંપગથી પછીનેટ; આવ્યો પુત્ર તે નારી પેટ. તરીયા તોરણ બાંધ્યાં બારણે; પુત્ર પોરાઢયા છે પારણે; આનંદવધ્યો દીવાળી દન, નોળ ઉપર માનિનીનું મન, તનમન ધન જાણે તેહને, દયા ધરે અદકિ દેહને; એક દીવસ છે સુત પારણે જુવતી ગઇ જળ કારણે, સોંપી નોરને પેલો પુત્ર,તજસાર્ક એ છે ઘર સુત્ર,રખે એહને રોવરાવતો; રીશ, કરી રખે મારતો; બાળક ઠપકો દેશે મુને;તો હું ગાળો દેઇશ જ તુને સુપ્યો બાળ.જળ ભરવા ગઇ. વાર ઘડી બે ચારેક થઇ; ચઢયો પારણે મોટો નાગ. બાળક ડસવાને લાગ,અંગુઠે વળગે જેટલે,નોળેતે દીઠો તેટલે; અરે મારા બંધવને ખાય,એ પાપી કયાં નાશી જાય; એમ કહીને દાંધિ દોટ;કરડયા પહેલી ઝાલી કોટ;મરડી કીધા કટકા સાત;એવી આવતી બેઠી માત. વધામણિ કારણે.આવ્યો નોળ સામો બારણે, વાચા નહી તે બોલે કેમ, સામો આવી ઉભો તેમ. મુખ લોહીયાળુ પેત્રે કર્યું, જાણ્યું માએ બાળક મર્યું; દીઠું લોહીઆળુ જે મુખ, દાવાનળ થઇ લાગ્યુ દુખ, અરે પાપી તું કુટો કાળ, માર્યો મારો નાનો બાળ. નાંખ્યું બેડુ તેની દીશ. મુઓ નોળ ચગદીયુ શીશ; ઘરમાં આવી માતા જુવે, પોઢયો બાળક પારણે રૂવે બોલ્યો બાળક આપો આપ,મુજનેખાતે તો આ સાપ; એ નોળે માર્યો આ કામ.નહિ તો મારૂં કરતો કામ. એમ કહિ ચેતાવિ માત, પડયા દિલ કકડા છે માત;કર્યું કલ્પાંતને ઘસીયા હાથ, બાળવા માંડયુ તેની સાથ. જીવ કાઢવા તત્પર થઇ. શિક્ષા લોકે તેને કહી; પ્રથમ મન સમજી નહી માય, હવે હાથ ઘસવે શુ થાય. તને વિમાશણ કરવિ પડી. જો ચેતી નહી પહેલી ઘડી;એમ સમજાવી કહે છે લોક.હવે દુઃખ કરવુ તો ફોક.

દોહરા—રાય પછે વિમાસમો રાખી હૃદેમાં ધિર, અરધી રાત એવે ગઇ; જાગ્યો બીજો વિર. લક્ષબુધ્ધિ છે જેહનિ.ગયો રાયનિ પાય; કરિ સલામ ઉભોરહયો, અહિં કિધ આશ. હુકમ હોય જે રાયનો; તે અમે કરિએ કામ, વાદે વચન ના લોપીએ, અમે તમારે નામ. રાય કહે હું તે કરો;કહાડો ખડગ આ દીશ, પેહ કરીને છેદએ. સતમુંધનું શીજ, લક્ષ વસાએ લક્ષવરાં, એક કહું હું આજ, વહાણામાંહે વિમાસમો શ્રી મહીપત મહારાજ. અદકો થાશે ઓરતો,દમવો પડશે દેહ, તે દ્રષ્ટાંત તમને કહું નરપત આભા નેહ,

ચોપઇ—ચોથા પાટણ ગામ ગભીર, નિરમળ છે ઝરણુનનું નિર; ભુપસંગ એક ભારે ભુપ, રાજ તેજ રૂડેરૂં રૂપ, મહા મનોહર નીરમળ. મતી. રૂડિ કરમનિ રેખા રતી; લાડકવાયો તેને તન, મહીપતને મન તે તો ધન. વહાલો પ્રાણ થકી પરતાપ, અધિક લાડકો આપો આપ,ઘેલો અજવિતણુ છે ઘણું,લક્ષણ લાખ કશડ તણું, ગયો આપ શરોવર તીર, નારિ ભરતીતી ત્યાં નિર; ઉભો રહયો

પાણીનો ઘાટ, વનીતા એક આવે છે વાટ, ભર્યું બેડું તે પાળે ચઢી; પુત્ર તણી તે દ્રષ્ટે પડી; ગલોલ હતી તેના હાથમાં; નાખી ગોળિ સહિયર સાથમા, નગરશેઠ તણિ દીકરી, મદોન્મત જોબન મદ ભરી; જોબન રૂપતણું છે જોર. અહંકાર પુરમાં અંકોર, છુટયો ગલોલો ત્યાંહા ગયો, ઘડો કુંરીવનો કાણો થયો, ચાલી ઘરને નીકળ્યું નીર, ભીજ્યું ચંપક વરણું ચીર; તેને વકારી વખાણિ સહુ, તાહરો બાપ છે બળિયો બહુ. તેમ સરખાં સાખી ઘેર જશે, બીજા ગરિબની શી ગત થશે, બાળક બુદ્ધિ હતી તે બાળ દીધિ મુખ ઘણરિ ગાળ, ભાર બોલ ભામની તે ભણી, રાંડે રઝળતા મેહેલ્યા જણી, કુંવરે સાંભળ્યુ તેવું કાન, પડયો હળલો પીપળપાન, સાથી કહે બુલ્યું તા. હરે; કહયુ કરે નહી માહરૂ; ગાળો ખાયે કામનિ કાજ, આગળશુ કરશોજી રાજ; રીસે ભરાણો રાજકુમાર; બેડુ ફોડયું તોડયો હાર. નગરશેઠ જુગતે જાણીયુ, અહકું ઝેર આપે આણિયું; રાય સાંભળે તારૂ નામ, નહી રૂડાને રહેવાનુ કામ, લાડકવાયો સુત તાહરો, નહિ ધરમ રહેવાનો માહરો. રાજા કહે તમો રહો ગામ, મારૂ પુત્રને કું તો ઠામ; તે વાતનો કોલજ દીધ; પાવા વાસ રઇયતને દીધ; પ્રધાન પુછેછે તે પેર, જઇ ચેતાવું રાજાને ઘેર. ચેનો તો ચેતાવું હું, હવડાં ઘેરન જાઇશ તુ; તુ જાણે જે ગુનો સાંખશે, જોતામાં મારી નાંખશે, માસ છ માય વીદેશ જાઓ, જો ચીત માંહે રૂડું ચાહો, વચન સાંભળી વીવિધ વિવેક. લીધો ઘેરથી પાપટ એક. પાછેપગલે પંથ પળ્યો, પ્રધાન પુત્ર મીત્રને મળ્યો; અરે બંધવ કયાં જાઓછો. આવડાં કા દુખીયાં થાઓ છો, માંડી કહિછે તેને વાત દેસવટો દીધો છે તાત; પ્રધાન પુત્ર કહે સાથે થાઉં, તુમ વિજોગ અન્ન ન ખાઉ. સુખ્યા બે બાંધવ તે સાથ. હર્શાપોપટ બેઠો હાથ, રાત દીવસને સાંજ મારગ મેલે અપરંપાર, અઘોર વનમાં તે જઇ ચઢયા, દિશા ન સુઝી ભુલા પડયા, ઉનાળે અગનીની ઝાળ, થયા ખરા મધ્યાનજ કાળ. ન મળે કાંઇ નવાણુ ને નીર, સુકી ગયા તે શુભ શરીર; પાણી પાણી ઝંખે ઘણું. તન તરફડે ત્રણુ તણુ જાવા માંડયા પાણી વીના પ્રાણ, બંધવ પ્રત્યે બોલ્યા વાણ; વડ મહોટો હુતો ગંભીર જઇ ઉતરીયો તેર, આયુષ મારૂ આવિ રહયું, ગણુ મારૂ તો મુકાઇ ગયુ, જીવ જરૂર પણ જાય છે, પાણિ પાણી ચીત ચહાય છે; પ્રધાન કહે રાખોજી ધીર, એક ઘડીમાં લાવુ નીર. એમ કહીને ઝાડે ચઢયો, કુપ સેગળો દ્રષ્ટે પડયે,, રાજા મુકયો વડલાહેઠ, ગયો પ્રધાન પાણીને નેર; રાજા ધ્યાનઇશ્વરનું ધરે, પાણિપાણીમુખથી કરે; પચાળીનાંપુરયાંચીર, તેમ મોકલ નારાયણનીર, ઈંડારાખવા આવ્યો ખિર, તેમના રાયણુ મોકલ નીર, બાળક કાજ આપે છે ખિર, તેમ મોકલ નારાયણુ નીર, શીતળ સુધન્વાનુ શરિર, તેમ મોકલ નારાયણુ નીર. પાણી પાણી ઝંખે જેટલે, પડે ધારા પાણીનિ તેટલે; ધન્ય પ્રભુ મોટા માહારાજ, તુજવિણ કોણુ કરે આ કાજ; સાનકેરો પ્યાલો ભરયો, પલ એકમાં પુરો ભરયો; માંડી મુખ પીયે જેટલે, પોપટ ચિત ચેત્યો

તેટલે, મારિ ઝોટ તરત તે તિર, પ્યાલો ઢોળી નાખ્યો નીર, ભુપતીએ તો કોપજ કરયો, પાછો ફરિને પ્યાલો ભરયો; બીજી વાર માંડે છે મુખે, પોતે પીવા કાજેસુખે. પોપટ પાંખ જોરે ઝાલીઓ, પ્યાલો કરમાંથી પાડિયો, ચડિ રાયને ઝાઝી રિસ, મરડિ નાખ્યું શીશ. ફરિ પ્યાલો ધરે છે જ્યાંહ, આવ્યો પ્રધાન એક પલકજ માંહ; પાયુ શીતળ નિરમળ નીર, વાતો કરવા બેઠા વિર. અરે રાય મુરખ હારિયો, શા માટે પોપટ મારિયો, કવતુક માંડિ તેને કરયું, અહીંયાં તો એક અચરત થયું, તમો ગયા તા ભરવા નીર. મેં સંભારયા શામ શરિર, ક્ષણુ એક એક નવ લાગી વાર, અંતારિક્ષથી ઉદ નીરધાર; પ્યાલો ભરી પીઉ જેટલે, પોપટે તેટલે પાડયો. એક ગુનો મેં માફજ કરયો, બીજી વારનો પયાલો ભરયો; પીવા માંડયો અમરત કોળીયો;તરત દેખતાં તે ઢોળીઓ. લાગી મારા ચીતમાં ચોટ, મરડી નાંખી ક્રોધે કોટ; એટલે તો તમો આવિયા, લખ ટકા પાણી લાવિયા. તે પીધાથી ટાઢો થયો. પ્રતી ઉતર પ્રધાને કહયો, એતો કારમી વાતો વીર, અંતરિક્ષથી નવ આવે નીર,એવા સત્યવાદિ જે તમો, તે વાત કેમ માનુ અમો.અહહો સંદેહ મનમાં અડયો; વાળી કાછડો વડલે ચડયો;આટલા માંહ છે એક વિવેક,સમળીનો માળો છે એક,અજગર એક લાવિછે તેહ, ફોલી ખાય એની દેહ, જેર કાળજેથી નીકળ્યું; નીરતે માંહેથી ધરણી ઢળ્યું. સેહેજે અડયા શી ગત માત, પલક એકમાં સામજ જાત, જીવ્યો તે શું આપો આપ, તેતો પોપટ કેરો પ્રતાપ. દ્રષ્ટે દીઠું તે દ્રષ્ટાંત,ભાગી મનની ભાવે ભ્રાંત. એ શું મેં કરયું આ કામ; મારયો પોપટ ફાંસ્યુ ઠામ; પેટ પાળી મારિને મરૂં, પોપટ પાખી દેહ નહી ધરૂં, પ્રીછવિઓ પોતે પ્રધાન ઉતરયું મહીપતનું માન; પ્રથમ સમજ્યો નહી મન સાર, હવે સીદ ઘસે છે હાથ. સાંભળરે સતવાદી રાય; વિમાશણ કરશો મનમાંહ; પછી જાણુશો તજીએ દેહ; ઉપજશે નીરમળ નેહ.

દોહરા—કરોડબુદ્ધિ કહે કહું, તુને વીમાસણ વાત; હવડાં એને મારશે, ઘસવા પડશે હાથ. ચોપાઇ—ઇમદેશ તણો મહીપતી,રાણિ તેને ઘેર મહા સતી,પટરાણિનેઠામે તેહ, નરપતને મન ઝાઝો નેહે, ભામની દિઠે ભાગે ભુખ, દીઠા વિના દીલમાંહે દુઃખ સમજાવે સોળે શણગાર; રાણિ તે હઇડાનો હાર; વાડીરૂડી પાનજ તણી, તેની શોભા છે અતી ઘણી, વડિ રાણી વાડમાં જાય, રમે રીઝે રાણિને રાય. એક સમે બેઠા છે ત્યાંહ, પ્રિતે પાનનિ વાડિમાંહ. બેઠા છે કુવાનિ તીર, લાગી તૃષા મન સમરયું નિર, અનગળ પાણિ પીધુ આપ, તન પેઠો તંબોળી સાપ, પડયો પાન હેઠેથી નેટ, પાણિ માહેથી આવ્યો પેટ, ભામનિ કેરિ જુઓ ભોગ રૈ રૈ વાધ્યો દેહમાં રોગ; દહાડે દહાડે હરનાજ ગળ્યાં. ચઇતન દેહ બધાંના ઢળ્યાં,જેને માથે ધોળંધર ધણિહરે નઇહ વિવેકી વણિ, કંઇક ઓસડને કંઇક રામ; એક વાત ન લાગે આમ કરોડ રૈચને; કરોડ કવાથ, એકે રોગ નઆવે હાથ,કરોડ ભુવાને ઉતાર, એકે વાતનિપ્રીછી

પાર, કહી કહી કલ્પના સારયા અરથ, ઘણો કરીને ખરચ્યો ગરથ, રાણિ કહે રાજા સાંભળો; મેહેલી દે મનનો આંબળા,વીંછી લક્ષને વેહના થાય છે, જીવડો વણમોતે જાય છે,માટે મુજને ઝેરજ પાઓ મુજને કાશી લઇ જાઓ. જળ સાહી કરી ત્યાં મરૂ, ભારે દુખ હઇડે કેમ ધરૂં. કરોડવાર શું કહીએ કથી, વેદનાએ રહેવાતું નથી, વચન આપ્યું રાજાએ હાથ, હું પણ આવું તારી સાથ; તુજ વિવા જીવી શું કરૂ, જળસાઇ કરી હું મરૂં. માયા મમતા કીધિ તાજ,સોંપ્યું પુત્રને રૂડુ રાજ; પ્રધાન મુકયો વાશી- એ, કાઢી સંઘ ચાલ્યા કાશીએ, ફરે ડંડેરો દીનને રાત. બાધે દેશ કરે છે વાત;રાણી ને સાજી કરે, અર્ધરાજ મારૂ મન ધરે,અલખત આપણી બીજી ધણિ, પુત્રિ પરણાવું પેટજ તણિ, અનેક એવા હેતુ હોય,તેનું દુઃખ નવ જાણે કોય. રાણી દુઃખજમાટ, લીધિ કાવિ કોરી વાટ; પ્રૌઢ દિન પંથે પરવરયા, વન માંહ ઉતારા કરયા, ઘણો વડ મોટા ગંભીર, તાણ્યો દેહેરો તેને તીર;આગળ પાછળ ચોકી ઘણી, ડેરામાં ઘણાયા- ણી ઘણી. કહે માહો માંહે વાત, એમ કરતા થયો પ્રભાત; શેહેજે પહોડી છે નાર, ભુમી સુતો છે ભરથાર, નરનારીને ઝાઝો નેહ, ભરનિદ્રા થાય છે બેય; શામા ક્ષણું એક પામી સુખ, વિકાશી માનુની કેરૂં મુખ. તે વડ ઉપર મણીધર હોય, તેનો પાર ન પ્રીછે કોય. જ્ઞાન તેહના મનમાં ઘણું, દુખ જાણીયું તે નારી તણું. વડલા હેઠે ઉતરયો, ચિત ધરી પોતે પરવરયો; તેને તંબોળીઓ આવ્યો છે ત્યાંહ, પેલી રાણિ- ના મુખ માંહ મણીધર તો પગલે ચઢયો, તેને તંબોળીઓ દ્રષ્ટે પડયો; મણીધર કહે સાંભળરે મુઢ, દેછે રાણીને બહુ દુખ, રાણિ ઉપર મરસે રાય, બે હત્યા તેને શિર થાય; માટે નીકળિ જુગને જાય. પાન વાડીમાં સુખીયો થાય,કહયું અમારૂ જેનહી કરો, ઉપાય કરિશું તેને મરો, પેલો કહે ન જાઉં હું, જખ મારે મણિધર તું તારૂ ચાલે તે કર આજ, જો કાંઇ થયું હોય તુજ કાજ. કરિ ટુંકારા નરપટ નેટ, પાછો જઇને પેઠો પેટ. મણીધરે વીચારયું મન; મરશે રાણીને રાજન; ઉગારૂ એબે પ્રાણ. એમ વીચારી મનમાં વાણુ. સજ્યા ઉપર ચડયો સુખે, મુકયો ગલ રાણીના, મુખે મારૂ ઝેર ઉદરમાં જશે, એ રાણિતો સાજી થશે. એમ કહિને વળે જેટલે- રા- જા તરત જાગ્યો એટલે, ઉઠયો હાંકી આપોઆપ, દિઠો ઓશીકે મણિધર સાપ;મારયો કો જોઇને લાગ, કરયા નાગ તણા બે ભાગ; તે વિખધરને વાચા થઇ, વાત એકરા જાને કહિ, મુજને મારયો તે માઠુ કરયું, મેં તો રાણિનું દુઃખજ હરયું; પ્રાતઃકાળે વહાણું થશે, રોગ તારી રાણિનો જશે. જો ગુણદેખો તો ભાખજો. મારા અસતગંગ નાંખજો; એવો અવાજ અચાનક હવો, તરત મણિધર તરફડી મુઓ. લાગ્યોરેચ નારીને નેટ, પ્રેમદા સુખ પામી પેટ; સાજી તાજી રાણિ થઇ, અંગો અંગથી વ્યાધી ગઇ. દુઃખ પામ્યો તે રાજા આપ- ફોગટ મેં મારયો તે સાપ, ઘસે હાથને ધુણે શિશ, એ શું કીધું શ્રી જુગદીશ; પાળી મારવા માંડી પેટ. સહુ વારે નરપતીને નેટ, હવે-

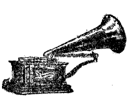
અર્થ નવ આવે કશુ, પ્રથમ માહુ હલમાં વસ્યુ, વીધું સપનું સાથે અંગ, પધરાવુ ગુણવંતિ અંગ. તેની મીત્ય લુંટાવ્યો ગરથ, તેહ થકી સરયો સઉઅરથ. કરી જાત્રા ને આવ્યો ઘેર, પાળી પ્રજા રૂડિપેર; જીવ્યો ત્યારે વિમાસણ કરી, ઘડિ એક બેઠા નહિ ઠરી. દેખે રાણિને જ્યાહરે,સાંભરે સર્વ મનમાં ત્યાહરે;ને વેળા મુકેનિસ્વાશ, પણ તેનિ કેમ પોહોંચે આશ,ઘણા દિવસ ખસિયા છે હાથ, કરોડબુદ્ધિ કહેરાજા સાથ, કહી વાત આણી મન વહાલ, પ્રગટયો એવે પ્રાતકાળ, વિક્રમરાય બેઠા બારણે. હાતાણ પાણિને કારણે; નારાયણ તણો જે નુર; પુન્ય પરમારથ કેરો પુર અભિનવોઆપે છે કરણ.અશરણ કરે શામ દરશણ.મોટા જન સહુ મજરો કરે,રાજા વીર્નજાયકના હરે, રામ સાંભળે રાજા કરણ, પાસે ઉભાછે ત્રણ જણ; સલામ કરિ ઉભા જ્યાહરે, સામું જોયું રાયે ત્યારે. હુકમ રાવળો સાથે ધરૂં, જેવો કહો તે કારજ કરૂં; હું શેવક છું તાહરો, રખેઅવગુણ કરો માહરો.

દોહરા–રાજા બોલ્યો રીશમાં, રવી ઉગમતે દિશ; રજુ કરે ત્રણે મળી, સત બુધ્દિનું શીસ. તે ઉમરયો ત્રણ જાણે, કરી વાત વીવેક; કહેતાતા જે વિમાશશો તે દેખાડયો એક. અકેક ઘા ત્રણે કરો અજર કરો માં આપ, નહિતો દેખાડો પારખું; જે ગુણતા હો પાપ. સમશેર સતબુદ્ધિ તણિ, પડી હેઠ પલંગ આપો અધિપતીઆપ તે; તો રહે રૂડોરંગ,રાજા ઉઠયો રીશમાં; આવ્યો પલંગની પાસ, ઢાલમાં કડકા સહી, મુકયો મન નીશ્વાસ. અહીંયાં ક્યાં આવીયા નહી રહયાની જાગ; સતબુધ્દિ સેજે હતો, તેતો મારૂં ભાગ્ય અધિપતી ચડયો અટારીએ, વિખાણ કરતો વ્રષ્ટ ઉતારીતી કાંચળી, તેતો દીઠી દ્રષ્ટ આનંદ પામ્યો અતીઘણું,જોતા આવ્યો જેમ; કટે વીટીઓ કટકટો, તેનો દીઠો તેમ, સતબુદ્ધિ સમીપે તેડીયો, મળ્યો મહિપતને માન, સણગાર સુપ્યાં સઉ અંગના, પ્રીતે ઉપર પાન, તોલે નહિકે તુજસમો, મારા મનનો મીત્ર; આરે ચતુર મેં જાણિયા, પુરણ પરમ પવિત્ર, માગોકાંઇક મુજ કને, જે મન ઇચ્છા હોય; તેહ વચન ચુકું નહી. દુઃખમાં કરશો કોય, આપી શકો તો આપજો, વારૂ કરૂ વચન, અમારૂ અમ પાસથી રૂડુ જેહ રતન. અરણ ન આવે અભીનવું,તારાઘરનો માલ, રાજી થઇએ રત્નથી ખરો અમારો ખ્યાલ, દુખભંજન દાતાવડો વીખાણ કરે લક્ષ લોક,આશા પુરા અમ તણી, કય બહુ બાકી ફોક.બુદ્ધિવંત બળાયાઅમો, કરૂં ચીંતવ્યા કાજ; ટાગ તળે કાઢા તમો, રત્ન આપ્યાથીઆજ. વીદાયકરો નહિતો મુને; ઢીલ કરો શા માટ, કરિ વણિરિ ચાકરી, તેનિ ઉઠિ વાટ; ઠામ સમો તો હિજીએ કરવા હું સમરથ; દુખ ભાજે દલડા તણું. છે ઘણો રત્નમાં અરથ, હલ ડાહ્યા ઘણા અમો, કરવા ઇચ્છું કામ; તમ આગે કર જોડિયે; મુકી મનનિ મામ.

ચોપાઇ—–રીજયો રાજા અતિ ઘણું,આપ્યું રતન ચારે તણું;ત્રણેમાં ભાવિશીભળ્યું. એક કાંતિ એક રૂપે મળ્યું આપ્યું, હાથ નવ વાગી વાર, ચતુર પારખું ડાહ્યા

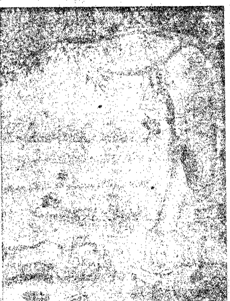
ચાર,ધન ધન વિક્રમસેન મહારાજ, તુજ વીણા કોણ કરે પર કાજ; બીજા સહુ કરે છે વાત. ખાધી સુંઠને તારી માત. આશા નોતી અમને આજ. વણ પુછે કેમ સરશે કાજ;કેમ રહેશે ચારેની ચીત, રત્ન આવશે કેવી રીત, તું દાતાર ને તું તો દેવ, તું સાચો સદગુરૂ શેવ; તું તો યોગી ભોગીને સીધ, તું રાજા તું પાસે રીધ, તું ભુપ ભલપણુના ભાણ.તમ આગળ ડાહ્યા ને અજાણ; સુર્ય ચંદ્ર તપે યુગરાજ, આરોગ્ય અવિચળ રહેજો રાજ. દો આજ્ઞા તે કરીએ સીધ,રત્ન એકેકુ વહેંચી લીધ; હસ્તી શણગારયા શુભ ચાર.દશ દશ આપ્યાં તજીતોખાર.કર ઘાલ્યાં સોનાનાં કડાં,શુભ શણગાર સોના સાંકળાં;વાઘાવસ્ત્ર વિવીધના ભોગ,સોંપ્યો સઘળો શુભ સંજોગ,શુભ પત્રે કાગળ કહાવજો,મન થયે મળવા આવજો; બીજાં રૂડાં દીધાં રતન, વોળાવ્યા જનચાર વતન કરયાં કામ, જવાં ગુણ ઘણા. પાળ્યાં લાડ તો પ્રજા તણાં; એવો રાય સતવાદી હોય, જેને દેશ દુખીયો નહીં હોય. ભોજ આગળ પુતળીએ કહ્યું, લક્ષણ એનામાં જે લહ્યું; પટીત કાળીદાસ જ જાણ,લખ્યું પુરાતન તેહ પુરાણ પરમારથ તણી એ કથા, ભેદ ચાતુરી જાણો જથા, અકલવંતને વહાલી અતી, મોટા જનની નીરમળ મતી, પુન્યવંતને વહાલું પુર,નિરમળ માણસનું છે નુર, પરમારથ જનને તો પ્રેમ, હરીભક્તને હઈડે હેમ. કથા ઉતમ વીક્રમ ચરીત્ર, સાંભળતાં થાય તે પવીત્ર.

દોહરો-શામળભટે શુભ કરયું,પરમારથ પવીત્ર;રામ કથા રસથી અધીકવારૂ વીક્રમ ચરિત્રકહે પુત્રી ભોજ સુણ, વીક્રમ મહીમા કરણ; એવાં પરાક્રમ જે કરો, તો ધરો સીંહાસન ચરણ,એમ કહીને પુતળી,આપે ગઇ આકાશ; એ કથા પુરણ હવી, કહે કવી શામળદાસ.શ્રોતા વક્તા સમજતા, કહે કવીતા કરજોડ;શામળભટ કહે બોલજો, જે જે શ્રી રણછોડ.

વાંચો સચિત્ર **સતી સીતા.** કી. ૦—૧૦—૦

(વાંચો) સચિત્ર ઉત્તરી ગુફા કી. ૦—૮—૦

(વાંચો) સચિત્ર [illegible] કી. ૦—૧—૦

(વાંચો) સતીત્વ કોણ બચાવે? ૦—૧૦—૦

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ, રીલીફરોડ—અમદાવાદ.

આ બુક સુબોધચંદ્ર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મુળચંદ ત્રીકમલાલે છાપી છે. કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.